

ZPRÁVA O VYHODNOCENÍ DOTAČNÍCH PROGRAMŮ FINANCOVANÝCH Z ROZPOČTU ÚŘADU VLÁDY ČR ZA ROK 2017

Předkladatel:

Mgr. Radek Augustin
vedoucí Úřadu vlády České republiky

Obsah

I. VYHODNOCENÍ DOTAČNÍCH PROGRAMŮ V OBLASTI LIDSKÝCH PRÁV	1
Úvod.....	1
Průběh dotačního řízení	3
Dotační řízení pro rok 2017	4
Rozdělení finančních prostředků dle jednotlivých dotačních programů	6
A. Vyhodnocení dotačního programu Podpora veřejně účelných aktivit spolků zdravotně postižených	10
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	10
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2017	11
3. Shrnutí	19
B. Vyhodnocení dotačního programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti.....	22
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	22
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2017	23
3. Shrnutí	31
C. Vyhodnocení dotačního programu Podpora terénní práce.....	33
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	33
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2017	34
3. Shrnutí	43
D. Vyhodnocení dotačního programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce	45
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	45
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2017	47
3. Shrnutí	59
E. Vyhodnocení dotačního programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků	63
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	63
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2017	64
3. Shrnutí	74
F. Vyhodnocení dotačního programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací	76
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	76
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2017	77
3. Shrnutí	78
G. Vyhodnocení dotačního programu Podpora veřejně účelných aktivit NNO v oblasti rovnosti žen a mužů.....	80
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	80
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2017	81
3. Shrnutí	90
H. Seznam obrázků, grafů a tabulek v oblasti lidských práv	92

II. VYHODNOCENÍ DOTAČNÍHO PROGRAMU V OBLASTI PROTIDROGOVÉ POLITIKY	94
1. Rozsah problému užívání návykových látek a hazardního hraní	94
2. Dotační řízení Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky	96
2.1. Dotační oblast zaměřena na oblast nelegálních návykových látek	97
2.2. Dotační oblast zaměřena na rozvoj služeb pro cílové skupiny integrované protidrogové politiky, hazardní hráče, uživatele alkoholu a tabáku	103
2.3. Dotační oblast zaměřena na projekty informační, výzkumné a na plnění aktivit akčních plánů realizace Národní strategie protidrogové politiky	107
3. Výsledky protidrogové politiky	109
4. Hospodárnost v rámci dotačního řízení	112
5. Vývoj financování v rámci dotačního řízení RVKPP	115

I. VYHODNOCENÍ DOTAČNÍCH PROGRAMŮ V OBLASTI LIDSKÝCH PRÁV

Úvod

Dotací programy v oblasti lidských práv podporují naplňování strategických cílů vládní politiky v oblastech podpory rovných příležitostí osob se zdravotním postižením, národnostních menšin a integrace Romů, celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací a podpory rovnosti žen a mužů, které jsou stanoveny vládními strategiemi, konkrétně:

- Národním plánem podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2015–2020,
- Strategií romské integrace do roku 2020,
- Státní politikou vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015–2020 a
- Vládní strategií pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014 – 2020.

Současně tyto programy podporují naplňování závazků České republiky, které plynou z mezinárodních smluv, zejména Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením, Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin a Úmluvy OSN o odstranění všech forem diskriminace žen. Programy jsou provázány s činností příslušných pracovních a poradních orgánů vlády, konkrétně s Vládním výborem pro zdravotně postižené občany, Radou vlády pro národnostní menšiny, Radou vlády pro záležitosti romské menšiny, Radou vlády pro nestátní neziskové organizace a Radou vlády pro rovnost žen a mužů.

Dotace směřují k naplňování těch cílů státních politik, které lze realizovat nejlépe prostřednictvím aktivního zapojení nestátních neziskových organizací (čímž je zároveň dán prostor k zapojení samotných cílových skupin na věcech, které se jich týkají), dále krajů a obcí a dalších subjektů (např. vysoké školy). Současně je prostřednictvím těchto programů využít potenciál občanské společnosti a občanské angažovanosti, protože dotace hradí jen část nákladů realizovaných veřejně prospěšných činností a akcí. Využití tohoto potenciálu je efektivním prostředkem k dosahování cílů státních politik, které v mnoha případech nelze alternativními nástroji realizovat, případně je lze realizovat jen obtížně či s vyššími náklady. Poskytování dotací v oblasti lidských práv je rovněž v souladu s cíli **Státní politiky vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015–2020**, která zdůrazňuje význam spolupráce státních orgánů s nestátními neziskovými organizacemi působícími v oblasti lidských práv.¹ Dotací programy v oblasti lidských práv tuto spolupráci výrazně usnadňují a podporují.

¹ Viz princip č. 4, východisko č. 3 Státní politiky vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015 – 2020, s. 89-90. Dostupné na <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rnno/dokumenty/statni-politika-vuci-nno-na-lea-2015---2020-133505/>.

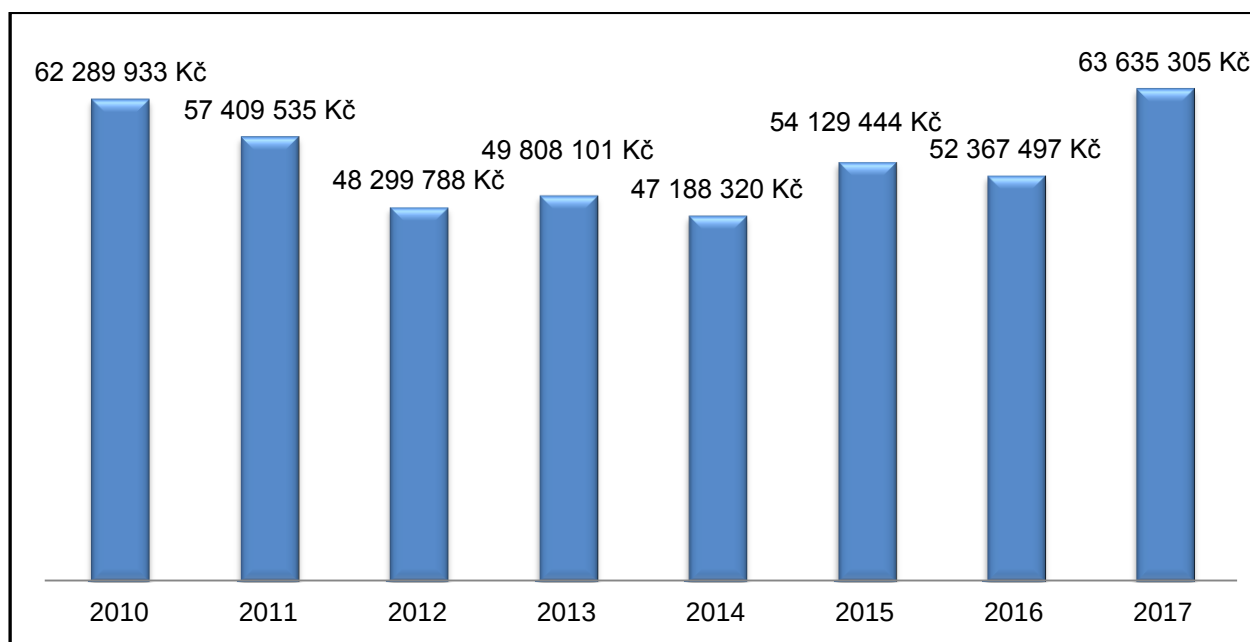
Tabulka 1: Přehled dotačních programů v oblasti lidských práv

	Dotační program	Vládní strategie	Mezinárodní smlouva	Poradní orgán vlády
1.	Podpora veřejně účelných aktivit spolků zdravotně postižených	Národní plán podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2015 – 2020	Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením	Vládní výbor pro zdravotně postižené občany
2.	Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce	Strategie romské integrace do roku 2020	Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin	Rada vlády pro záležitosti romské menšiny
3.	Podpora terénní práce	Strategie romské integrace do roku 2020	Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin	Rada vlády pro záležitosti romské menšiny
4.	Podpora koordinátorů pro romské záležitosti	Strategie romské integrace do roku 2020	Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin	Rada vlády pro záležitosti romské menšiny
5.	Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků	Strategie romské integrace do roku 2020	Evropská charta regionálních či menšinových jazyků	Rada vlády pro národnostní menšiny
6.	Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO	Státní politika vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015 – 2020		Rada vlády pro nestátní neziskové organizace
7.	Podpora veřejně účelných aktivit NNO v oblasti rovnosti žen a mužů	Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v ČR na léta 2014 – 2020	Úmluva OSN o odstranění všech forem diskriminace žen	Rada vlády pro rovnost žen a mužů

V roce 2017 bylo z rozpočtu Úřadu vlády na výše uvedené dotační programy vynaloženo celkem 63.635.305 Kč.² Vývoj použití finančních prostředků ve střednědobé perspektivě zachycuje níže uvedený graf. Ukazuje, že za rok 2017 byla vyplacena nejvyšší částka finančních prostředků od roku 2010. Nárůst finančních prostředků od roku 2014 je dán především přesunem dotačního programu Podpora veřejně účelných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů z Ministerstva práce a sociálních věcí na Úřad vlády a vznikem nového dotačního programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací.

² Údaj k 31. 12. 2017 včetně vrátek v průběhu roku 2017.

Graf 1: Finanční prostředky vynaložené na dotace v oblasti lidských práv Úřadem vlády ČR v letech 2010–2017

Průběh dotačního řízení

Dotace jsou rozdělovány transparentním způsobem ve výběrovém dotačním řízení. Celý proces je monitorován dle interních směrnic a pokynů příslušnými útvary Úřadu vlády. Programy administrují dotační pracovníci a pracovníci Odboru lidských práv a ochrany menšin, tzn. Oddělení sekretariátu Vládního výboru pro zdravotně postižené občany, Oddělení kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a sekretariátu Rady vlády pro národnostní menšiny, a také Odbor rovnosti žen a mužů, konkrétně Oddělení průřezových agend. Čerpání prostředků je následně kontrolováno Oddělením kontroly.

Konkrétní zásady a podmínky všech dotačních programů realizovaných Sekcí pro lidská práva byly pro rok 2017 stanoveny Směrnicí vedoucího Úřadu vlády České republiky č. 2/2016 o poskytování neinvestičních dotací k financování programů v oblasti lidských práv (dále jen „Směrnice“).³ Směrnice upravuje postupy pro vyhodnocování a schvalování projektů a podmínky a kritéria pro výběr projektů, a to jak kritéria společná všem programům, tak i kritéria specifická pro jednotlivé programy.

Pravidla pro poskytování dotací kladou důraz na principy 3E, tedy účelnosti, hospodárnosti a efektivnosti využití vynakládaných prostředků. Proto je věnována velká pozornost správnému sestavení rozpočtu projektů ze strany žadatelů a kontrole jeho čerpání. V praxi k tomu slouží zejména institut dodatku k žádosti, který žadatel zpracuje v případě, že příslušná Komise pro hodnocení projektů (dále jen „Komise“) doporučí krácení či zrušení některých položek rozpočtu, a to zejména z důvodu rozporu s principy 3E.

Na úrovni programů je účelnost sledována ve vztahu k vládním strategiím a jejich cílům. Každoročně je proto vyhodnocována otázka, zda vzhledem ke změně či aktualizaci strategií

³ Zásady a podmínky pro druhé kolo dotačního řízení v programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce byly stanoveny Směrnicí vedoucího Úřadu vlády České republiky č. 2/2016 o poskytování neinvestičních dotací k financování programů v oblasti lidských práv, ve znění pozdějších předpisů.

nemá dojít ke změně zaměření dotačních programů tak, aby vždy mířily na nejaktuálnější otázky. V tomto směru je vyhodnocována i zpětná vazba od příjemců a potenciálních žadatelů, a to zejména u programů, které mají participativní charakter, protože v některých případech skutečné potřeby nejlépe znají osoby, na které je program zaměřen (např. zdravotně postižení občané). Současně je z hlediska účelnosti a efektivity sledováno i to, aby programy doplňovaly, ale neduplikovaly jiné dotační programy administrované jinými resorty.⁴ Provedená srovnání ukazují, že dotační programy v oblasti lidských práv jsou svým zaměřením spíše jedinečné (zejména programy Podpora Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce). Z hlediska hospodárnosti jsou sledovány výdaje na jednotlivé programy, a to jak v historické řadě, tak z hlediska realizovaných projektů a jejich výstupů.

V srpnu roku 2016 byl uspořádán **seminář pro žadatele o dotace pro rok 2017**. Přítomným byly představeny hlavní podmínky pro čerpání dotací v jednotlivých dotačních programech a byl jim přiblížen dotační proces jako takový. Dále byli účastníci seznámeni s fungováním webové dotační aplikace. Na seminář byl přizván také vedoucí Oddělení kontroly, který prezentoval nejčastější chyby při čerpání dotací, a to jak z hlediska finančního obecně, tak z pohledu vedení účetnictví týkajícího se čerpání dotací. Semináře jsou uskutečňovány každoročně a jsou účinným nástrojem, jak žadatelům efektivně předat informace k dotačnímu řízení a snížit tak výskyt chyb a nedostatků.

Dotační řízení pro rok 2017

Zaměření dotačních programů pro rok 2017 bylo projednáno příslušnými poradními orgány vlády na jejich zasedání, případně formou *per rollam*. V souladu se Směrnicí byla všechna dotační řízení vyhlášena dne 29. 7. 2016 na webových stránkách Úřadu vlády ČR s termínem předkládání žádostí do 30. 9. 2016.

Dotační řízení bylo pro rok 2017 již téměř plně elektronizováno a administrováno prostřednictvím webové dotační aplikace dostupné na webových stránkách <https://dotace-lidskaprava.vlada.cz/>. Výjimku představoval nově vzniklý dotační program Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací, u kterého probíhala komunikace mezi žadateli o dotaci a Úřadem vlády ČR v listinné podobě a jehož elektronizace se předpokládá v dotačním řízení pro rok 2019.⁵

Po uplynutí termínu na předkládání žádostí byla ve všech dotačních programech provedena **administrativní kontrola** podaných žádostí a následovalo případné vyzvání žadatelů k nápravě nedostatků žádostí.⁶

Po administrativní kontrole formálních náležitostí byly žádosti postoupeny k **obsahovému hodnocení**. Každou žádost posuzovali dva nezávislí hodnotitelé.⁷ Při výběru hodnotitelů se dbalo na odbornost v dané oblasti a také na to, aby měli nulové či minimální vazby na hodnocený projekt a nedošlo tak k případnému střetu zájmů. Všichni hodnotitelé stvrdili

⁴ Jedním z prostředků je mj. i každoroční příprava materiálu pro jednání vlády Hlavní oblasti státní dotační politiky vůči nestátním neziskovým organizacím. Materiál zpracovává sekretariát Rady vlády pro nestátní neziskové organizace, který je součástí Odboru lidských práv a ochrany menšin Úřadu vlády.

⁵ Výjimka k zajištění dotačního řízení k programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací pro rok 2017 tak, aby v rámci tohoto programu probíhala komunikace žadatele a příjemce o dotaci s Úřadem vlády ČR a jeho odpovědnými pracovišti v listinné podobě, byla udělena vedoucím Úřadu vlády dne 29. 7. 2016.

⁶ Kritéria administrativního hodnocení žádostí jsou obsahem Směrnice.

⁷ V případech, kdy se bodové hodnocení obou hodnotitelů výrazně rozcházel, bylo zpracováno třetí, revizní hodnocení, ke kterému příslušná Komise na svém zasedání přihlížela.

svou nezájatost podpisem čestného prohlášení o nestrannosti a mlčenlivosti. Hodnotitelé při obsahovém hodnocení zpravidla hodnotí především *záměr projektu a jeho přínos pro danou cílovou skupinu a také přiměřenost a hospodárnost rozpočtu projektu*. Konkrétní kritéria obsahového hodnocení se však v jednotlivých dotačních programech liší a jsou součástí jednotlivých zvláštních ustanovení Směrnice (příloha č. 1–7 Směrnice). Hodnocení hodnotitelů bylo podkladem pro jednání příslušných Komisí. Před jednáním Komise byly žádosti postoupeny také na Oddělení kontroly se žádostí o posouzení uznatelnosti nákladů.

Komise na svém jednání posuzovaly předložené žádosti zejména s ohledem na:⁸

- úplnost, správnost a celkovou úroveň zpracování předložené žádosti a projektu podle požadavků zveřejněných na internetové stránce Úřadu,
- nakolik předložené projekty směřují k naplnění programů v oblasti lidských práv, uvedených ve vyhlášeném dotačním řízení a dokumentů uvedených v čl. 1 odst. 2 Směrnice,
- dostupnost a potřebnost aktivit, včetně místa, pokud je relevantní,
- finanční náročnost projektu z hlediska účelnosti, efektivnosti a hospodárnosti,
- jde-li o žadatele, který již v minulosti dotaci obdržel, rovněž jeho dosavadní spolupráce s Úřadem.

Komise rovněž hodnotily projekty s přihlédnutím k zásadám Úřadu vlády ČR stanovenými ve Směrnici vedoucího Úřadu vlády České republiky č. 4/2016 o finanční kontrole:

- účelnost – použití finančních prostředků, které zajistí optimální míru dosažení cílů při plnění stanovených úkolů („dělat správné věci“ – výstupy),
- hospodárnost – použití finančních prostředků k zajištění stanovených úkolů s co nejnižším vynaložením těchto prostředků, a to při dodržení odpovídající kvality plněných úkolů („dělat věci levně“ – vstupy),
- efektivnost – použití finančních prostředků, kterým se dosáhne nejvýše možného rozsahu, kvality a přínosu plněných úkolů ve srovnání s objemem prostředků vynaložených na jejich plnění („dělat věci správně“ – výstupy x vstupy).

V neposlední řadě Komise na jednání přihlížely i ke specifickým dotačním programům, která jsou taktéž uvedena ve zvláštních ustanoveních Směrnice (příloha 1–7 Směrnice).

Závěrem práce Komisí bylo zpracování návrhu na přidělení dotací, včetně doporučené výše dotací. Tyto návrhy byly zveřejněny na webových stránkách Úřadu vlády ČR před koncem kalendářního roku 2016. Návrhy Komisí byly podkladem pro vydání rozhodnutí o poskytnutí neinvestiční dotace. Žadatelé, jejichž projekt nebyl podpořen v plné výši, zpracovali Dodatek k žádosti, ve kterém projekt upravili dle navržené výše podpory. Navrhované krácení Komise bylo vždy řádně odůvodněno.⁹

V průběhu realizace projektů mají příjemci dotací povinnost předložit průběžnou zprávu a po skočení realizace projektu zprávu závěrečnou. Průběžná zpráva se týká realizace projektu za první pololetí kalendářního roku, tzn. do 30. 6. Příjemci dotací mají povinnost tuto zprávu předložit do 31. 8. daného roku a shrnout v ní dosavadní realizované aktivity, čerpání dotace a případné problémy doprovázející realizaci projektu. Závěrečná zpráva shrnuje celkové výsledky projektu a podává se v termínu do 15. 2. v následujícím kalendářním roce po realizaci projektu.

⁸ Komise pro jednotlivé dotační programy zasedaly v průběhu listopadu a prosince roku 2016.

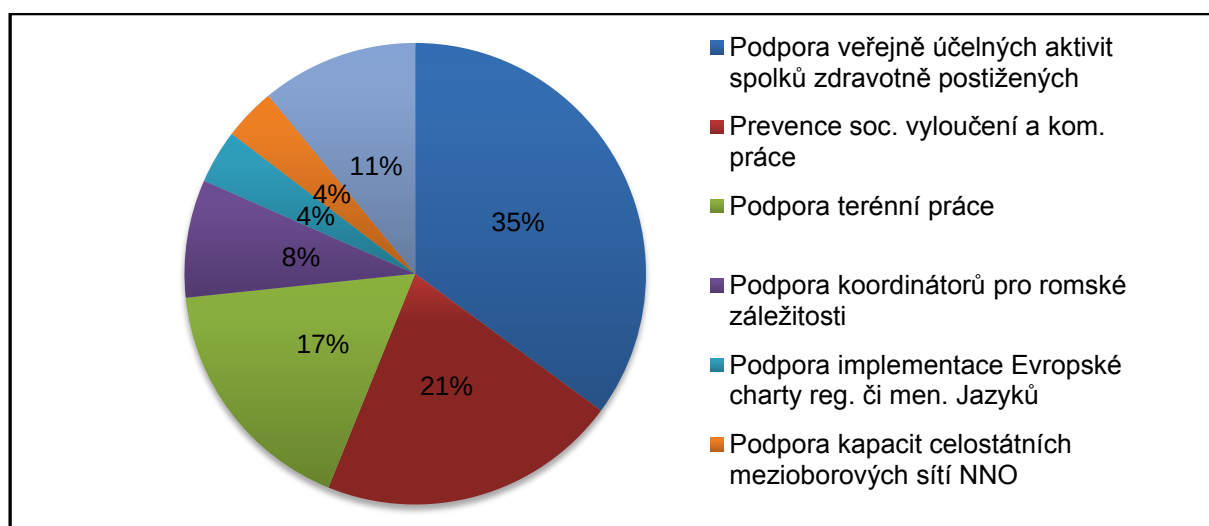
⁹ Důvody krácení spolu s celkovým postupem Komise byly v jednotlivých dotačních programech upraveny dokumentem Postup Komise pro hodnocení projektů, který je součástí jednotlivých zápisů z jednání Komisí.

V kalendářním roce následujícím po roce realizace projektů (v tomto případě v roce 2018) probíhají následné veřejnosprávní kontroly příjemců dotací. Kontroly jsou uskutečňovány v místě realizace projektu Oddělením kontroly ve spolupráci s příslušným útvarům Sekce lidských práv. V souladu se zákonem o finanční kontrole je v rámci následných kontrol posuzována nejen hospodárnost a efektivnost nakládání s dotací, ale zejména účelnost využití finančních prostředků, tzn. součástí kontroly na místě je i kontrola věcného plnění schváleného projektu. Pro rok 2018 je plánováno uskutečnit 30 následných veřejnosprávních kontrol na místě.¹⁰

Rozdělení finančních prostředků dle jednotlivých dotačních programů

Z hlediska rozdělení finančních prostředků mezi jednotlivé programy mají nejvýraznější podíl programy Podpora veřejně účelných aktivit spolků zdravotně postižených, Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce a Podpora terénní práce, jak ukazuje následující graf.

Graf 2: Podíl jednotlivých programů na využití finančních prostředků

V roce 2017 bylo v rámci programu **Podpora veřejně účelných aktivit spolků zdravotně postižených** vyplaceno 22.336.836 Kč, čímž bylo podpořeno celkem 48 projektů. Vzhledem k tomu, že jeden ze spolků ukončil svůj projekt již v prosinci, došlo k navrácení finančních prostředků ve výši 2.332 Kč. K 31. 12. 2017 tak bylo v tomto dotačním programu použito 22.334.504 Kč. Oproti předchozím rokům došlo k rapidnímu snížení počtu podpořených projektů a to z důvodů sloučení jednotlivých tematických okruhů, pro které byly dříve předkládány samostatné žádosti o dotaci. Počet podpořených spolků však zůstal na srovnatelné úrovni jako v předchozích letech.

I přesto, že v roce 2017 podávaly spolky zdravotně postižených pouze jednu žádost o dotaci v rámci celého dotačního programu, tradiční tematické dělení zaměření projektu dle jednotlivých okruhů zůstalo zachováno. Tematická oblast A – *Mezinárodní spolupráce v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením* byla řešena ve 29 projektech, tematická oblast B – *Účast na tvorbě, realizaci a monitorování ucelených*

¹⁰ Počet následných veřejnosprávních kontrol je pouze orientační, jelikož na základě finančního vypořádání dotací za rok 2017 byli ke kontrole navrženi i další příjemci dotací a počet kontrol tak bude oproti plánu vyšší.

plánů vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením ve 22 projektech, tematická oblast C – Vzdělávací a informační činnost v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením ve 39 projektech a tematická oblast D – Organizačně administrativní servis v rámci svépomocných aktivit občanských sdružení zdravotně postižených ve 44 projektech.

Podpořené spolky jsou rozmanité, a to vzhledem k tematickému zaměření své činnosti (jakým typem zdravotního postižení se daná organizace zabývá) i z hlediska velikosti. Celkem 9 z podpořených spolků pracuje s osobami s vnitřním zdravotním postižením, 7 míří na osoby s neurologickým postižením, stejný počet spolků podporuje osoby s tělesným postižením, 4 organizace jsou určeny sluchově postiženým, 4 organizace lidem s duševním onemocněním, 2 spolky jsou určeny pro osoby s mentálním postižením a 1 organizace osobám se zrakovým postižením. Dalších 14 spolků nelze zařadit do žádné z uvedených kategorií. V takových případech se jedná například o střešové organizace, jako je Národní rada osob se zdravotním postižením ČR, z. s.

Na romskou integraci se zaměřují tři dotační programy. První z nich podporuje romské koordinátory na krajích a upevňuje a posiluje tak základní institucionální síť, jejímž prostřednictvím stát komunikuje a prosazuje centrální integrační politiku ve vztahu k romské menšině na úrovni kraje. V rámci dotačního programu **Podpora koordinátorů pro romské záležitosti** pro rok 2017 bylo zajištěno financování pozice romského koordinátora (včetně jeho potřeb) ve 13 krajích (mimo hl. město Prahu) v celkové výši 5.255.863 Kč.

V průběhu roku romští koordinátoři pořádali školení a konference, zapojovali se do tvorby strategických dokumentů, účastnili se platform a porad s partnery při řešení romských záležitostí v kraji. Romští koordinátoři uspořádali celkem 23 akcí, které se tematicky zaměřily např. na legislativní změny v systému pomoci v hmotné nouzi, sociální vyloučení, problematiku finanční gramotnosti a oddlužení; zabývaly se též prací asistentů prevence kriminality, romských poradců, terénních a komunitních pracovníků či asistentů pedagoga. Spolupráci s těmito pracovníky dále rozvíjeli prostřednictvím porad k aktuálním kauzám a konkrétním problémům v regionu (celkem 76 porad). Na celostátní úrovni byla nastavena potřebná spolupráce s Ministerstvem vnitra, konkrétně se styčnými důstojníky pro menšiny a s policejními preventisty. Kromě toho se krajští koordinátoři účastnili 88 celostátních, krajských a lokálních platform a podíleli se na tvorbě 40 strategických materiálů v oblasti rozvoje sociálních služeb na území kraje, prevence kriminality, romské integrace a vzdělávání.

Krajští koordinátoři v roce 2017 také provedli celkem 63 kontrol obcí s rozšířenou působností (ORP) v souvislosti s výkonem přenesené působnosti (v návaznosti na plnění úkolů vyplývajících z ustanovení § 6 odst. 8 zákona č. 273/2001 Sb.), což v průměru představuje 31 % navštívených úřadů z celkového množství OPR v republice.

V dalším programu zaměřeném na romskou integraci – **Podpora terénní práce**, který je určen obcím, bylo pro rok 2017 podpořeno 37 projektů v celkové výši 10.946.416 Kč. Celkem bylo v podpořených obcích vytvořeno 50 pracovních míst s průměrnou výší úvazku 0,8. Terénní pracovníci při výkonu své činnosti pracovali celkově s více než 7.500 klienty. Mezi nejčastější témata v rámci terénní práce patřila nezaměstnanost klientů a také problémy s bydlením. V roce 2017 pomohli terénní pracovníci nalézt vhodné zaměstnání pro 331 klientů a nové bydlení díky jejich pomoci našlo 564 klientů. V rámci výkonu terénní práce byla řešena i další témata, jako je školní docházka dětí a jejich umístění do mateřských, základních či středních škol, řešení problémů s úvěry klientů, exekucemi či problémy s uživateli závislými na gamblerství či návykových látkách.

Třetí program směřující k integraci romské komunity je **Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce**. V roce 2017 byla realizována dvě kola dotačního řízení, v nichž bylo podpořeno 37 projektů v celkové výši 13.389.461 Kč. Z pohledu územního bylo v rámci všech 37 projektů podpořeno 48 lokalit, jelikož několik organizací působilo v rámci jednoho projektu i ve více lokalitách. Celkem bylo do aktivit podpořených projektů zapojeno přes 4.000 osob z cílové skupiny.

Pro rok 2017 pracovalo celkem 24 projektů s metodou komunitní práce. Celkem bylo v obou kolech podpořeno v rámci komunitní práce minimálně 2.899 osob, z toho 2.035 obyvatel v prvním kole dotačního řízení a 864 v kole druhém. Celkem bylo uskutečněno bezmála 500 komunitních aktivit stanovených a iniciovaných většinou samotnou cílovou skupinou. Byly uskutečňovány jak aktivity pravidelně se opakující – nejčastěji v rámci komunitních klubů či komunitních center (dílny, vaření, rukodělné činnosti), tak i aktivity jednorázové – tzv. komunitní akce (například úklidové, vzdělávací, poznávací, pro trávení volného času apod.). Cílovou skupinou byli především dospělí obyvatelé sociálně vyloučených lokalit, ale jelikož se komunitní práce nejsnáze realizuje prostřednictvím dětí, cílily některé aktivity i na děti. Nosným tématem většiny projektů byl neuspokojivý stav bydlení a jeho okolí. V rámci obou kol se aktivizovalo bezmála 190 rodin, které investovaly svůj čas/prostředky do zlepšení svého obydlí a jeho okolí.

V rámci projektů zaměřených na aktivity doplňující sociální programy a sociální služby bylo podpořeno 13 projektů. Celkem bylo podpořeno zhruba 1.200 osob. V rámci této oblasti probíhaly tři hlavní druhy aktivit: *vzdělávací aktivity pro děti a mládež nad rámec standardního vyučování a základní činnosti NZDM; volnočasové aktivity pro děti a mládež nad rámec základní činnosti NZDM a doplňující aktivity zaměřené na práci s dospělými vedoucí k samostatnosti a podporují snahu klientů vést běžný život ve svém přirozeném prostředí (vzdělávací aktivity, aktivizační aktivity, rozšiřování praktických dovedností)*. Co se týká vzdělávacích aktivit pro děti a mládež, dominantní aktivitou bylo doučování, dále byly v provozu předškolní kluby a programy pro předškoláky. Ve volnočasových aktivitách se vyskytovaly jak akce jednorázové tak pravidelně se opakující.

Co se týká tří výše uvedených programů zaměřených na romskou integraci, v současnosti je finalizován komplexní metodický nástroj sběru dat a jejich vyhodnocování. Tento projekt realizuje Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i. v rámci Programu TAČR¹¹ na podporu aplikovaného společenskovědního výzkumu a experimentálního vývoje OMEGA¹². Implementaci doporučení z výstupů projektu lze očekávat v následujících letech.

V programu **Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků** došlo pro rok 2017 k mírnému navýšení alokovaných finančních prostředků, díky čemuž mohlo být podpořeno 18 projektů v celkové výši 2.399.998 Kč. Dotační program má za cíl naplnit mezinárodní závazek, který Česká republika převzala, a to zachovat a podporovat historické regionální a menšinové jazyky. Konkrétně se jedná o podporu polštiny; němčiny; romštiny; slovenštiny a moravské chorvatštiny a to ve třech tematických okruzích. V rámci nich byly podporovány *vzdělávací aktivity na všech vzdělávacích stupních nad rámec standardního vyučování*, které se zaměřují na výuku menšinového jazyka nebo v něm probíhají. V tomto okruhu bylo podpořeno celkem 13 projektů, které mířily především

¹¹ Technologická agentura ČR

¹² Program je zaměřen na podporu projektů aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje, jejichž výsledky mají vysoký potenciál pro uplatnění v řadě oblastí celospolečenského života obyvatel České republiky. Tematické zaměření programu je v souladu s prioritami stanovenými Národní politikou výzkumu, vývoje a inovací ČR na léta 2009 – 2015. Získané poznatky přispějí k definování faktorů a procesů, které určují a ovlivňují fungování a rozvoj české společnosti, v kontextu probíhající evropské integrace a světové globalizace.

na podporu romštiny, dále pak na podporu slovenštiny a polštiny. Dále byly podporovány *kvantitativní a kvalitativní analýzy* zaměřené na výzkum užívání menšinových jazyků, indikaci oblastí jejich podpory a návrhy forem této podpory. V roce 2017 byly na výzkum zaměřeny dva projekty – jeden mířící na výzkum romštiny a druhý na výzkum němčiny. Poslední tematický okruh se týkal *podpory užívání tradičních a správných forem místních názvů* v menšinových jazycích. Tento okruh je určen pouze pro obce a je v něm kladen zvláštní zřetel na výrobu, instalaci a údržbu tabulí s názvy obcí, jejich částí, ulic a jiných veřejných prostranství a označení budov státních orgánů a územních samosprávných celků. V loňském roce byly podpořeny tři obce v Moravskoslezském kraji, které disponují vyšším počtem příslušníků polské národnostní menšiny.

Nový program **Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO** byl zaměřen na podporu celostátních mezioborových sítí NNO, a to tak, aby se staly kompetentními, kvalifikovanými a legitimními subjekty, zastupujícími zájmy svých členů navenek a zprostředkujícími informace, zkušenosti a znalosti mezi svými členy a dalšími NNO. V roce 2017 byly v tomto dotačním programu podpořeny tři projekty v celkové výši **2.324.625 Kč**.

Projekty realizované v rámci dotačního programu **Podpora veřejně účelných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů** zasáhly v roce 2017 většinu oblastí Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v ČR na léta 2014–2020. Nejlépe pokryté oblasti strategie v roce 2017 byly tři: více než polovina projektů řešila *problematiku důstojnosti a integrity žen a mužů* (10 projektů); dále se organizace zaměřovaly na *genderové stereotypy a vztahy* (6 projektů) a *spolupráci s partnery* (6 projektů). Podpořené projekty měly široký záběr – od vzdělávání cílových skupin přes pořádání veřejných akcí po podávání podnětů k řešení problematiky na legislativní úrovni. Výstupy z projektů zahrnovaly mj. 14 mediálních kampaní; 58 přednášek, debat, kulatých stolů, konferencí; 25 seminářů, školení či workshopů; 390 poskytnutých poradenství a 8 publikací (metodiky, odborné analýzy). Celkem bylo podpořeno 15 projektů částkou 6.984.438 Kč.

V další části tohoto dokumentu je proveden rozbor využití finančních prostředků jednotlivých programů.

A. Vyhodnocení dotačního programu Podpora veřejně účelných aktivit spolků zdravotně postižených

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Dotační program Podpora veřejně účelných aktivit spolků zdravotně postižených (dále jen „program Podpora spolků ZP“) je určen na podporu realizace projektů a aktivit pro osoby se zdravotním postižením. Realizované projekty mají také přínos pro většinovou společnost, např. v případě pořádání osvětových kampaní či seminářů nebo festivalů.

Hlavním cílem programu je napomáhat k vytváření takových podmínek ve společnosti, které umožní lepší zapojení osob se zdravotním postižením do všech sfér společenského života, posílí jejich schopnosti překonávat obtíže spojené se zdravotním postižením a zvýší vnímavost veřejnosti pro potřeby osob se zdravotním postižením.

Specifickými dílčími cíli jsou: získání nových poznatků a zlepšení informovanosti spolků lidí se zdravotním postižením a jejich aktivní zapojení do mezinárodních struktur, posílení a zkvalitnění schopnosti spolků hájit zájmy lidí se zdravotním postižením a prosazovat jejich zájmy, zlepšovat informovanost osob se zdravotním postižením o jejich možnostech překonávat překážky spojené se zdravotním postižením, informovat širokou laickou veřejnost o situaci osob se zdravotním postižením, udržovat funkční širokospektrou (z hlediska jednotlivých typů postižení) síť organizací osob se zdravotním postižením a budovat vzájemné partnerství mezi organizacemi osob se zdravotním postižením, státem a sociálními partnery.

Program Podpora spolků ZP přispívá k plnění některých cílů a opatření obsažených v Národním plánu podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2015–2020 (dále jen „Národní plán“), který vychází z Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením (dále jen „Úmluva“). U některých opatření Národního plánu se ke spolupráci zavázala i Národní rada osob se zdravotním postižením ČR, z. s., která je největší střešovou organizací spolků osob se zdravotním postižením.

Na osvětovou činnost je zaměřen samostatný článek Úmluvy, resp. též kapitoly Národního plánu (článek 8 Úmluvy – Zvyšování povědomí a opatření 4.2 Národního plánu – Osvětová činnost). Informační kampaně, které se zaměřují na veřejnost, odpovídají také cíli Předcházet diskriminaci a zajišťovat rovné zacházení, které je součástí bodu 4.1 Rovné zacházení a ochrana před diskriminací (článek 5 Úmluvy Rovnost a nediskriminace).

Článek 29 Úmluvy zdůrazňuje právo na to, aby se osoby se zdravotním postižením podílely na veřejném životě, a to rovněž prostřednictvím účasti v nevládních organizacích a zakládáním organizací osob se zdravotním postižením a sdružováním se v nich. Tomu odpovídá kapitola Národního plánu Participace osob se zdravotním postižením a jejich organizací na správě věcí veřejných, na což je přímo zaměřena jedna z oblastí dotačního programu. Participaci osob se zdravotním postižením na konzultativních procesech při přijímání všech organizačních, legislativních a technických řešení v těch oblastech, které se jich bezprostředně dotýkají, ukládá také opatření 1.4 Národního plánu.

Realizaci jednotlivých projektů zabezpečují významným dílem přímo sami zaměstnanci se zdravotním postižením nebo rodiče dětí se zdravotním postižením, což pozitivně ovlivňuje možnost jejich zaměstnávání. Jako příklad spolků, které zejména zaměstnávají osoby se zdravotním postižením, lze uvést Sjedenou organizaci nevidomých a slabozrakých, zapsaný spolek, Klub bechtěreviků ČR, z.s., Svaz neslyšících a nedoslýchavých osob v ČR, z.s., Českomoravskou unii neslyšících, z.s., a Spolek

KOLUMBUS. V projektech podporovaných z programu Podpora spolků ZP bylo v roce 2017 přímo zaměstnáno 134 osob v hlavním pracovním poměru a 275 osob na základě dohod konaných mimo pracovní poměr.

Výše uvedené cíle se daří naplňovat prostřednictvím realizace aktivit, které jsou rozděleny do 4 tematických okruhů činností:

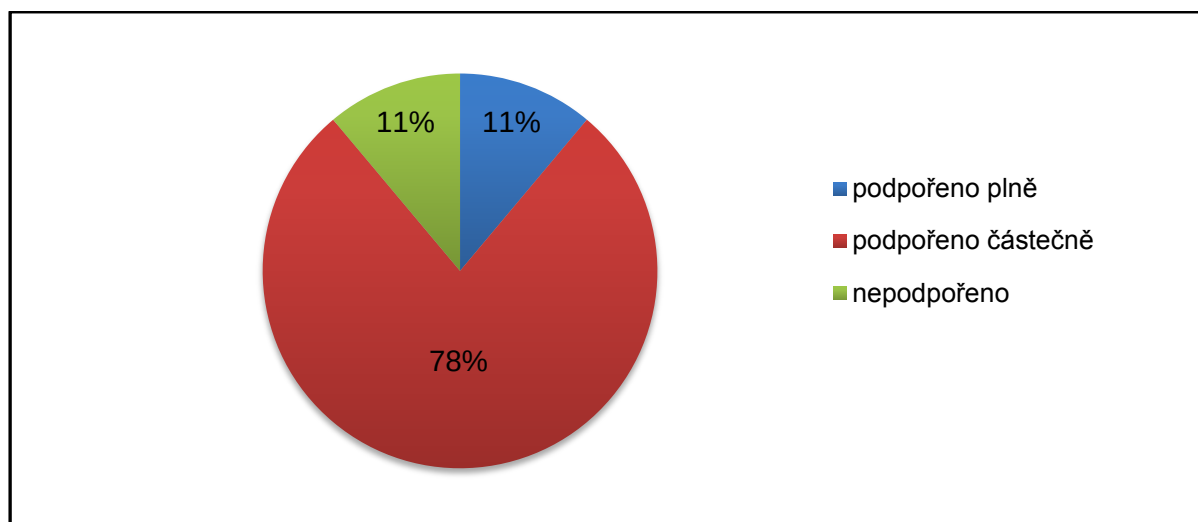
- A) Mezinárodní spolupráce v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením,
- B) Účast na tvorbě, realizaci a monitorování ucelených plánů vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením,
- C) Vzdělávací a informační činnost v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením,
- D) Organizačně administrativní servis v rámci svépomocných aktivit spolků zdravotně postižených.

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2017

Od roku 2017 podávají spolky již jen jednu společnou žádost pro všechny výše uvedené oblasti aktivit. Došlo tedy k celkovému snížení počtu žádostí, neboť většina spolků v předchozích letech žádala o dotaci ve více podporovaných oblastech (jeden spolek mohl podat až 4 žádosti).

Z hlediska dlouhodobého je výše rozdělených finančních prostředků stabilní. V roce 2017 bylo předloženo 55 žádostí o dotaci s celkovým požadavkem 32.200.400 Kč. V rámci dotačního programu bylo podpořeno 48 projektů, vyplaceno bylo 22.336.836 Kč.¹³

Graf 3: Počet projektů podle způsobu jejich podpoření v roce 2017

¹³ Pro rok 2017 byla na tento dotační program vyčleněna částka 22.500.000 Kč. Nedočerpání této částky bylo způsobeno nevyplacením dotace v celkové částce 163.164 Kč SDMO - Sdružení pro komplexní péči při dětské mozkové obrně, z.s., které v průběhu dotačního řízení svoji žádost stáhlo.

Tabulka 2: Vývoj financování programu Podpora spolků ZP v letech 2008 – 2017

Rok	Rozpočet	Vyplaceno	Skutečně použito*	Podpořené projekty	Požadováno
2008	24.000.000 Kč	24.000.000 Kč	23.488.229 Kč	58	39.240.079 Kč
2009	24.800.000 Kč	24.800.000 Kč	24.537.553 Kč	78	54.774.847 Kč
2010	22.800.000 Kč	22.800.000 Kč	22.555.424 Kč	97	50.536.983 Kč
2011	21.600.000 Kč	21.600.000 Kč	21.520.000 Kč	103	53.392.790 Kč
2012	21.600.000 Kč	21.593.500 Kč	21.593.500 Kč	121	42.334.517 Kč
2013	20.000.000 Kč	19.988.260 Kč	19.988.260 Kč	122	50.771.679 Kč
2014	20.000.000 Kč	19.187.695 Kč	19.187.695 Kč	124	46.062.103 Kč
2015	20.812.305 Kč	20.745.305 Kč	20.745.305 Kč	108	42.118.455 Kč
2016	20.000.000 Kč	19.720.000 Kč	19.567.557,74 Kč	112	44.593.128 Kč
2017	22.500.000 Kč	22.336.836 Kč	22.152.601,99 Kč	48**	32.200.400 Kč

*Po vratkách v rámci finančního vypořádání se státním rozpočtem.

** Jak již bylo výše naznačeno, pokles v počtu podaných žádostí pro rok 2017 je způsoben restrukturalizací dotačního programu, kdy organizace nově mohly podat pouze jednu žádost, která ale může obsahovat více podporovaných oblastí. V předchozích letech mohla jedna organizace předložit až 4 žádosti, každou specificky pro jednu oblast podpory.

V jednotlivých tematických okruzích byla v roce 2017 podpora následující:¹⁴

- tematická oblast A byla řešena ve 29 projektech,
- tematická oblast B byla řešena ve 22 projektech,
- tematická oblast C byla řešena ve 39 projektech,
- tematická oblast D byla řešena ve 44 projektech.

Počet realizovaných aktivit zařazených dle obsahu do tematických okruhů jednotlivých činností ukazuje, že páteří programu je zajištění udržitelnosti a funkčnosti sítě spolků osob se zdravotním postižením (oblast D) ve spojení se vzdělávací a informační činností (oblast C). Udržitelnost a funkčnost spolků osob se zdravotním postižením je přitom úzce spjata s budováním vzájemného partnerství mezi organizacemi osob se zdravotním postižením, státem a sociálními partnery.

Jak ukazuje rozdělení spolků – příjemců dotací v roce 2017 dle typu zdravotního postižení, jemuž se věnují (tabulka 3), a výskyt postižení v populaci (tabulka 4), pokrývá činnost spolků rovnoměrně všechny typy postižení, které se v populaci vyskytují. Tím se daří efektivně naplňovat jeden z cílů programu, jímž je uchování a rozvoj širokospektré a funkční sítě spolků osob se zdravotním postižením.

¹⁴ Některé z podpořených projektů obsahují více tematických okruhů.

Tabulka 3: Rozdělení spolků podpořených v roce 2017 podle typu zdravotního postižení

vnitřní	9
neurologické	7
tělesné	7
sluchové	4
duševní	4
ostatní*	14
mentální	2
zrakové	1
celkem	48

* Do kategorie ostatní spadají spolky, které se věnují lidem s jakýmkoli typem postižení a spolky osob se zdravotním postižením, které nelze zařadit do ostatních kategorií.

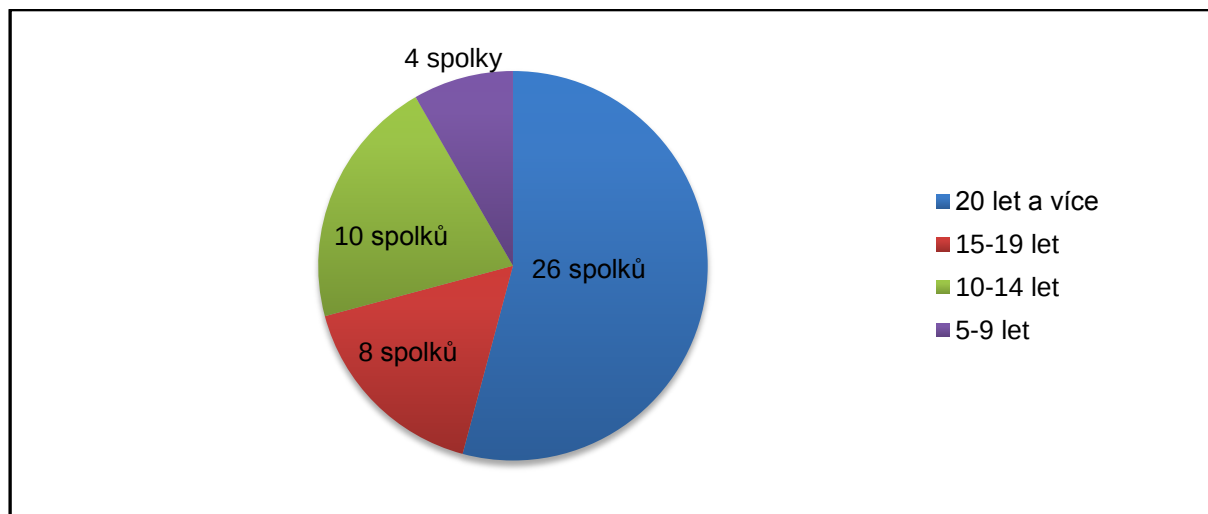
Tabulka 4: Frekvence typu zdravotního postižení (možnost více odpovědí na jednu osobu)¹⁵

vnitřní	716.993
tělesné	500.167
duševní	145.517
mentální	104.574
zrakové	102.195
sluchové	86.476
jiné	54.327
celkem	1.710.249

Většina podpořených spolků funguje již více než 20 let. I z toho lze dovodit, že program napomáhá uchovávat dlouhodobě stabilní síť spolků osob se zdravotním postižením.

¹⁵ Údaje jsou uvedeny dle Výběrového šetření zdravotně postižených osob, které provedl Český statistický úřad v roce 2013: http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/publ/260006-14-n_2014

Graf 4: Rozdělení spolků dle doby existence

V rámci jednoho projektu může organizace zrealizovat více aktivit spadajících pod danou oblast. V roce 2017 bylo složení spektra aktivit projektů následující:

A) Mezinárodní spolupráce v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením

- počet realizovaných aktivit propojujících spolky ZP s mezinárodními organizacemi formou účastí na konferencích: 29
- počet spolků, kterým byly uhrazeny členské poplatky v mezinárodních organizacích: 28

B) Účast na tvorbě, realizaci a monitorování ucelených plánů vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením

- počet spolků, které se zabývaly monitorováním legislativy, různých typů plánů a strategií pro osoby se zdravotním postižením: 22

C) Vzdělávací a informační činnost v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením

- počet podpořených provozů webových portálů: 49
- počet spolků, které realizovaly poradenskou činnost: 32
- počet spolků, které vydávaly informační materiály: 28
- počet uspořádaných seminářů, konferencí, workshopů apod.: 190
- počet uspořádaných specializovaných kurzů: 84

D) Organizačně administrativní servis v rámci svépomocných aktivit občanských sdružení zdravotně postižených

- počet spolků, u kterých byla v rámci projektu zajištěna organizačně administrativní činnost: 44

Výstupy projektů jsou souhrnně uvedeny v tabulce 5 a dále přiblíženy vybranými příklady.

Tabulka 5: Výstupy programu Podpora veřejně účelných aktivit spolků zdravotně postižených v roce 2017

A1 - účast na mezinárodních konferencích	53
A2 - členské poplatky v mezinárod. organizacích	45
B1 - monitorování legislativy	22
B2 - monitorování plánů a strategií	22
C1 - webové portály	49*
C2 - sociální sítě	28
C3 - poradenská činnost	32
C4 - informační materiály (neperiodické)	35
C5 - periodika (vydaná čísla periodických publikací)	88
C6 - semináře, konference, workshopy	190
C7 - specializované kurzy	84
D1 - počet zaměstnaných osob v projektech	134
D2 - počet DPP/DPČ osob v projektech	275

*Jedna organizace provozovala 3 webové portály a sedm organizací provozovalo 2 webové portály.

Jedním z klíčových prostředků šíření informací je provoz webových portálů. V rámci realizovaných projektů byl podpořen provoz 49 webových portálů, které informují o činnostech spolků a o problematice zdravotního postižení v rovině právní, sociální a zdravotní, o možnostech léčby, rehabilitace, pomoci a o prevenci, a soustřeďují další aktuální informace důležité pro život osob se zdravotním postižením a jejich rodiny. Ostatní podpořené spolky mají však také webové stránky, jejichž prostřednictvím informují jak cílovou skupinu osob se zdravotním postižením, tak i širokou veřejnost např. o možnostech prevence. 28 spolků aktivně využívá sociální sítě jako např. Facebook, Twitter, Instagram nebo LinkedIn.

Dále bylo s podporou dotačního programu vydáno 35 různých informačních materiálů. Většinou se jedná o brožury, letáky, příručky/knihy, ale i o banery, rollupy nebo edukační video spoty, které se týkají problematiky jednotlivých typů postižení. Spolky také vydávají periodika, jako jsou bulletiny, zpravodaje nebo časopisy organizací, které informují o činnostech spolků a o aktuálním vývoji v otázkách zdravotního postižení. V roce 2017 bylo podpořeno 18 titulů, vydáno bylo celkem 88 čísel takovýchto periodik.

Mezi periodika zabývající se životem se zdravotním postižením obecně patří např. *Časopis MOSTY* Národní rady osob se zdravotním postižením ČR, z.s. Časopis vychází pětkrát ročně, je bezplatně distribuován lidem se zdravotním postižením nebo organizacím, které

je sdružují. Takto je distribuováno 3500 papírových výtisků od každého vydání. V elektronické verzi je na webových stránkách dostupný i široké veřejnosti. Časopis informuje především o změnách v legislativě ve vztahu k vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením, ale i o aktuálních akcích pro lidi se zdravotním postižením, obsahuje také výběr odpovědí na dotazy z poradny spolku. V roce 2017 se časopis věnoval tématům jako je implementace Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, problematika evropské směrnice pro přístupnost, novela zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením nebo otázka přístupnosti EET pro OSVČ s těžkým zrakovým postižením. Dále se časopis MOSTY zabýval např. reformou psychiatrické péče, transformací Lékařské posudkové služby, inkluzivnímu vzdělávání v souvislostech zdravotního postižení a dalším. V rubrice „Okénko do poraden NRZP“ byly zodpovídány dotazy související s výkonem funkce opatrovníka, omezením svéprávnosti, problematikou přiznávání invalidních důchodů, příspěvku na péči, příspěvku na pořízení motorového vozidla a další.

Dalším obecně zaměřeným časopisem je *Abilympijský zpravodaj* vydávaný Českou abilympijskou asociací, z.s. Obsahovou náplň zpravodaje tvoří užitečné a zajímavé informace o různých aspektech života lidí se zdravotním postižením. Zaměřuje se hlavně na informace nejen o životě lidí se zdravotním hendikepem, ale také na služby a aktivity, které mohou tito lidé využívat. Po dobu projektu vyšlo šest čísel v nákladu 2800 výtisků a jedno speciální číslo k Abilympiádě v nákladu 500 výtisků.

Příkladem časopisu pro úžeji vymezený okruh adresátů je *Časopis PARKINSON*, který obsahuje odborné články týkající se aktuálních témat, praktické informace, vlastní tvorbu nemocných Parkinsonovou nemocí atd. Tento časopis vydává Společnost Parkinson, z.s.

Zpravodaj *Sdružení celiaků* pravidelně informuje čtenáře o bezlepkové dietě a životě s celiakií, obsahuje nejen odborné články a nejnovější poznatky o vlivu lepku, ale i praktické informace o bezlepkových výrobcích, recepty, tipy atd.

Informační zpravodaj – Bulletin Společnosti C-M-T, z.s., obsahuje informace o aktuálních tématech pro lidi s pohybovým postižením (cestování, doprava, bezbariérové stavby atd.).

Měsíčník Bechtěrevik vydávaný Klubem bechtěreviků ČR, z.s., obsahuje informace o nových poznatcích v léčbě této nemoci, možnostech rehabilitace, zdravé životosprávy a akcích souvisejících s touto nemocí. Otištěny jsou i překlady zahraničních článků či přednášek. Časopis je zasílán také do 10 zemí, které se sdružují v mezinárodní organizaci ASIF.

V roce 2017 podpořené spolky realizovaly 119 seminářů, 37 konferencí, 34 workshopů a 84 specializovaných kurzů. Tyto akce přispěly mimo jiné k informování o současné legislativě a její implementaci v praxi, o vztazích mezi většinovou společností a osobami se zdravotním postižením a jejich skupinami (např. osoby s mentálním postižením), o nových možnostech léčby a prevence u jednotlivých typů postižení, o možnostech využívání kompenzačních pomůcek a překonávání překážek spojených s postižením, o problematice přístupnosti či o možnostech vzdělávání pro děti. K největším konferencím uspořádaným v roce 2017 patřily např.:

- Konference „Dobrá praxe pro všechny“ (Společnost rodičů a přátel dětí s Downovým syndromem, z.s., Praha, 21. 1. 2017)
- Mezinárodní konference „Europe in Action“ (Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice, z.s.; Praha, 1. – 3. 6. 2017)

- Konference na téma Postavení OZP v ČR (Národní rada osob se zdravotním postižením ČR, z.s.; vybraná krajská města, duben – září 2017)
- 15. národní konference „Místo pro kvalitní život s roztroušenou sklerózou“ (Unie ROSKA – česká MS společnost, z. s.; Olomouc, 6. 10. 2017)
- Konference „I slova léčí III“ (Amelie, z.s.; Praha, 21. 11. 2017)
- Odborná konference Lidská práva sluchově postižených lidí a rovnoprávnost (Asociace organizací neslyšících, nedoslýchavých a jejich přátel, z.s.; Praha, 30. 11. 2017)

Jako úspěšný příklad specializovaných kurzů lze uvést uspořádání 6 přednášek Svazem neslyšících a nedoslýchavých v ČR, z.s., které byly zaměřené např. na sociálně právní minimum, na téma kompenzační pomůcky, počítačová gramotnost a osobní hranice v tlumočení ve zdravotnictví.

Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice, z.s., uspořádala v říjnu 2017 prakticky zaměřený kurz na téma „Jak pomoci zraněným lidem aneb kurz první pomoci pro lidi s mentálním postižením“. Tato akce proběhla velmi úspěšně už potřetí a stále je o ní velký zájem.

Spolek PARENT PROJECT, z.s., pořádal Výstavu „Žijeme tu s Vámi“, která započala svou cestu již v roce 2015 v Senátu a která v roce 2017 zavítala do Akademického klubu 1. LF ve Faustově domě v Praze. Výstava upozorňuje na nutnost vzniku vysoce specializovaných center, která by pečovala o dětské i dospělé pacienty se svalovou dystrofií Duchenne/Becker.

Mezinárodní aktivity a advokační činnosti jsou spíše doplňkovými aktivitami, navazujícími na páteřní aktivity. Díky členství v mezinárodních organizacích získávají spolky aktuální informace týkající se všech lidí se zdravotním postižením, jako je zejména proces implementace Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, i konkrétního typu postižení. Podporováno je členství v mezinárodních organizacích, jak jednotlivých typů postižení, tak i v klíčových střešových organizacích European Disability Forum a Disabled People International, jejichž členem je Národní rada osob se zdravotním postižením ČR.

Advokační aktivity jsou realizovány výšečí organizací, které disponují potřebným zázemím a kvalifikovanými zaměstnanci. Jedná se zejména o větší a střešové organizace, např. Národní radu osob se zdravotním postižením České republiky, z. s., která v rámci projektu „Obhajoba zájmů a práv osob se zdravotním postižením v ČR“ díky podpoře Úřadu vlády uplatnila připomínky k 14 legislativním návrhům.

Monitorováním naplňování závazků vyplývajících z mezinárodního práva jakož i českého právního rámce a snahou o zvýšení povědomí společnosti o životě se zdravotním postižením a zlepšením podmínek osob se zdravotním postižením se zabývá i řada dalších spolků (Pražská organizace vozíčkářů, z.s., Svaz neslyšících a nedoslýchavých osob v ČR, z.s., Svaz postižených civilizačními chorobami v České republice, z.s.).

Konkrétně například členové Spolku KOLUMBUS, jenž sdružuje uživatele psychiatrické péče, dlouhodobě monitorují stav reformy psychiatrické péče. Členka spolku se v roce 2017 stala členkou Pacientské rady na Ministerstvu zdravotnictví. Zástupci spolku se účastní také komunitního plánování magistrátů, měst a obcí, kde hájí zájmy a potřebnost poskytovaných služeb komunitní péče.

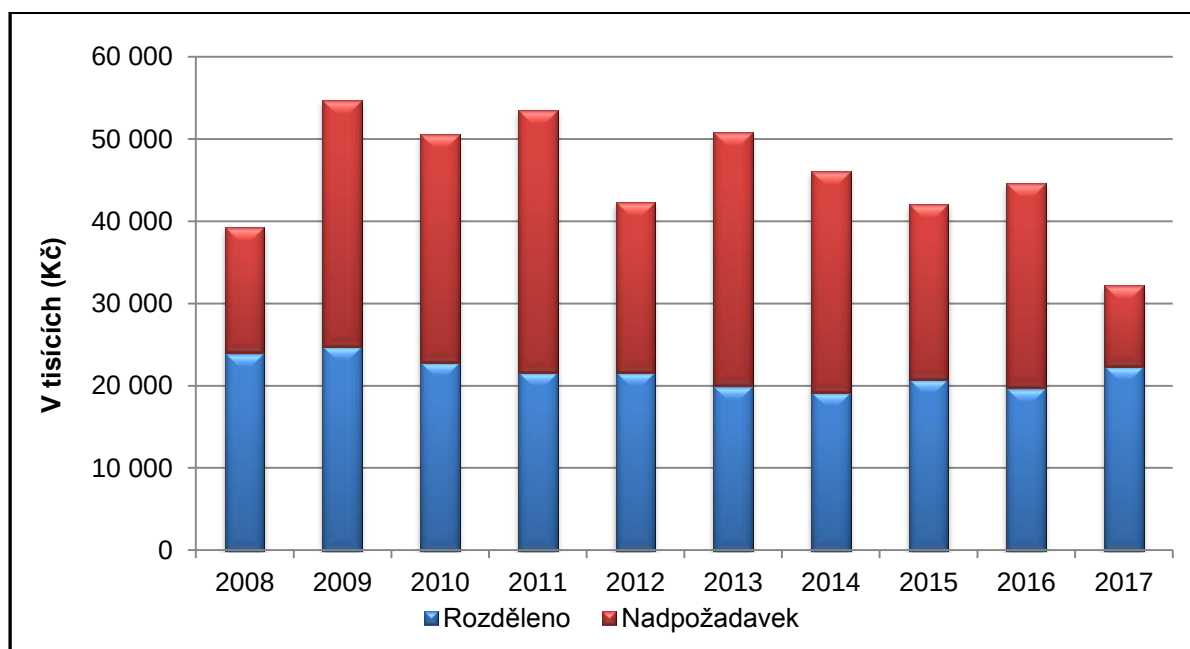
Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice, z.s., v oblasti monitorování dodržování Úmluvy organizuje nebo se účastní mnoha aktivit, jakými jsou např.

setkání platformy Jednota pro deinstitucionalizaci nebo setkání pracovní skupiny tohoto spolku, která je složena z poskytovatelů sociálních služeb.

Těmto aktivitám se věnuje např. i Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých, zapsaný spolek, která organizuje vytvoření platformy pro výměnu informací a zkušeností na horizontální (ústředí/oblasti) i vertikální (mezi oblastmi) úrovni mezi osobami se zrakovým postižením a veřejností, pro vyjádření postojů těžce zrakově postižených osob k nejrůznějším otázkám jako jsou např. inkluzivní školství, segway vozítka, komentované zpravodajství apod.

Osoby se zdravotním postižením tak pomáhají samy sobě a nejsou pouze závislími klienty (podporujeme jejich rovnocenné zapojení do společnosti). Pro spolky osob se zdravotním postižením je tento program mimořádně důležitý a potřebný.

Graf 5: Vývoj požadovaných a rozdělených finančních prostředků v letech 2008–2017

Jak ukazuje výše uvedený graf, dochází k tomu, že rozdíl mezi výší rozdělených a požadovaných prostředků se v roce 2017 výrazně snížil, z 24.876 tis. Kč v roce 2016 na 9.874 tis. Kč v roce 2017. Toto snížení je důsledkem zavedení principu jedné žádosti pro všechny aktivity a částečně též lepší komunikací se žadateli. Pro rychlejší administraci dotačních žádostí by bylo vhodné, aby se tento rozdíl dále snižoval, zejména, aby ze strany žadatelů docházelo k předkládání projektů s realisticky zpracovanými finančními požadavky. K tomu by měla vést především v úvodu zmíněná školení žadatelů a komunikace s nimi.

Při průběžném nastavování pravidel programu jsou využívány také poznatky, zkušenosti a doporučení členů Komise. Obsahové vymezení dotačního programu včetně jednotlivých tematických okruhů je pravidelně projednáváno Vládním výborem pro zdravotně postižené občany. Souhrnná informace o průběhu dotačního řízení a celkový přehled o poskytnutých finančních prostředcích na dotační program Podpora spolků ZP jsou součástí Zpráv o plnění opatření Národního plánu podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2015–2020.

3. Shrnutí

Dotační program Podpora spolků ZP je zaměřen na podporu aktivit spolků osob se zdravotním postižením s celostátní působností, které přispívají k zapojení lidí se zdravotním postižením do všech oblastí života společnosti a seznamují veřejnost s tématy týkajícími se zdravotního postižení. Program pomáhá realizovat i cíle a opatření Národního plánu podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2015–2020 a přispívá k implementaci Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, a to především v oblasti osvětové činnosti a participace lidí se zdravotním postižením na správě veřejných záležitostí.

V roce 2017 bylo v rámci tohoto dotačního programu vyplaceno celkem 22.336.836 Kč na realizaci 48 projektů. Nejvíce podporovanou oblastí je *organizačně administrativní servis spolků osob se zdravotním postižením*, přičemž rozdělení těchto spolků podle typu zdravotního postižení, kterému se věnují, odpovídá míře výskytu tohoto postižení ve společnosti. Tím je zajištěna udržitelná a funkční síť spolků pro různé typy zdravotních postižení, jejichž účelem je nejen podpora lidí, kteří postižením trpí, ale také osvěta ve vztahu k celé společnosti. Druhou nejvíce podporovanou oblastí je vzdělávací a informační činnost, která napomáhá k šíření důležitých a nových poznatků v oblasti léčby, rehabilitace, prevence či možnostech podpory jak směrem ke zdravotně postiženým, tak i širší společnosti. Je realizována především provozem webových stránek spolků, vydáváním informačních materiálů a pořádáním seminářů a konferencí. V rámci mezinárodních aktivit je podporováno především členství v mezinárodních organizacích, což přispívá k předávání aktuálních informací jak v oblasti léčby, prevence, tak i mezinárodní legislativy. Prostřednictvím podpořených aktivit monitorování legislativy a plánů a strategií pro osoby se zdravotním postižením došlo k uplatnění řady připomínek k legislativním i nelegislativním návrhům.

Tabulka 6: Přehled podpořených projektů v programu Podpora spolků zdravotně postižených v roce 2017

Číslo projektu	Žadatel	Název projektu	Přidělená dotace
ZP170010	MIKASA z.s.	Podpora integrace osob s autismem do společnosti	133.530 Kč
ZP170011	Svaz postižených civilizačními chorobami v ČR, z. s.	Centrum služeb a komunitní centra SPCCH v ČR, z.s.	967.828 Kč
ZP170012	Společnost pro bezlepkovou dietu z.s.	Edukace a osvěta bezlepkové diety při celiakii	342.061 Kč
ZP170014	Národní rada osob se zdravotním postižením České republiky, z.s.	Obhajoba zájmů a práv osob se zdravotním postižením v ČR	6.326.380 Kč
ZP170018	Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí v ČR, z.s.	Vzdělávací a informační aktivity ARPZPD v ČR, z.s.	356.425 Kč
ZP170020	Česká asociace paraplegiků - CZEPA, z.s.	CZEPA pomáhá	145.640 Kč
ZP170021	PARENT PROJECT, z. s.	Zajištění organizačně administrativního servisu spolku	236.526 Kč
ZP170024	Pacienti IBD z.s.	Rozvoj spolupráce s EFCCA	69.950 Kč

ZP170026	Klub bechtěreviků ČR, z.s.	Podpora spolkové činnosti zdravotně postižených Bechtěreviků	408.132 Kč
ZP170027	ARCUS - onko centrum, z.s.	Edukační patientský program ONKO	366.435 Kč
ZP170031	Asociace muskulárních dystrofií v ČR z.s.	Vzdělávací a informační činnost, mezinárodní spolupráce	98.000 Kč
ZP170032	Parkinson-Help z.s.	Podpora aktivit nemocných Parkinsonovou chorobou	131.600 Kč
ZP170035	Unie ROSKA - česká MS společnost, z.s.	Zapojení do činnosti mezinárodních RS organizací, konference	76.470 Kč
ZP170036	Společnost Parkinson, z.s.	Celorepubliková činnost Společnosti Parkinson, z.s.	341.033 Kč
ZP170039	Společnost C-M-T, z.s.	Společnost C-M-T -Činnost 2017	122.600 Kč
ZP170041	KLUB PŘÁTEL ČERVENOBÍLÉ HOLE z.s.	Nový obzor - osvětová a klubová činnost a admin. servis	40.200 Kč
ZP170042	Rett Community, z.s.	Vzdělávání pečujících rodičů a zajištění činnosti spolku	56.436 Kč
ZP170044	Asociace poraden pro osoby se zdravotním postižením ČR, z.s.	Vzdělávací a informační činnost Asociace poraden pro OZP	347.744 Kč
ZP170046	Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice, z.s.	Lidé s postižením a jejich rodiny jsou občany doma i ve světě	1.467.364 Kč
ZP170048	Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých České republiky, zapsaný spolek	Svépomoc a osvěta - cesta k porozumění a integraci	2.074.800 Kč
ZP170051	Amelie, z.s.	Amelie - nositel psychosociální pomoci onkologicky nemocným	342.845 Kč
ZP170052	České ILCO, z.s.	Pomáháme stomikům 2017	289.380 Kč
ZP170053	Společnost E / Czech Epilepsy Association, z. s.	Podpora lidí s epilepsií a destigmatizace epilepsie	498.290 Kč
ZP170054	Informační centrum rodičů a přátel sluchově postižených, z.s.	Informační centrum o hluchotě a zahraniční aktivity FEPEDA	544.000 Kč
ZP170058	Občanské sdružení KOLUMBUS	Monitorování a podpora lidských práv osob s duševním onemocněním	532.150 Kč
ZP170059	CEREBRUM - Sdružení osob po poranění mozku a jejich rodin, z.s.	Podpora osob po poškození mozku a jejich pečující	353.900 Kč
ZP170060	Sdružení celiaků ČR, z. s.	OAS SCČR a ostatní související činnosti	427.012 Kč

ZP170061	Společnost pro mukopolysacharidosu	"Pomozme jim žít a zemřít doma"	144.180 Kč
ZP170062	Asociace polio	Administrativní zázemí Asociace polio	75.435 Kč
ZP170063	Českomoravská unie neslyšících z.s.	Spolková činnost pro neslyšící a nedoslýchavé v ČR	103.000 Kč
ZP170064	Společnost rodičů a přátel dětí s Downovým syndromem, z.s.	"Down upp": Podpora problematiky DS v rámci Evropy i Česka	202.180 Kč
ZP170066	Česká abilympijská asociace, z.s.	Ambilimpijský zpravodaj 2017	80.000 Kč
ZP170069	VIDA z.s.	Komu je rady, tomu je pomoci	160.000 Kč
ZP170070	ParaCENTRUM Fenix, z.s.	Propojení ParaCENTRA Fenix do Evropy	105.000 Kč
ZP170071	Asociace poskytovatelů služeb pro lidi s autismem ČR, z.s.	Časopis ZPRAVODAJ jako účinný nástroj pro osvětu autismu	97.800 Kč
ZP170072	Svaz tělesně postižených v České republice, z. s.	Administrativní servis a PC kurzy STP v ČR z.s.	1.403.000 Kč
ZP170073	Dobré místo, z.s.	Administrativní servis a webový portál	243.572 Kč
ZP170075	Národní sdružení PKU a jiných DMP, z.s.	Podpora činností a aktivit NS PKU a jiných DMP, z.s.	94.500 Kč
ZP170077	Společnost pro pomoc při Huntingtonově chorobě, z.s.	Pomoc osobám zatíženým Huntingtonovou chorobou	74.000 Kč
ZP170078	Sdružení pro rehabilitaci osob po cévních mozkových příhodách o.s.	Informace o CMP	396.261 Kč
ZP170079	Willík - spolek pro Williamsův syndrom, z.s.	Výroční konference FEWS v Praze, podzim 2017	21.510 Kč
ZP170080	Klub nemocných cystickou fibrózou, z.s.	Informování o cystické fibróze v ČR	297.645 Kč
ZP170081	Pražská organizace vozíčkářů, z. s.	Podpora klientů s tělesným postižením	501.960 Kč
ZP170082	Fokus ČR, z.s.	Aktivní zapojení do mezinárodní spolupráce v péči o duševně nemocné	182.880 Kč
ZP170085	Česká asociace pro vzácná onemocnění z.s.	Rok pro vzácná onemocnění	243.140 Kč
ZP170087	Svaz neslyšících a nedoslýchavých osob v ČR, z.s.	Podpora osob se sluchovým postižením v ČR	384.380 Kč
ZP170089	Asociace organizací neslyšících, nedoslýchavých a jejich přátel, z.s.	Osvětová a další činnost ASNEP, z.s.	342.162 Kč
ZP170090	Lymfom Help, z.s.	Administrativní zázemí Lymfom Help	87.500 Kč

B. Vyhodnocení dotačního programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Program Podpora koordinátorů pro romské záležitosti je realizován na základě usnesení vlády ze dne 14. června 2010 č. 461 ke Zprávě o stavu romských komunit v České republice za rok 2009. Vláda ČR tímto usnesením uložila vedoucímu Úřadu vlády uvolňovat každoročně v rámci schváleného rozpočtu kapitoly 304 – Úřad vlády finanční prostředky krajům prostřednictvím Dotačního programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti. Program je v souladu s naplňováním strategického cíle zaměřeného na oblast podpory integrace Romů na krajské a místní úrovni a boj proti sociálnímu vyloučení, který je uveden ve Strategii romské integrace do roku 2020.

Příjemcem dotace na zabezpečení jedné pracovní pozice koordinátora pro romské záležitosti (dále jen „romský koordinátor“) může být pouze **kraj**. Maximální výše neinvestiční dotace na plný pracovní úvazek při zaměstnání po celý kalendářní rok je 500.000 Kč. Poměrným způsobem se krátí dotace v případě sníženého pracovního úvazku nebo v případě kumulování funkce romského koordinátora s dalšími činnostmi, které nemají přímý vztah k výkonu agendy romských záležitostí. K poměrnému krácení dotace rovněž dochází v případě, že romský koordinátor bude zaměstnán méně než 12 měsíců.

Pozice romských koordinátorů je zřizována krajskými úřady na základě ustanovení § 67 odst. 1 písm. f) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Podle ustanovení § 6 odst. 7 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, krajský úřad řídí a koordinuje ve svém správním obvodu plnění úkolů na úseku státní politiky napomáhající integraci příslušníků romské komunity do společnosti.

Cíle dotačního programu

Primární: zabezpečení pozice romského koordinátora včetně jeho potřeb na úrovni kraje v návaznosti na ustanovení § 67 odst. 1 písm. f) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

Sekundární: zajištění stability institucionální sítě, jejímž prostřednictvím stát komunikuje a prosazuje centrální integrační politiku na úrovni kraje, a která významně přispívá ke koherentní a koordinované tvorbě a realizaci politik romské integrace na území České republiky.

Tabulka 7: Vývoj financování programu a počet podpořených obcí v posledních letech

Rok	Rozpočet	Vyplaceno	Skutečně použito*	Podpořené projekty
2011	5.165.000 Kč	5.065.700 Kč	4.565.700 Kč	12
2012	5.165.000 Kč	4.959.200 Kč	4.959.200 Kč	13
2013	5.165.000 Kč	5.066.600 Kč	5.066.600 Kč	13
2014	5.165.000 Kč	5.046.000 Kč	5.046.000 Kč	13
2015	5.165.000 Kč	4.935.020 Kč	4.935.020 Kč	13
2016	5.165.000 Kč	5.235.520 Kč	5.235.520 Kč	13
2017	5.200.000 Kč	5.255.863 Kč	5.112.705 Kč	13

* po vratkách v rámci finančního vypořádání se státním rozpočtem

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2017

Povinnost zřídit pozici romského koordinátora krajům vyplývá ze zákona o krajích. Úřad vlády jako poskytovatel dotace a orgán odpovědný za metodické vedení romských koordinátorů nastavil systematické vyhodnocování vybraných ukazatelů na základě předložených závěrečných zpráv o realizaci projektu. Způsob vyhodnocování je postaven na komparaci primárních a sekundárních indikátorů, které příjemce dotace (kraj) uvedl v závěrečných zprávách o realizaci projektu v letech 2014, 2015, 2016 a 2017. Zvolenou metodou lze monitorovat nejen efektivitu vynakládaných finančních prostředků a přínos současného nastavení dotačního programu, ale rovněž aktivizaci koordinátorů v řadě sledovaných oblastí a jejich odbornou způsobilost.

Předložené indikátory mohou být dle identifikované potřeby v průběhu dalšího období aktualizovány. Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny s ohledem na základní účel programu, jímž je zabezpečení pozice romského koordinátora na krajském úřadu, definuje jako **primární indikátor** výši úvazku romského koordinátora, jež je vyhrazena na výkon agendy romských záležitostí. Primárními indikátory můžeme dále označit počet měsíců v podpořeném roce, kdy byla obsazena pozice romského koordinátora v kraji, a zařazení romského koordinátora do struktury krajského úřadu.

Primární indikátory:

- Výše úvazku romského koordinátora vyhrazeného na výkon agendy romských záležitostí;
- Počet měsíců v podpořeném roce, kdy byla obsazena pozice romského koordinátora v kraji;
- Zařazení romského koordinátora do struktury krajského úřadu.

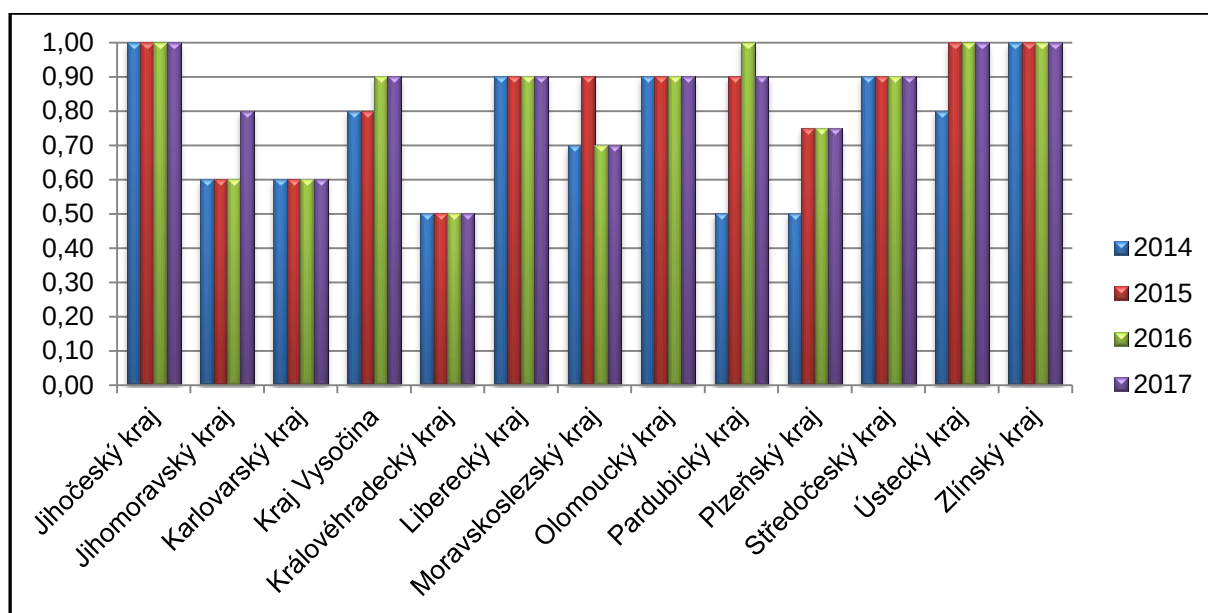
Tabulka 8: Výše úvazku romských koordinátorů v letech 2014–2017

Kraj	2014	2015	2016	2017
Jihočeský kraj	1,00	1,00	1,00	1,00
Jihomoravský kraj	0,60	0,60	0,60	0,80
Karlovarský kraj	0,60	0,60	0,60	0,60
Kraj Vysočina	0,80	0,80	0,90	0,90
Královéhradecký kraj	0,50	0,50	0,50	0,50
Liberecký kraj	0,90	0,90	0,90	0,90
Moravskoslezský kraj	0,70	0,90	leden - únor 0,90 březen - prosinec 0,70	0,70
Olomoucký kraj	0,90	0,90	0,90	0,90
Pardubický kraj	0,50	leden - červen	leden - srpen	0,90 ¹⁶

¹⁶ V případě Pardubického kraje byla poskytnuta dotace ve výši 500.000 Kč s ohledem na skutečnost, že uvedený kraj v roce 2017 zaměstnal původně koordinátora pro romské záležitosti na pracovní úvazek ve výši 1,00, čímž byla splněna podmínka pro poskytnutí dotace v maximální možné výši. V průběhu roku došlo ke snížení úvazku na pozici a kraj v rámci závěrečného vyúčtování vrátil prostředky ve výši 78.624,87 Kč.

		0,50 červenec - prosinec 0,90	0,90 září - prosinec 1,00	
Plzeňský kraj	0,50	leden - srpen 0,50 září - prosinec 0,75	0,75	0,75
Středočeský kraj	0,90	0,90	0,90	0,90
Ústecký kraj	0,80	leden - květen 0,80 červen - prosinec 1,00	1,00	1,00
Zlínský kraj	1,00	1,00	1,00	1,00

Graf 6: Výše úvazku romských koordinátorů v letech 2014–2017

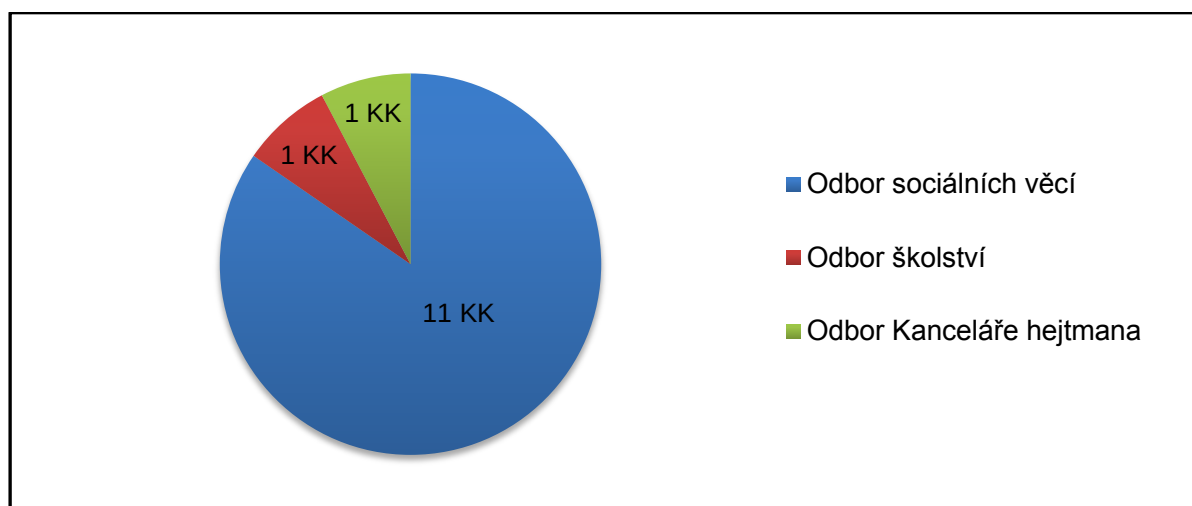
Výše úvazku v průběhu sledovaných let narostla u kraje Vysočina, Jihomoravského kraje, Pardubického kraje, Plzeňského kraje a Ústeckého kraje. V Pardubickém kraji však došlo v roce 2017 oproti předchozímu roku o mírný pokles z důvodu změny pracovníka na pozici krajského koordinátora. V roce 2017 pracoval krajský koordinátor na plný úvazek ve třech krajích. Nejnižší úvazek má krajský koordinátor v Královéhradeckém kraji (0,5 úvazek). Zároveň, jak ukazuje tabulka 9, stejně jako v roce 2016, i v roce 2017 byla pozice krajského koordinátora ve všech krajích obsazena po celý kalendářní rok, tzn. po dobu 12 měsíců.

Tabulka 9: Počet měsíců v letech 2014–2017, kdy byla obsazena pozice romského koordinátora v kraji

Kraj	2014	2015	2016	2017
Jihočeský kraj	12	12	12	12
Jihomoravský kraj	12	12	12	12
Karlovarský kraj	12	12	12	12
Kraj Vysočina	12	12	12	12
Královéhradecký kraj	12	12	12	12
Liberecký kraj	12	12	12	12
Moravskoslezský kraj	12	5	12	12
Olomoucký kraj	12	12	12	12
Pardubický kraj	11	12	12	12
Plzeňský kraj	12	10	12	12
Středočeský kraj	12	12	12	12
Ústecký kraj	12	12	12	12
Zlínský kraj	12	12	12	12

Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny v rámci své metodické úlohy také dlouhodobě doporučuje zařazení krajského koordinátora do kmenové struktury krajského úřadu, kde bude zajištěno rovnocenné postavení romského koordinátora ve vztahu k pracovníkům dalších odborů. Toto zařazení umožňuje bezproblémové uplatňování mezioborového a multidisciplinárního přístupu při řešení romských záležitostí. Z uvedeného důvodu se jako ideální řešení nabízí zařazení romského koordinátora do kanceláře hejtmána, kanceláře tajemníka krajského úřadu či kanceláře náměstka hejtmána pro sociální oblast. Toto doporučení je však stále akceptováno pouze jedním krajem a to krajem Zlínským. Nejvyšší počet krajů (11) zařazuje svého koordinátora do Odboru sociálních věcí.

Graf 7: Pozice třinácti krajských koordinátorů (KK) ve struktuře krajského úřadu v roce 2017

Jako **sekundární indikátory** lze označit ty, u nichž nelze očekávat pravidelný nárůst z hlediska kvantifikovaného ukazatele, protože reagují na aktuální situaci a stav v oblasti integrace příslušníků romské komunity a specifickou nabídku (např. ve vztahu ke školení).

Ze závěrečných zpráv vyplývá, že přístup romských koordinátorů k výkonu agendy romských záležitostí je rozdílný, proto nelze ve všech případech provést relevantní srovnání.

Sekundární indikátory:

- Počet školení, seminářů a konferencí pořádaných koordinátorem v příslušném roce;
- Počet porad s romskými poradci, terénními sociálními pracovníky, asistenty pedagoga a jinými partnery při řešení romských záležitostí v kraji;
- Počet strategických dokumentů v kraji, do jejichž tvorby byl romský koordinátor v příslušném roce zapojen;
- Počet platforem, do jejichž činnosti byl romský koordinátor zapojen
- Počet romským koordinátorem absolvovaných školení a kurzů vedoucích k prohloubení jeho znalostí a zkušeností;
- Počet krajským koordinátorem uskutečněných kontrol obcí s rozšířenou působností (ORP) ve věci fungování romských poradců (RP)

Tabulka 10: Souhrnný přehled sekundárních indikátorů 2015–2017

	Počet školení, seminářů a konferencí pořádaných romským koordinátorem			Počet porad s romskými poradci, terénními sociálními pracovníky, asistenty pedagoga a jinými partnery při řešení romských záležitostí v kraji			Počet strategických dokumentů v kraji, do jejichž tvorby byl romský koordinátor zapojen			Počet platform, do jejichž činnosti byl romský koordinátor zapojen			Počet romským koordinátorem absolvovaných školení a kurzů vedoucích k prohloubení jeho znalostí a zkušeností		
	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017	2015	2016	2017
Jihočeský kraj	3	1	0	4	3	9	1	1	1	4	4	4	4	2	3
Jihomoravský kraj	1	1	0	5	3	3	5	5	4	3	4	4	4	5	4
Karlovarský kraj	1	2	2	2	1	14	3	3	6	3	3	4	7	3	8
Kraj Vysočina	1	1	2	2	4	2	2	1	2	3	2	6	18	0	8
Královéhradecký kraj	2	1	2	7	6	3	0	1	1	4	4	4	3	1	4
Liberecký kraj	5	6	5	5	2	2	5	9	8	12	13	19	2	1	6
Moravskoslezský kraj	0	2	3	21	67	3	1	1	4	2	7	7	0	6	7
Olomoucký kraj	3	2	3	5	4	12	4	2	6	7	12	13	4	5	5
Pardubický kraj	6	3	1	3	5	6	2	1	1	4	3	4	6	4	7
Plzeňský kraj	0	1	1	0	1	2	2	2	2	1	2	3	1	1	5
Středočeský kraj	1	1	2	2	1	2	1	1	2	2	2	1	2	5	1
Ústecký kraj	3	2	1	2	1	2	1	2	1	5	6	6	3	4	5
Zlínský kraj	6	2	2	28	12	16	1	1	2	2	2	3	9	6	5
celkem	32	25	22	86	110	76	28	30	40	52	64	88	63	43	68

Počet školení, seminářů a konferencí pořádaných krajským koordinátorem v roce 2017

Krajští koordinátoři v závěrečné zprávě o realizaci projektu za rok 2017 uváděli přehled akcí, které byly hrazeny nejen z prostředků neinvestiční dotace, ale také činnosti hrazené z prostředků kraje nebo jiných subjektů. Na přípravě v tabulce uvedených aktivit se vzhledem k působnosti romského koordinátora podíleli.¹⁷

Z tabulky 10 vyplývá, že nejvíce akcí pořádal koordinátor v kraji Libereckém, tj. celkem 5 akcí za rok 2017. Konkrétně se jednalo o konferenci s panelovou diskusí na téma Sociální začleňování v Libereckém kraji; 2 kazuistické semináře pro terénní pracovníky; multidisciplinární zasedání na téma integrace národnostních menšin v Libereckém kraji a školení na téma Romové a instituce.

Dále pak kraje Olomoucký a Moravskoslezský pořádaly 3 akce týkající se především témat spolupráce pracovníků pověřených agendou romských záležitostí s obcemi či setkání pracovníků veřejných institucí (např. policie) s romskými specialisty.

Počet porad s romskými poradci, terénními sociálními pracovníky, asistenty pedagoga a jinými partnery při řešení romských záležitostí v kraji

Přibližně polovina koordinátorů má pro tento účel zřízenou pracovní platformu, kde dochází ke koordinaci aktivit a přenosu informací. Někteří romští koordinátoři se dle počtu uvedených jednání zaměřují na individuální schůzky – například s jednotlivými zástupci měst a obcí v kraji ohledně situace romské menšiny.

Nejvyšší počet porad s relevantními aktéry pořádal kraj Karlovarský – 14 setkání a dále pak kraj Olomoucký – 12 setkání. Celkem bylo během roku 2017 uspořádáno 76 setkání krajského koordinátora s romskými poradci, terénními sociálními pracovníky, asistenty pedagoga či jinými partnery při řešení romských záležitostí v kraji, což je ale bohužel méně, než tomu bylo v předchozích letech.

Počet strategických dokumentů v kraji, do jejichž tvorby byl krajský koordinátor v roce 2017 zapojen

Krajští koordinátoři byli v roce 2017 zapojeni zejména do přípravy střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb na území kraje (4 kraje) a koncepce/strategie prevence kriminality (4 kraje). Dále se podíleli na přípravách strategie romské integrace, dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy nebo bydlení kraje. V regionech, v nichž působí Agentura pro sociální začleňování, jsou romští koordinátoři součástí tzv. lokálního partnerství, tedy platformy, jejímž cílem je řešit situaci v oblasti sociálního vyloučení osob. V rámci této platformy romští koordinátoři připomínají strategické plány sociálního začleňování zacílené na postižené lokality. Romští koordinátoři se nepodílejí pouze na zpracování a připomínkování strategických či koncepčních dokumentů, ale jsou v období

¹⁷ U tohoto ukazatele je zapotřebí poukázat na již zmíněný odlišný metodický přístup, který romští koordinátoři uplatňují při výkonu své funkce, a rovněž různé pojetí vyplňování závěrečné zprávy. Někteří do části „Počet porad při řešení romských záležitostí v kraji“ zařadili jenom pravidelné porady pracovníků krajského úřadu, jiní zde uvedli také individuální jednání s klienty anebo účast na platformách či seminářích. Přibližně polovina koordinátorů má pro tento účel zřízenou pracovní platformu, kde dochází ke koordinaci aktivit a přenosu informací. Někteří romští koordinátoři se dle počtu uvedených jednání zaměřují na individuální schůzky – například s jednotlivými zástupci měst a obcí v kraji ohledně situace romské menšiny.

platnosti těchto dokumentů rovněž důležitými aktéry v procesu monitoringu implementace jednotlivých opatření a politik sociálního začleňování.

Počet platform, do jejichž činnosti byl v roce 2017 krajský koordinátor zapojen

V roce 2017 byli krajsí koordinátoři součástí celkem 88 platform. Jednalo se jak o pracovní a poradní orgány na centrální úrovni (např. Výbor pro spolupráci se samosprávami, Rada vlády pro záležitosti romské menšiny, Monitorovací výbor Agentury pro sociální začleňování či různé dotační komise a výbory na ministerstvech (MŠMT, MPSV), tak o pracovní skupiny na krajské (např. Pracovní skupina prevence kriminality, Rada pro národnostní menšiny kraje) a místní úrovni (např. lokální partnerství v rámci spolupráce obce s Agenturou pro sociální začleňování).

Tradičně nejvíce zapojeným krajským koordinátorem byl pracovník Libereckého a Olomouckého kraje. Krajský koordinátor v Libereckém kraji je, vzhledem ke geografické poloze kraje, velmi zapojován do lokálních partnerství v rámci spolupráce obce s Agenturou pro sociální začleňování. V roce 2017 se jednalo například partnerství v obcích Ralsko; Velké Hamry; Nový Bor či mikroregion Frýdlantsko. Naopak krajská koordinátorka v kraji Olomouckém je hojně zapojována do výběrových komisí v rámci dotačních programů na různých resortech státní správy.

Počet romským koordinátorem absolvovaných školení a kurzů vedoucích k prohloubení jeho znalostí a zkušeností

Vzdělávání krajských koordinátorů bylo v průběhu roku 2017 převážně zaměřeno na odborná témata v oblasti výkonu agendy romské integrace (např. speciální třídní workshop krajských koordinátorů se styčnými důstojníky pro menšiny Policie ČR anebo specifika sociální práce (s romskou rodinou)). Zhruba třetina koordinátorů se zúčastnila školení, která se zabývala fungováním rodin (např. Práce s romskou rodinou a její specifika) a výchovou a vzděláváním dětí ze znevýhodněného prostředí (např. Pedagogická a sociokulturní specifika romských žáků, Atmosféra a klima v našich školách či Speciální techniky při práci s mladistvými). Koordinátoři se také vzdělávali v oblasti připravované legislativy (Zákon o hmotné nouzi – zavedení nových opatření – veřejné práce či opatření obecné povahy (OOP)). Jeden koordinátor si rozšířil svou kvalifikaci, své vzdělání – v postgraduálním kurzu dosáhl titulu Master of Public Administration.

Od roku 2017 je také nově sledovaným indikátorem **počet krajským koordinátorem uskutečněných kontrol obcí s rozšířenou působností (ORP) ve věci fungování romských poradců (RP) vzhledem k výkonu agendy integrace Romů do společnosti** a to na základě speciálně pro tyto účely vypracované metodiky.

Kontroly jsou realizovány v souvislosti s prováděním zákona č. 273/2001 Sb. (§ 6 odst. 8), o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, kdy je obecnímu úřadu s rozšířenou působností uložena povinnost výkonu agendy integrace Romů do společnosti a napomáhání jejich práv. ORP často plní tuto povinnost zavedením tzv. „romského poradce“.

Funkce romského poradce byla původně zřízena v souladu s usnesením vlády ze dne 29. října 1997 č. 686 a to při původních okresních úřadech. K 1. 1. 2003, kdy nabyla platnosti reforma státní správy, byly zrušeny okresní úřady. Současně byly ustaveny územní obvody pověřených obcí II. stupně (POÚ) a správní obvody obcí s rozšířenou působností III. stupně (ORP). Po zrušení okresních úřadů přešla agenda „romských poradců“ do gesce obcí

s rozšířenou působností a to zákonem č. 320/2002 Sb., o změně zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů.

Činnost tzv. „romského poradce“ byla následně obsahově ukotvena v odst. 8 § 6 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin (menšinový zákon), kdy byly ORP pověřeny koordinovat plnění úkolů napomáhajících výkonu práv příslušníků romské komunity a integraci příslušníků romské komunity do společnosti a to ve své spádové oblasti. Tato činnost je tedy výkonem přenesené působnosti v souladu s ustanovení § 13a zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů.

Zajištěním kontrolní činnosti nad ORP jsou pověřeny Krajské úřady (KÚ) – v rámci příslušné kontrolní skupiny KÚ provádí tuto kontrolu výkonu přenesené působnosti (v návaznosti na plnění úkolů vyplývajících z ustanovení § 6 odst. 8 zákona č. 273/2001 Sb.) krajský koordinátor. K zabezpečení kontroly výkonu přenesené působnosti ve vztahu k dodržování ustanovení menšinového zákona připravil Úřad vlády ČR odbornou metodiku, která vešla v platnost v roce 2016. Proto je sekundární kritérium „počet kontrol ORP“ sledováno teprve prvním rokem.

Krajští koordinátoři provedli v roce 2017 celkem 63 kontrol, což v průměru představuje 31 % navštívených úřadů z celkového množství ORP v republice.

Z výsledků je dále patrné, že se naprostá většina krajských koordinátorů zapojila do kontrolní činnosti. Nejčastěji stihli provést kontrolu ve zhruba 30 % ORP ve svém kraji (v jednom případě dokonce 80 % (Královéhradecký kraj). Dva koordinátoři s kontrolami ještě nezačali. Koordinátor v Ústeckém kraji se zatím soustředil na metodické návštěvy (s vysvětlováním, jak budou kontroly příště probíhat) a koordinátor ve Zlínském kraji nastoupil v roce 2017 do funkce nově a postupně se zapracovával.

Do budoucna bude ze strany Úřadu vlády ČR od krajských koordinátorů vyžadována v kontrolní činnosti větší aktivita – zejména v krajích, kde je nejvíce sociálně vyloučených lokalit, např. v Moravskoslezském a Ústeckém. A současně bude na tuto oblast více zaměřena pozornost při metodickém vedení krajských koordinátorů.

Tabulka 11: Počet kontrol ORP v roce 2017

Kraj	Počet ORP v kraji	Počet kontrol 2017	Podíl zkontrolovaných ORP v kraji
Jihočeský kraj	17	5	29 %
Jihomoravský kraj	21	4	19 %
Karlovarský kraj	7	2	29 %
Kraj Vysočina	15	7	47 %
Královéhradecký kraj	15	12	80 %
Liberecký kraj	10	3	30 %
Moravskoslezský kraj	22	7	32 %
Olomoucký kraj	13	7	54 %
Pardubický kraj	15	4	27 %
Plzeňský kraj	15	4	27 %
Středočeský kraj	26	8	31 %
Ústecký kraj	16	0	0 %
Zlínský kraj	13	0	0 %
celkem	205	63	průměr: 31 %

3. Shrnutí

V rámci dotačního programu pro rok 2017 bylo zajištěno financování pozice krajského koordinátora včetně jeho potřeb na úrovni kraje. Celkem bylo podpořeno 13 krajů (mimo hl. město Prahu) v celkové výši podpory 5.255.863 Kč.

V případě Pardubického a Zlínského kraje byla poskytnuta dotace ve výši 500.000 Kč s ohledem na skutečnost, že uvedené kraje v roce 2017 zaměstnali koordinátora pro romské záležitosti na pracovní úvazek ve výši 1,00, čímž byla splněna podmínka pro poskytnutí dotace v maximální možné výši. V Pardubickém kraji došlo později v průběhu roku ke změně osoby na pozici krajské koordinátorky, které byla snížena výše úvazku na 0,9. Pardubický kraj tak v závěrečném vyúčtování provedl vratku poměrné výše nevyčerpaných finančních prostředků. V dalších krajích byla výše úvazku na pozici romského koordinátora rozdílná, a to mezi 0,5 až 1,0 úvazku.

V průběhu roku pořádali romští koordinátoři školení a konference, zapojovali se do tvorby strategických dokumentů, účastnili se platform a porad s partnery při řešení romských záležitostí v kraji. Romští koordinátoři uspořádali celkem 23 akcí, které se tematicky zaměřily např. na legislativní změny v systému pomoci v hmotné nouzi, sociální vyloučení, problematiku finanční gramotnosti a oddlužení; zabývaly se též prací asistentů prevence kriminality, romských poradců, terénních a komunitních pracovníků či asistentů pedagoga. Spolupráci s těmito pracovníky dále rozvíjeli prostřednictvím porad k aktuálním kauzám a dílčím problémům v regionu (celkem 76 porad). Na celostátní úrovni byla nastavena potřebná spolupráce s Ministerstvem vnitra, konkrétně se styčnými důstojníky pro menšiny a s policejními preventisty. Kromě toho se krajsí koordinátoři účastnili 88 celostátních, krajských a lokálních platform a podíleli se na tvorbě 40 strategických materiálů v oblasti rozvoje sociálních služeb na území kraje, prevence kriminality, romské integrace a vzdělávání.

Krajsí koordinátoři v roce 2017 provedli celkem 63 kontrol obcí s rozšířenou působností (ORP) v souvislosti s výkonem přenesené působnosti (v návaznosti na plnění úkolů vyplývajících z ustanovení § 6 odst. 8 zákona č. 273/2001 Sb.), což v průměru představuje 31 % navštívených úřadů z celkového množství OPR v republice.

Tabulka 12: Přehled podpořených projektů v programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti 2017 v roce 2017

Číslo projektu	Žadatel	Přidělená dotace
KK170010	Olomoucký kraj	445.992 Kč
KK170011	Liberecký kraj	448.900 Kč
KK170012	Jihomoravský kraj	400.000 Kč
KK170014	Zlínský kraj	500.000 Kč
KK170016	Pardubický kraj	500.000 Kč
KK170017	Středočeský kraj	397.980 Kč
KK170018	Karlovarský kraj	300.000 Kč
KK170019	Moravskoslezský kraj	296.200 Kč
KK170020	Královohradecký kraj	242.000 Kč
KK170023	Plzeňský kraj	307.700 Kč
KK170025	Ústecký kraj	483.100 Kč

KK170027	Jihočeský kraj	493.571 Kč
KK170030	Kraj Vysočina	448.220 Kč

C. Vyhodnocení dotačního programu Podpora terénní práce

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Program Podpora terénní práce **podporuje obce v zaměstnávání terénního pracovníka (TP) nebo terénního sociálního pracovníka pracujícího s romskou menšinou.** Terénní (sociální) pracovník je zaměstnáván přímo obcí nebo příspěvkovou organizací obce. Prvním procedurálním cílem programu je rozšiřovat síť podpořených obcí, které usilují o zlepšení integrace Romů a současně mají problémy s romskou komunitou, které nezvládají samy řešit, případně jim jejich finanční situace neumožňuje zajistit potřebnou terénní práci. Finanční problémy se zpravidla týkají malých obcí s nižším počtem obyvatel, proto jsou tyto obce v programu podporovány přednostně. Dále jsou při hodnocení projektů preferováni prvožadatelé nebo příjemci dotace z minulosti, kteří jsou v programu doposud pouze omezenou dobu. **Zároveň je přednostně vyhověno těm žádostem, které se geograficky překrývají se sociálně vyloučenými lokalitami.** Tomu je přizpůsoben celý mechanismus dotačního řízení, včetně evaluačních mechanismů jednotlivých projektů. Podmínkou pro udělení dotace je proto například nutnost schváleného komunitního plánu obce nebo jiného strategického dokumentu, který řeší integraci romských komunit a sociálně vyloučených romských lokalit. Současně program přispívá k lepší spolupráci mezi státní správou a obcemi v dané oblasti a zároveň vytváří a posiluje strukturu veřejné správy pro řešení problematiky romské integrace. Program rovněž přispívá k zaměstnávání Romů na pozicích terénních pracovníků a poskytuje jim tak možnost naučit se určité profesi a získat potřebné zkušenosti. Dlouhodobým přínosem dotačního programu je i aktivizace občanů a obcí k převzetí spoluodpovědnosti za řešení vznikajících problémů a za situaci dané komunity.

Druhým procedurálním cílem je přímá práce s klientem v jeho přirozeném prostředí. Tento způsob práce umožňuje kontakt s lidmi, kteří z různých důvodů sami institucionální pomoc nevyhledávají, případně z počátku i odmítají. Návštěvy v domácnostech uživatelů poskytují příležitost ke spolupráci s celou rodinou a širším společenstvím.

Projektové cíle dotačního programu Podpora terénní práce musí být v souladu s:

- Zásadami dlouhodobé Koncepce romské integrace do roku 2025;
- Strategií romské integrace do roku 2020;
- Strategickými a koncepčními dokumenty krajů a obcí, na jejichž území se projekt realizuje, které se vztahují k integraci, resp. sociálnímu začleňování Romů a obyvatel romských sociálně vyloučených lokalit.

Tabulka 13: Vývoj financování programu a počet podpořených obcí v posledních letech

Rok	Rozpočet	Vyplaceno	Skutečně použito	Podpořené projekty
2008	10.000.000 Kč	9.700.000 Kč	8.861.452 Kč	46
2009	10.036.954 Kč	10.036.954 Kč	10.036.954 Kč	47
2010	9.903.000 Kč	9.899.522 Kč	9.770.742 Kč	49
2011	10.000.000 Kč	9.771.587 Kč	9.579.921 Kč	47
2012	10.000.000 Kč	9.972.088 Kč	9.972.088 Kč	40
2013	8.544.000 Kč	8.376.324 Kč	8.367.241 Kč	43
2014	8.000.000 Kč	7.966.625 Kč	7.966.625 Kč	40
2015	9.532.355 Kč	9.531.408 Kč	9.260.106 Kč	46

2016	9.922.552 Kč	9.196.122 Kč	8.843.581 Kč	41
2017	11.900.000 Kč	10.946.416 Kč	10.946.416 Kč	37

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2017

V roce 2017 bylo podáno celkem 41 žádostí s finálním finančním požadavkem 12.799.935 Kč. Komise doporučila k podpoře 39 projektů, ale před vydáním rozhodnutí bylo z důvodu nedodání komunitního plánu vyřazeno město Budišov nad Budišovkou a město Nové Sedlo odmítlo dotaci z důvodu ukončení pracovního poměru terénního pracovníka. Podpořeno tak bylo 37 projektů v celkové výši 10.946.416 Kč.

Tabulka 14: Obce zapojené do programu Podpora terénní práce v roce 2017

Obec	Počet pracovních míst TP	Výše úvazků TP	Počet realizovaných plných úvazků TP ¹⁸	Rok prvního zařazení do programu	Počet let trvání bez přerušení
Bílina	1	1	1	2001	1
Bruntál	1	0,5	0,5	2001	17
Česká Lípa	1	1	1	2001	17
Český Krumlov	1	1	0,83	2011	7
Dubí	1	1	1	2014	4
Frýdek-Místek	1	1	1	2001	1
Havířov	1	1	1	2009	9
Hranice	1	1	1	2005	13
Cheb	2	0,5 a 0,5	1	2004	5
Chomutov	4	1,1,1,1	3,6	2010	6
Karviná	4	4 x 0,5	1,9	2003	15
Kobylá nad Vidnavkou	1	0,5	0,5	2010	1
Krásná Lípa	1	1	1	2008	10
Liberec	2	0,5 a 0,5	0,83	2016	2
Mělník	1	1	1	2014	1
Mikulovice	1	0,85	0,85	2014	4
Milevsko	1	0,75	0,75	2005	13
Moravská Ostrava a Přívoz	1	1	1	2011	7
Moravská Třebová	2	0,5 a 0,75	1,25	2003	15
Nové Město pod Smrkem	1	1	1	2015	3
Nový Bor	1	1	1	2014	4

¹⁸ Výpočet: počet měsíců výkonu terénní práce na obci * výše úvazku TP / 12 měsíců

Písek	1	1	0,75	2014	4
Praha 14	2	1 a 1	2	2004	8
Roudnice n. Labem	1	0,9	0,9	2004	8
Rumburk	2	1 a 1	2	2009	9
Sokolov	1	1	1	2007	8
Svitavy	1	1	1	2012	4
Šluknov	1	1	1	2009	9
Štětí	1	1	1	2013	3
Trmice	1	1	1	2015	3
Velká Bystřice	1	0,62	0,62	2011	7
Velké Hamry	1	1	1	2014	4
Větrní	1	1	1	2013	5
Vrbátky	1	0,7	0,7	2011	7
Vysoké Mýto	2	0,5 a 0,5	1	2015	3
Znojmo	1	0,75	0,75	2008	4
Žďár nad Sázavou	2	0,6 a 0,4	1	2011	7
37 obcí	50 pracovních míst	Schválená výše úvazků – 40,8	Realizovaná výše úvazků – 39,7		

Za účelem posouzení účelnosti, hospodárnosti a efektivnosti byla sledována níže uvedená kritéria, která posuzují **stabilizaci a kvalitu poskytované terénní práce**.

1. Počet let trvání programu bez přerušení
2. Personální kapacita terénní práce
3. Personální charakteristiky terénních pracovníků
4. Geografické rozložení terénní práce ve vztahu k sociálně vyloučeným lokalitám
5. Další indikátory úspěšnosti programu

Počet let trvání programu bez přerušení

Toto kritérium slouží k posouzení stabilizace a „institucionalizace“ dotačního programu v rámci obce. Z následující tabulky je zřejmé, že obce do programu vstupovaly průběžně a ve sledovaném roce 2017 do něj nově vstoupily čtyři obce (Bílina, Frýdek-Místek, Kobylá nad Vidnavkou a Mělník), a to ve všech čtyřech případech po několikaleté pauze. Naopak 6 obcí je v programu zapojeno více než 10 let. Z tabulky 15 dále vyplývá, že počet obcí, které v programu participují již delší dobu (více než 5 let) a obcí, které v programu participují méně než 5 let, je téměř stejný (19 a 18 obcí). Průměrný počet let trvání programu v obci je pak 6,7 let.

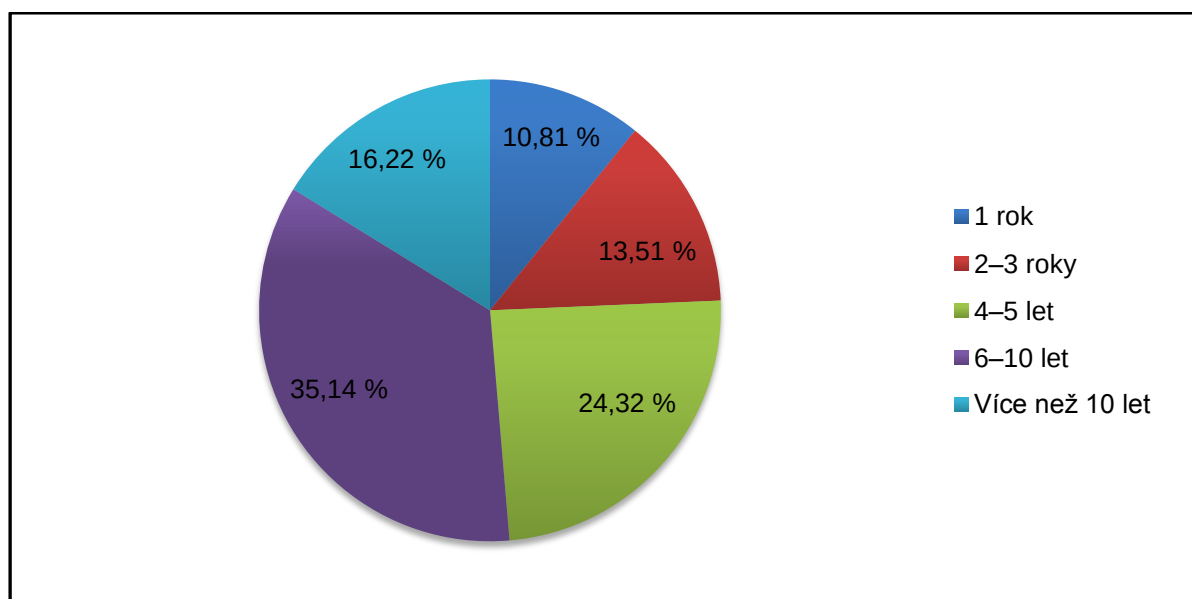
Tabulka 15: Počet let trvání programu v obci bez přerušení

Počet let v programu	Počet obcí	Podíl (%)
----------------------	------------	-----------

1 rok	4	10,8
2–3 roky	5	13,5
4–5 let	9	24,3
6–10 let	13	35,1
Více než 10 let	6	16,2
průměrný počet let v programu: 6,7		

Graf 8: Počet let trvání programu v obci bez přerušení

Personální kapacita terénní práce

Tabulka 16: Výše celkového úvazku terénní práce v rámci programu v obci

Výše celkového úvazku	Počet obcí	Podíl (%)
Méně než 1,00	8	21,6
1,00	24	64,9
Více než 1,00	5	13,5
celkem	37	100,0

Pouze v 21,6 % obcí byl zřízen úvazek terénní práce¹⁹ menší než 1,0. V 64,9 % obcí byl zřízen úvazek 1,0 (vykonáván jednou nebo více osobami). Obcí s více než 1,0 úvazkem bylo celkově 5: Chomutov, Karviná, Moravská Třebová, Praha 14 a Rumburk. To může souviset jak s celkovým počtem romských obyvatel, tak počtem vyloučených lokalit, které generují

¹⁹ Výše úvazku terénní práce v dané obci znamená součet úvazků všech zřízených pozic TP v rámci programu v dané obci.

problémy, na které se TP soustředí. V průběhu roku došlo v pěti obcích (Český Krumlov, Chomutov, Karviná, Liberec, Písek) ke snížení celkového úvazku terénní práce v důsledku ukončení pracovního poměru terénního pracovníka. Na tento rozdíl poukazuje třetí a čtvrtý sloupec tabulky 14.

Ve většině příjemců dotace (62,2 % obcí) byla zřízená místa TP spojena s plným úvazkem, tedy úvazkem 1,0 (viz tabulka 14, třetí sloupec). Preference plných úvazků před částečnými ze strany obce hodnotíme jako pozitivní trend, který jsme zaznamenali již v minulých letech. Ukazuje se tak, že stabilita pracovního poměru slouží ke kvalitnějšímu výkonu práce, snaze se nadále vzdělávat apod. Důsledkem toho je pak lepší a kvalitnější výkon terénní práce.

Tabulka 17: Typ pracovního poměru TP

Typ pracovního poměru	Počet osob na pozici TP	Podíl (%)
PP na dobu neurčitou	33	55,9
PP na dobu určitou	21	35,6
DPČ	5	8,5
celkem osob, které se vystřídaly na pozici TP	59	100,0

Velmi pozitivním trendem je upřednostňování pracovního poměru oproti DPČ. V roce 2017 se pracovníci na DPČ vyskytovali pouze v jedné obci (Karviná). Zásadní je také posun od pracovních smluv na dobu určitou (35,6 %) ke smlouvám na dobu neurčitou (55,9 %), což vede ke kvalitnějšímu pracovnímu výkonu, jelikož pracovníci nejsou ohroženi bezprostředním ukončením pracovního poměru. Smlouvu na dobu neurčitou lze považovat i za indikátor stability pracovní pozice v případě, že obec nebude v budoucnu podpořena z dotačního programu.

Personální charakteristiky terénních pracovníků

Tabulka 18: Délka praxe jednotlivých TP, kteří pracovali alespoň 11 měsíců

Praxe TP	Počet osob	Podíl (%)
11 – 24 měsíců (0,9 – 2 roky)	7	18,4
25 – 60 měsíců (2,1 – 5 let)	12	31,6
Více než 61 měsíců (více než 5 let)	19	50,0
celkem	38	100,0

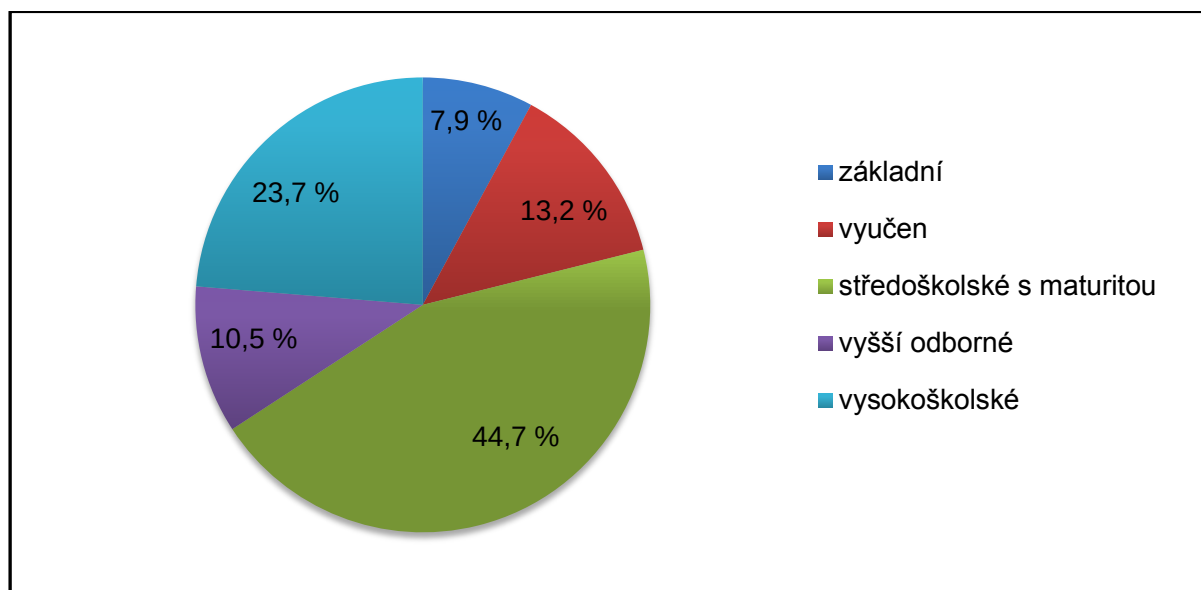
Z tabulky 18 vyplývá, že pozici terénního pracovníka vykonávají spíše osoby zkušenější, 81,6 % z nich má praxi ve stejném či obdobném oboru delší než 2 roky. Naopak pouze 18,4 % TP má praxi do dvou let včetně (patří sem i osoby, které získali praxi v průběhu výkonu práce TP v roce 2017). Toto zjištění napovídá tomu, že okruh pracovníků, kteří vykonávají terénní práci je již relativně stabilizován a v menší míře se objevují „nováčci“ jako absolventi škol či lidé z romské komunity, kteří by byli zcela bez zkušeností.

Tabulka 19: Nejvyšší dokončené vzdělání TP, kteří pracovali alespoň 11 měsíců

Vzdělání terénních pracovníků	Počet osob	Podíl (%)
Základní	3	7,9
Vyučen	5	13,2
Středoškolské s maturitou	17	44,7
Vyšší odborné	4	10,5
Vysokoškolské	9	23,7
celkem	38	100,0

Oproti roku 2016 se zvýšil podíl v jednotlivých vzdělanostních kategoriích kromě kategorie „vysokoškolské“ (23,7%, rok 2016 – 36,17 %). Naprostou většinu TP představují osoby se středoškolským vzděláním s maturitou (44,7 %, rok 2016 – 42,55 %). TP s maturitou spolu s TP s vyšším odborným vzděláním (10,5 %, rok 2016 – 4,25 %) a TP s vysokoškolským vzděláním tvoří 78,9 % (rok 2016 – 82,97 %) všech terénních pracovníků.

Graf 9: Nejvyšší dokončené vzdělání TP, kteří pracovali alespoň 11 měsíců

Tabulka 20: Struktura TP z hlediska pohlaví

Pohlaví terénního pracovníka	Počet osob	Podíl (%)
Žena	47	79,7
Muž	12	20,3
celkem	59	100,0

Z hlediska pohlaví představovaly většinu terénních pracovníků ženy (79,7 %), muži tvořili pouze 20,3 % ze všech pracovníků. Tento výsledek tak odpovídá celospolečenskému trendu v oblasti zaměstnanosti. V oblasti sociální práce a sociálních služeb obecně převažují ženy.

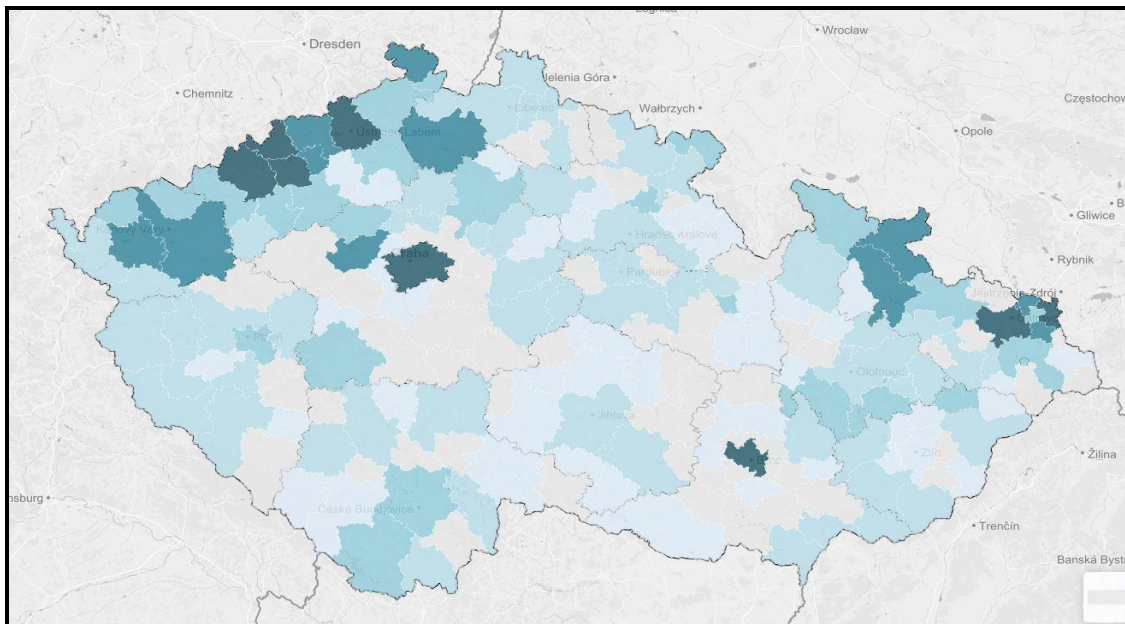
Dle výzkumu ČSU *Zaostřeno na ženy a muže – 2017*²⁰ pracovalo ve zdravotní a sociální péči 79,2 % žen.

Geografické rozložení terénní práce ve vztahu k sociálně vyloučeným lokalitám

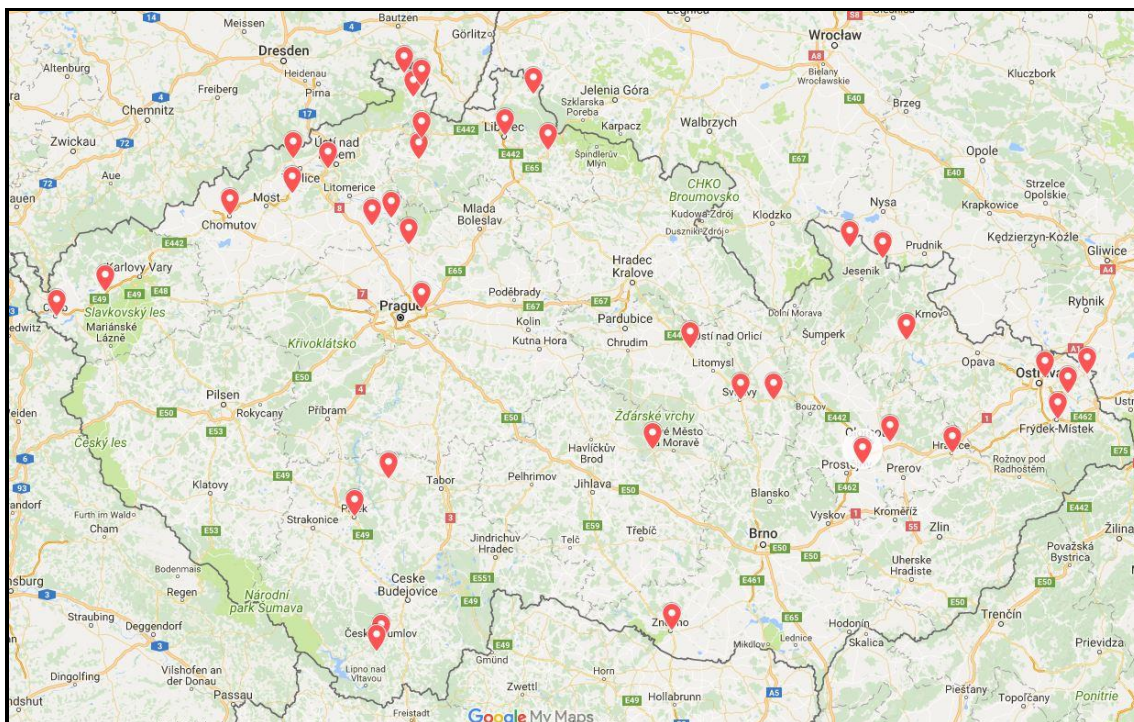
Na obrázku 1 je zobrazena Analýza sociálně vyloučených lokalit, která byla realizována v roce 2015. Obrázek 2 zobrazuje rozložení finančních prostředků v dotačním programu Podpora terénní práce v roce 2017 (červeně). Z obrázků je tak pozorovatelné, že poskytnutá podpora ve většině lokalit pokrývá místa s nejvyšším počtem osob sociálně vyloučených či osob sociálním vyloučením ohrožených.

²⁰ Viz <https://www.czso.cz/documents/10180/45709978/300002174407.pdf/d9a7bbc6-705d-478f-9d36-e3ce94e7f7d2?version=1.1>

Obrázek 1: Analýza sociálně vyloučených lokalit 2015

Obrázek 2: Rozložení finančních prostředků dotačního programu Podpora terénní práce podle místa realizace projektu v roce 2017

Další indikátory úspěšnosti programu

Tabulka 21: Naplňování jednotlivých indikátorů výkonu práce TP

Sledované Indikátory k činnosti terénních pracovníků	Počet osob/klientů
Celkový počet uživatelů	7.575
Počet uživatelů negramotných	244
Počet nezaměstnaných uživatelů	3.143
Počet uživatelů, s nimiž TP hledal práci	874
Počet úspěšně zaměstnaných uživatelů	331
Počet uživatelů aktivních u ÚP	878
Počet uživatelů, s nimiž TP hledal bydlení	1.685
Počet uživatelů s nalezeným bydlením	564
Počet uživatelů s problematickými nájemními vztahy	586
Počet vyřešených uživatelů s problematickými nájemními vztahy	269
Celkový počet uživatelů v oblasti práce s dětmi a s mládeží	1.935
Počet dětí umístěných do mateřské školy	133
Počet dětí umístěných do přípravného ročníku	78
Počet dětí umístěných do ZŠ	207
Počet dětí s doučováním	311
Počet dětí umístěných do SŠ	74
Počet dětí umístěných do VŠ	5
Počet uživatelů, jimž pomáhal s úvěry	323
Počet uživatelů, jimž vyřešil úvěry	115
Počet uživatelů, jimž pomáhal s dluhy s bydlením	742
Počet uživatelů, jimž vyřešil dluhy s bydlením	383
Počet uživatelů, jimž pomáhal s exekucí	616
Počet uživatelů návykových látek	519
Počet uživatelů - gamblerství	171
Počet uživatelů záškoláků	237
Počet uživatelů - lichvářství	50
Počet případů diskriminace v práci	36
Počet případů diskriminace v bydlení	204
Počet případů diskriminace ve vzdělávání	15
Počet případů diskriminace v lékařských a sociálních službách	41

Celkový počet klientů, se kterými terénní pracovníci pracovali, je 7.575. Tento počet však nemusí být zcela vypovídající vzhledem k případům, kdy jeden terénní pracovník ukončil pracovní poměr a na jeho místo nastoupil nový terénní pracovník, který mohl převzít část jeho klientů. Průměrný počet klientů na jeden celý úvazek TP za rok 2017 byl 191. Průměrný

počet klientů sociálních pracovníků v oblasti sociální práce za rok 2016 byl 48.²¹ V případě, že by počet klientů TP odpovídal realitě, jeden TP na plný úvazek po dobu 12 měsíců by spolupracoval s téměř čtyřnásobným počtem klientů oproti pracovníkovi v analogické pozici v oblasti sociální práce.

Terénní pracovníci pomáhali klientům v široké škále problémů běžného života, které obyvatele vyloučených lokalit tíží a nezvládají je řešit sami. Pomáhali klientům s vyřizováním dávek, včetně dávek pro osoby se zdravotním postižením, vyřizováním potřebných dokumentů (např. občanský průkaz nebo průkaz zdravotní pojišťovny), při řešení dluhů a exekucí, zvládání náročných životních situací (stěhování, ztráta zázemí), při hledání bydlení a zaměstnání a ve spolupráci s dalšími aktéry usilovali o eliminaci rizikového chování či záškoláctví a o zlepšení péče o děti. Tabulka 21 shrnuje také některé úspěchy, které byly dosaženy za pomoci terénní práce v rámci podpořených projektů.

Přibližně 38 % klientů, s nimiž TP hledali pracovní místo, bylo úspěšně umístěno na trh práce. TP poskytovali podporu při vyhledávání vhodných pracovních pozic, klientům pomáhali při sepisování životopisů, v případě potřeby klienty doprovodili k zaměstnavateli nebo s klienty předem nacvičovali jednání se zaměstnavatelem. Mezi nejčastější důvody, kvůli kterým se klientům nepodařilo získat zaměstnání, patřily stanovené podmínky pro danou pracovní pozici (např. klient neměl dostatečné vzdělání nebo praxi), problém zajištění nezletilých dětí u více početných rodin po dobu výkonu práce (doprovod dětí do mateřské nebo základní školy a následné vyzvednutí), nízká mzda nebo neochota zaměstnavatele přijmout romské klienty. TP řešili až 36 případů diskriminace na trhu práce. Vysoké zadlužení klientů bylo dalším významným faktorem, který brzdil jejich motivaci získat zaměstnání. Podstatná část mzdy by tak byla odvedena na splacení závazků klienta.

Díky spolupráci s dluhovými poradnami TP pomáhali klientům řešit komerční úvěry, dluhy na bydlení i exekuce. U 36 % klientů, kterým TP pomáhali při jednání s úvěrovými či leasingovými společnostmi, se problém zadluženosti úspěšně vyřešil. Víc než polovina klientů, s nimiž TP řešili dluhy spojené s bydlením, své závazky splnila nebo pravidelně splácí podle sjednaného splátkového kalendáře. Vyřešením dluhů vůči městu klienti mnohokrát splnili zásadní podmínku pro získání městského bytu, čímž se jim otevřela možnost k vyřešení otázky bydlení.

Z hlediska početnosti řešených problémů se bydlení umístilo na prvním místě. TP pomáhali hledat nové bydlení více než 20 % svých klientů a ve třetině případů byli úspěšní. TP a klienti se často setkávali s nedostatečnou nabídkou volných bytů, vysokými kaucemi a nadsazenými cenami nájmu, nebo neochotou pronajímatelů pronajmout byt romským klientům. TP zprostředkovávali klientům nabídky volných bytů, pomáhali klientům s vyřízením mimořádné okamžité pomoci na úřadu práce nebo s podáním žádosti o příspěvek na kauci u soukromé nadace, dále pomáhali s domluvením prohlídky bytu, doprovázeli klienty na domluvené prohlídky, pomáhali s vyřízením příspěvku na bydlení, zajišťovali trvalý pobyt, v případě pronájmu bytu klientovi TP často zůstali v kontaktu s pronajímatelem i klientem aj. Informace o spolupráci klienta a TP zvýšila ochotu některých pronajímatelů byt klientovi pronajmout. Ve 204 případech však TP s klienty řešili diskriminaci v přístupu k bydlení.

²¹ Vypočteno na základě údajů z nejaktuálnější Statistické ročenky z oblasti práce a sociálních věcí 2016 (MPSV, 2017, dostupné zde: https://www.mpsv.cz/files/clanky/31493/Statisticka_rocenka_z_oblasti_prace_a_socialnich_veci_2016.pdf), str. 105 a 107.

3. Shrnutí

Hlavním přínosem programu Podpora terénní práce je podpora obcí v zaměstnávání terénního pracovníka pracujícího s romskou menšinou. Aby byl při daném rozpočtu programu naplňován cíl rozšiřování celku podpořených obcí, do programu by měly každoročně vstupovat nové obce. V roce 2017 vstoupily do programu nanovo 4 obce a téměř polovina podpořených obcí byla v programu méně než pět let. 78,4 % obcí zajistilo výkon terénní práce na obci na úvazek 1,0 a vyšší.

Pozitivní trend se ukazuje i v zaměstnávání TP, když až 62,2 % obcí zaměstnává své TP na plný úvazek a většina TP má uzavřenou pracovní smlouvou na dobu neurčitou. Co se týká vzdělanostní struktury, 78,9 % pracovníků mělo dosaženo středoškolské vzdělání s maturitou, vyšší odborné a vysokoškolské vzdělání.

Celkový počet klientů, se kterými podpoření terénní pracovníci v roce 2017 pracovali, je 7.575. Terénní pracovníci pomohli nalézt práci 331 klientům a nové bydlení díky jejich pomoci našlo 564 klientů. Celkem 133 dětí bylo díky TP umístěno do mateřské školy a 155 klientů s pomocí TP vyřešilo své úvěry a 383 dluhy na bydlení.

Provedená hodnocení ukazují, že program na Podporu terénní práce je efektivním nástrojem státní politiky na začleňování dotčených skupin obyvatel do společnosti. Neduplikuje činnosti jiných dotačních programů, ale spíše se je doplňují.

Tabulka 22: Přehled podpořených projektů v programu Podpora terénní práce v roce 2017

Číslo projektu	Žadatel	Název projektu	Přidělená dotace
TP170010	Haviřov	Předcházení sociálnímu vyloučení v Havířově	294.982 Kč
TP170012	Znojmo	Romský terénní pracovník 2017	217.000 Kč
TP170013	Bruntál	Terénní práce v Bruntále 2017	147.092 Kč
TP170014	Moravská Ostrava a Přívoz	Terénní práce 2017	259.666 Kč
TP170015	Písek	Podpora terénní práce Písek 2017	300.000 Kč
TP170016	Moravská Třebová	Podpora terénní práce pro rok 2017	300.000 Kč
TP170017	Milevsko	Podpora terénní práce 2017	227.750 Kč
TP170019	Český Krumlov	Podpora terénní práce v Českém Krumlově na rok 2017	299.440 Kč
TP170022	Karviná	Terénní práce Karviná 2017	288.635 Kč
TP170023	Trmice	Terénní práce v Trmicích 2017	230.255 Kč
TP170024	Roudnice n. Labem	Podpora terénní práce 2017	270.000 Kč
TP170026	Sokolov	Podpora terénní práce 2017 - Sokolov	284.688 Kč
TP170027	Větrní	Podpora terénní práce ve Větrní	300.000 Kč
TP170028	Rumburk	Podpora terénní práce 2017	400.000 Kč
TP170029	Praha 14	Terénní práce na Praze 14	600.000 Kč
TP170030	Česká Lípa	Podpora terénní práce pro rok 2017	224.000 Kč

TP170031	Mikulovice	Podpora terénní práce v Mikulovicích 2017	206.990 Kč
TP170032	Chomutov	Terénní práce v Chomutově 2017	1.075.268 Kč
TP170033	Štětí	Terénní práce - Štětí 2017	300.000 Kč
TP170034	Krásná Lípa	AMARI - Terénní programy 2017	300.000 Kč
TP170035	Velké Hamry	Podpora terénní práce Velké Hamry 2017	247.200 Kč
TP170036	Frýdek-Místek	Podpora terénní práce 2017	300.000 Kč
TP170037	Nové Město pod Smrkem	Podpora terénní práce v NMpS	300.000 Kč
TP170038	Žďár nad Sázavou	Terénní práce v lokalitě Žďár 3	300.000 Kč
TP170040	Šluknov	Terénní práce Šluknov	257.200 Kč
TP170041	Svitavy	Terénní programy Svitavy	270.000 Kč
TP170045	Vysoké Mýto	Terénní práce ve vyloučených vysokomýtských lokalitách III	299.892 Kč
TP170047	Velká Bystřice	Podpora terénní práce ve Velké Bystřici 2017	149.130 Kč
TP170048	Dubí	Podpora terénní práce 2017	276.774 Kč
TP170049	Mělník	Terénní sociální práce 2017	300.000 Kč
TP170050	Nový Bor	Podpora terénní práce Nový Bor	299.999 Kč
TP170053	Hranice	Podpora TP v romské komunitě na Hranicku pro rok 2017	220.000 Kč
TP170054	Cheb	Podpora terénní práce pro rok 2017	283.721 Kč
TP170055	Liberec	Podpora terénní práce Liberec 2017	277.220 Kč
TP170056	Bílina	Terénní práce Bílina 2017	300.000 Kč
TP170060	Vrbátky	Terénní práce v obci Vrbátky v roce 2017	209.999 Kč
TP170062	Kobylá nad Vidnavkou	Podpora terénní práce v Kobylé	129.515 Kč

D. Vyhodnocení dotačního programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Vyhodnocovaný dotační program vznikl v návaznosti na usnesení vlády ze dne 5. 8. 2002 č. 761 k Návrhu akčního plánu k omezení žádostí příslušníků romské komunity z ČR o azyl v zemích EU a v Norsku. Program reagoval na zhoršující se situaci Romů v České republice (odchody Romů do zahraničí, rostoucí napětí ve společnosti, objevující se vyloučené lokality).

Program se v průběhu své existence vyvíjí. Zpočátku se zaměřoval na oblasti bydlení, zaměstnanost a na sociální sféru. Od roku 2008 byl program rozčleněn do dvou oblastí, a to: A – Prevence sociálního vyloučení a B – Komunitní práce. V roce 2010 se Rada vlády pro záležitosti romské menšiny rozhodla zaměřit také na zpracovávání příkladů dobré praxe. V dalších letech, tzn. od roku 2011 do roku 2014, se dotační program zaměřoval na oblasti A – Prevence sociálního vyloučení, B – Komunitní práci a C – Edukační aktivity. V roce 2014 proběhla částečná revize a primární podporovanou oblastí se stala komunitní práce.²² Revize zaměření dotačního programu z podpory aktivit směřujících k budování kapacit pro sociální služby na podporu projektů využívajících metody komunitní práce reagovala mj. na potřebnost změny přístupu v práci se sociálně vyloučenými lokalitami (SVL). V českém prostředí se jedná na celostátní úrovni o doposud ojedinělý, každoročně vyhlašovaný dotační program, který se na komunitní práci zaměřuje a je hrazen z prostředků státního rozpočtu.

Dotační program je preventivního charakteru a je určen pro neziskové organizace (spolky, ústavy, církevní právnické osoby, obecně prospěšné společnosti, nadace nebo nadační fondy) na realizaci neinvestičních projektů podporujících příslušníky romské komunity a obyvatele sociálně vyloučených lokalit (SVL). Program prevence sociálního vyloučení a komunitní práce se zaměřuje na podporu a pomoc Romům s cílem předcházet sociálnímu vyloučení a na odstraňování jeho důsledků.

Konkrétně jsou podporovány následující druhy činností:

- **projekty využívající principy komunitní práce v romských komunitách/lokalitách**, tj. projekty poskytující podporu a pomoc lidem žijícím v romských komunitách/lokalitách k získávání dovednosti řešit svoji situaci vlastními silami, s podporou dalších osob nebo společným úsilím dané komunity;
- **aktivity, které doplňují sociální programy a sociální služby**, u nichž žadatel prokáže analýzou cílové skupiny, že jsou potřebné a vedou k prevenci sociálního vyloučení nebo přispívají ke zlepšení situace obyvatel romských lokalit.

Doplňkovou součástí projektů může být edukační a informační činnost, tj. pořádání informačních kampaní pro veřejnost, účast na výstavách a veřejných prezentacích včetně doprovodných programů, pořádání odborných konferencí a seminářů, provoz informačních webových portálů, zpracování příkladů dobré praxe (např. formou příručky, včetně zpracování metodiky postupů v dané oblasti), vydávání informačních materiálů, letáků, tiskovin a publikací.

²² I přesto, že projektové žádosti zaměřené na komunitní práci bylo možné podávat i před částečnou revizí, tvořily takové projekty menšinu. Nárůst počtu projektů v oblasti komunitní práce v roce 2015 byl způsoben zejména upřesněním zvláštních ustanovení dotačního programu.

Cíle programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce

Zacílení dotačního programu odpovídá na aktuální potřeby v sociálně vyloučených lokalitách, současně však umožňuje rozvíjet inovativní přístupy k řešení situací, ve kterých se sociálně vyloučení obyvatelé nachází, a to prostřednictvím metod komunitní práce.

Hlavním cílem programu je přispět k vytvoření takových podmínek, aby dotčení občané byli schopni se sami aktivně zapojit do překonávání svého nepříznivého postavení a jeho důsledků, aby dokázali plně využívat svá práva, ale také neopomíjet své povinnosti a nezůstávali pouze v rolích klientů sociálních služeb, resp. pasivních příjemců (služeb, dávek). K naplnění tohoto cíle jsou podporovány organizace, které pracují s principy komunitní práce, která směřuje k aktivizaci příslušníků dané komunity, jejich participaci, převzetí odpovědnosti, a řešení své situace a situace celé komunity vlastními silami.

Sekundárním cílem je zlepšit soužití mezi majoritou a minoritou v daných lokalitách prostřednictvím komunitních aktivit, které budto budují lepší prostředí, ve kterém se Romové nacházejí, případně zapojují zástupce menšiny a majority do společných akcí.

Projektové cíle dotačního programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce jsou určeny a musí být v souladu s:

- Zásadami dlouhodobé Koncepce romské integrace do roku 2025,
- Strategií romské integrace do roku 2020,
- Strategickými a koncepčními dokumenty krajů a obcí na jejichž území se projekt realizuje, které se vztahují k integraci, resp. sociálnímu začleňování Romů a obyvatel romských sociálně vyloučených lokalit.

Projekty podporují a vytváří tzv. multidisciplinární přístupy, spolupráci různých institucí na formální i neformální úrovni a posilují aktivní role obcí v prevenci sociálního vyloučení a zavádění komunitní práce.

Tabulka 23: Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2010-2017

Rok	Rozpočet	Navrženo Komisí	Vyplaceno	Podpořené projekty
2010	23.077.000 Kč	23.054.000 Kč	23.054.000 Kč	60
2011	20.420.000 Kč	19.669.000 Kč	19.669.000 Kč	35
2012	10.055.465 Kč	10.055.000 Kč	10.055.000 Kč	31
2013	15.367.230 Kč	15.367.000 Kč	15.167.000 Kč	55
2014	13.300.000 Kč	13.298.000 Kč	13.298.000 Kč	52
2015	13.350.000 Kč	12.487.000 Kč	12.207.000 Kč	32
2016	14.025.000 Kč	12.304.420 Kč	11.950.420 ²³ Kč	28 ²⁴
2017	14.000.000 Kč	15.371.587 ²⁵ Kč	13.389.461 Kč	37 ²⁶

²³ Komise navrhla na svém zasedání podpořit 29 organizací ve výši 12.304.420 Kč. Jedna z organizací po zasedání Komise odstoupila z dotačního programu. Celkem bylo podpořeno 28 organizací ve výši 11.950.420 Kč. Zbýlé finanční prostředky byly převedeny do dotačního programu Podpora terénní práce a Podpora koordinátorů pro romské záležitosti, kde požadované částky výrazně převyšují rozpočty programů.

²⁴ V první polovině roku 2016 jedna z podpořených organizací dotaci v plné výši vrátila a oznámila nemožnost projekt realizovat. Celkem bylo realizováno 27 projektů v částce 11.718.420 Kč.

²⁵ Po zasedání Komise v prvním kole dotačního řízení v rámci zpracování Dodatku k žádosti 2 organizace odstoupily a další 4 organizace si v rámci zpracování Dodatku snížily navrhovanou dotaci. Tyto prostředky spolu

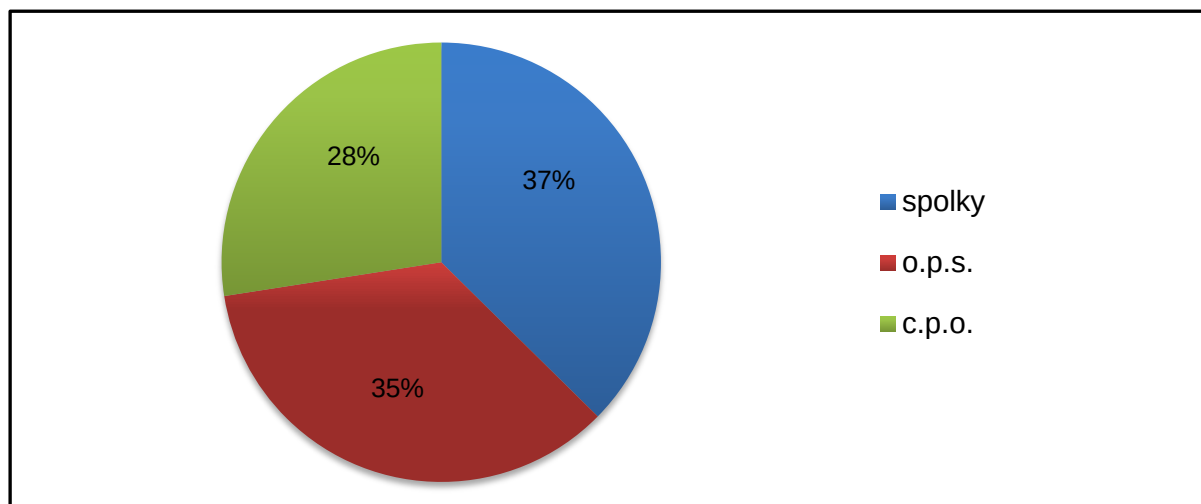
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2017

V roce 2017 byla uskutečněna dvě kola dotačního řízení. V prvním kole bylo navrženo k podpoře 27 žádostí v celkové výši 13.313.645 Kč. Při zpracování dodatku k žádosti 2 organizace odstoupily (ESTER, z.s. – navrženo 1.239.755 Kč a Diecézní charita ostravsko-opavská – navrženo 372.001 Kč). Další 4 organizace si v rámci zpracování dodatků snížily navrhovanou výši dotace. Celkově bylo v prvním kole podpořeno 25 žádostí v celkové výši 11.675.971 Kč. V rámci kola druhého bylo doporučeno k podpoře 13 organizací v celkové částce 2.057.942 Kč. Před vyplacením prostředků z druhého kola dotačního programu 1 z organizací navržených k podpoře odstoupila (Barry & spol., z.s. – navrženo 341.313 Kč) a další 2 organizace si snížily navrhovanou dotaci. Ve druhém kole byly dotace poskytnuty 12 organizacím v celkové výši 1.713.490 Kč.

Celkem bylo za rok 2017 za obě dotační kola podpořeno 37 projektů v celkové výši 13.389.461 Kč – na neinvestičních transferech spolkům (celkem 13 podpořených projektů), obecně prospěšným společnostem (celkem 14 podpořených projektů) a církevním organizacím (celkem 10 podpořených projektů).

V rámci vypořádání dotací za rok 2017 byly zpět na účet Úřadu vlády zaslány vratky organizací v celkové výši 400.475,40 Kč. Organizace tak v rámci roku 2017 vyčerpaly prostředky ve výši 12.988.985,60 Kč.

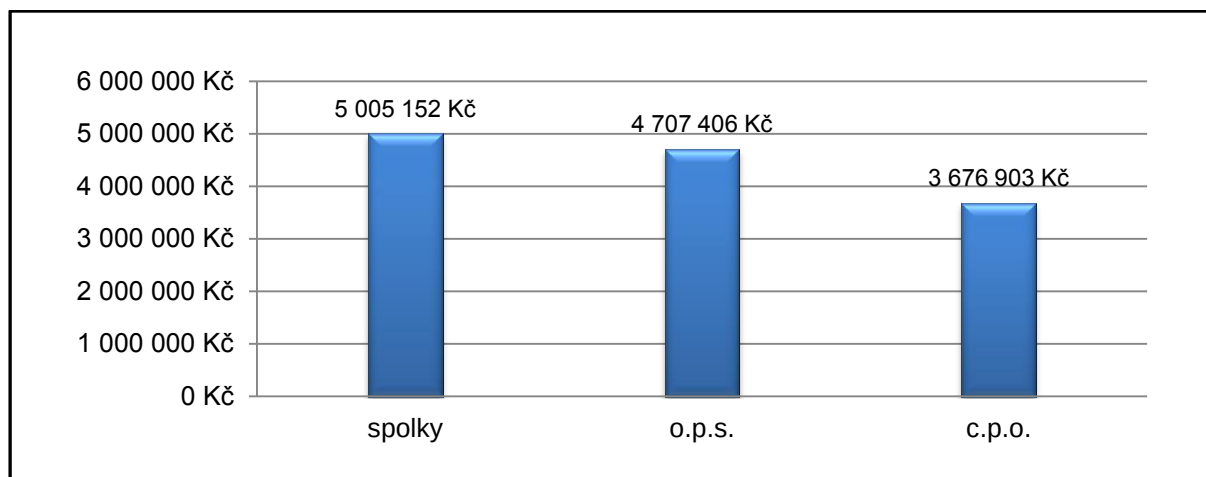
Graf 10: Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců

se zbylými prostředky z dotačního programu Podpora terénní práce byly použity k vyhlášení druhého kola dotačního řízení.

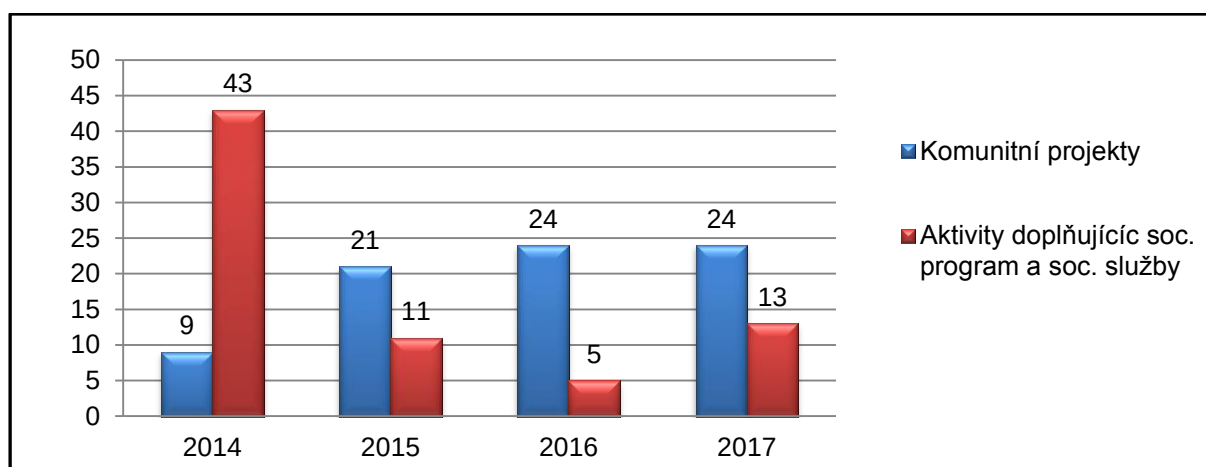
²⁶ V roce 2017 byla uskutečněna dvě kola dotačního programu, přičemž v prvním kole bylo podpořeno 25 organizací v celkové výši 11.675.971 Kč a v kole druhém 12 organizací v celkové výši 1.713.490 Kč.

Graf 11: Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců

Jak lze pozorovat z grafů výše, z hlediska právní formy převažují spolky (37 %), těsně následované obecně prospěšnými společnostmi (28 %) a poté církevními právními osobami (28 %), čemuž odpovídá i výše finančních prostředků vyplacených jednotlivým právníkům osobám.

Graf 12: Vývoj počtu realizovaných projektů dle zaměření na jednotlivé druhy aktivit

Z grafu 12 je pozorovatelná rostoucí tendence u projektů zaměřených na komunitní práci. Zatímco v roce 2014 využívalo principy komunitní práce pouze 9 projektů, v roce 2017 již komunitní projekty převažovaly a celkově jich bylo realizováno 24. Co se týká projektů zaměřených na aktivity doplňující sociální programy a sociální služby, počet předkládaných a následně podpořených žádostí v tomto okruhu v předchozích letech vykazoval sestupnou tendenci. K opětovnému nárůstu projektů zaměřených na doplňující aktivity došlo až v loňském roce, a to především díky realizaci druhého kola dotačního řízení. V něm bylo podpořeno 6 projektů zaměřujících se zejména na volnočasové a vzdělávací aktivity pro děti a mládež. Na rozdíl od komunitních projektů se projekty zaměřující se na doplňující aktivity efektivněji a rychleji plánují a výsledky jsou pozorovatelné již v několika měsících.

Nutné je zmínit i celkově klesající počet podpořených organizací, což je dáno mj. přidělenými finančními prostředky pro tento dotační program, vyššími nároky na organizace realizující projekty a snahou poskytovatele pro dosažení vyšší efektivnosti dotačního řízení, což může,

především malým organizacím, činit problémy. Dotační program má také stanoveno, že pouze ve výjimečných případech může být dotace poskytnuta na projekty, kde je dotace Úřadu vlády pouze doplňkovým zdrojem financování. Výjimku v klesající tendenci počtu projektů tvoří rok 2017, což je ale dáno realizací dvou kol dotačního řízení. Pokud by druhé kolo nebylo realizováno, počet podpořených projektů by byl 25, což by klesající tendenci potvrdilo.

Tabulka 24: Finanční a personální ukazatele dle oblastí podpory projektů

Oblast	Vyplaceno	Vráceno ²⁷	Skutečně použito	Počet proj.	Zapoje né os.	Zam. os. (přepoč. na plné úvazky)
Kom. práce	9.453.836 Kč	337.815,58 Kč	9.116.020,42 Kč	24	2.899	42,8
Doplň. aktivity	3.935.625 Kč	62.659,82 Kč	3.872.965,18 Kč	13	1.212	19,7
Celkem	13.389.461	400.475,40	12.988.985,60	37	4.111	62,5

Výše uvedená tabulka uvádí základní finanční a personální ukazatele dle zaměření projektů. Organizace realizující projekty vyžívající principy komunitní práce byly podpořeny ve výši 9.453.836 Kč, přičemž z toho bylo skutečně využito 9.116.020,42 Kč. Nevyužité finanční prostředky činily 337.815,58 Kč. Na projekty zaměřené na aktivity doplňující sociální programy a sociální služby bylo celkově vynaloženo 3.935.625 Kč. Organizace v této oblasti podpory využily prostředky ve výši 3.872.965,18 Kč a vratky činily 62.659,82 Kč.

Rozdíl mezi vrácenými finančními prostředky dle jednotlivých oblastí projektu může být způsoben především faktem, že organizace pracující s metodami komunitní práce vychází při sestavování rozpočtů někdy pouze z mapování komunity a předpokládaného zaměření jádrové skupiny (k pojmu jádrové skupiny viz dále). To se však vzhledem k časovému odstupu mezi podáním projektové žádosti a obdržení finančních prostředků může lišit a to také vzhledem k často měnící se situaci v konkrétních lokalitách. V komunitní práci si komunita sama až v průběhu realizace projektu, za pomoci komunitních pracovníků, určuje priority a cíle, kterých by chtěla v daném roce dosáhnout. Naopak u projektů zaměřujících se na doplňkové aktivity k sociálním službám jsou aktivity, včetně cílů, plánovány předem pracovníky organizace, což jim umožňuje přesnější plánování a pružnější využití finančních prostředků.

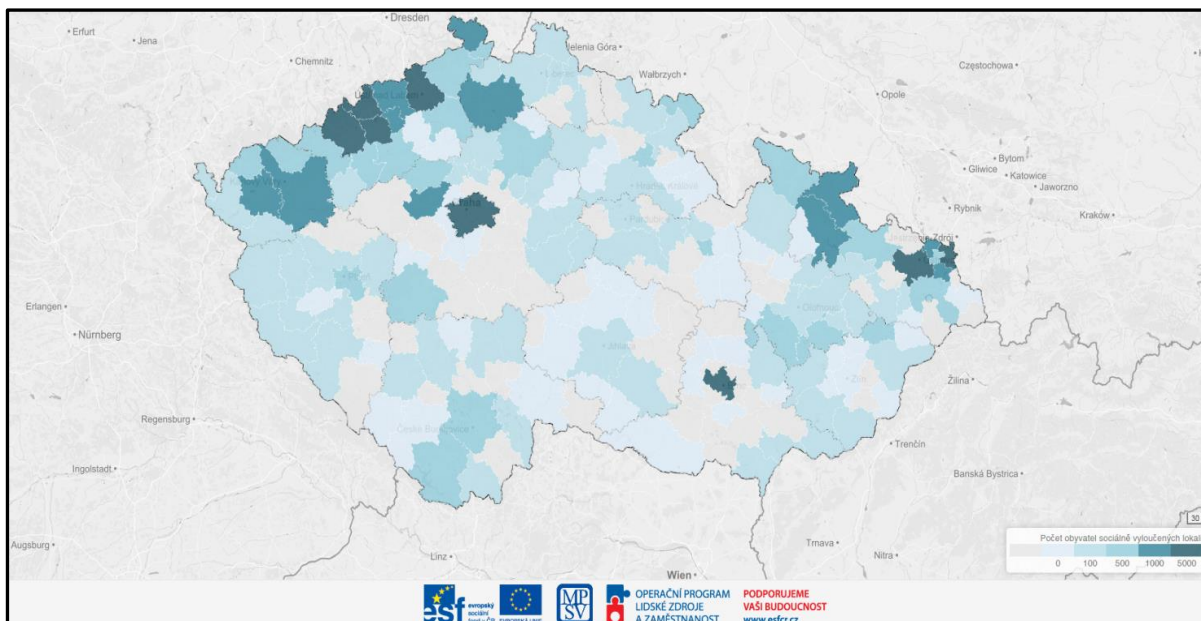
Současné lze na základě výše uvedené tabulky konstatovat, že v komunitních projektech bylo v porovnání s doplňujícími aktivitami zapojeno více osob, jelikož komunitní práce primárně pracuje s cílem zapojení co nejvíce osob nejen z komunity, ale i dalších relevantních aktérů. Naopak projekty s doplňujícími aktivitami jsou zaměřeny spíše na přesněji definované užší cílové skupiny a jejich konkrétní problémy. Práce v těchto projektech je ve většině případů více individuální a cílená dle zaměření služby.

Jak bylo výše uvedeno, Komise na svém zasedání přihlíží také k regionálnímu rozmístění podpořených projektů. Důraz je kladen především na podpoření lokalit, které jsou dlouhodobě označovány za oblasti s vyšším procentem osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených. Tyto oblasti lokalizuje i Analýza sociálně vyloučených

²⁷ Vrácené finanční prostředky v průběhu roku 2017 či v rámci finančního vypořádání.

lokalit v ČR z roku 2015 (dále jen „Analýza“), která navazuje na předchozí analýzu z roku 2006. Analýza z roku 2015 si kladla za cíl mimo jiné i identifikovat a popsat sociálně vyloučené lokality a porovnat jejich stav s rokem 2006, kdy se realizovalo první velké mapování. Obrázek 3 představuje dílčí výstup ze zmíněné Analýzy 2015, kdy ztmavující se modrá barva odkazuje na rostoucí počet sociálně vyloučených osob.²⁸

Obrázek 3: Analýza sociálně vyloučených lokalit

Obrázek 4: Místa realizace projektů

²⁸ Mapa je dostupná na těchto webových stránkách https://www.esfcr.cz/mapa-svl-2015/www/index2f08.html?page=iframe_orp.

Obrázek 4 zobrazuje rozložení finančních prostředků v dotačním programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce. Při porovnání dvou výše uvedených map je pozorovatelné, že poskytnutá podpora ve většině pokrývá místa s nejvyšším počtem osob sociálně vyloučených lokalit či sociálním vyloučením ohrožených. Tam, kde se místa podpory odchyľují od míst s identifikovanými nejvyššími počty sociálně vyloučených lokalit, je situace způsobena několika faktory. V případě, kdy nejsou finančně pokryta místa, identifikovaná jako nejpostiženější, jsou příčinami zejména nezáměr příslušných aktérů nastalou situaci řešit, fungující podpora z jiných finančních zdrojů či nefunkčnost organizací uplatňujících podporované metody práce. Naopak v případech, kdy byla poskytnuta podpora i do oblastí, které nejsou považovány za nejpostiženější, se tak děje zejména z důvodů velkého zájmu a aktivitou příslušných aktérů o řešení objevující se situace sociálního vyloučení a dlouhodobou fungující sítě preventivně působících aktérů.

Dle již výše zmiňované Analýzy bylo v českém prostředí identifikováno až 606 sociálně vyloučených lokalit (SVL). V rámci dotačního programu bylo podpořeno 27 projektů, které působily ve 48 městech a obcích v ČR. Na některých místech, především ve městech jako je Praha, Brno, Třinec, Opava, Valašské Meziříčí, bylo podpořeno i více aktérů, kteří se soustředí na různé SVL v daných místech. Mnohé organizace působily v rámci podpořeného projektu ve více SVL v rámci města či obce, ale dokonce i v několika městech či obcích, proto je počet podpořených míst vyšší než počet podpořených projektů. Procentuálně je tak z dotačního programu podpořeno přibližně 8 % Analýzou identifikovaných sociálně vyloučených lokalit (v roce 2016 to bylo také 8 %, v roce 2015 6%). Ačkoliv je na dotační program alokováno pouze 13.000.000 Kč, poskytuje pomoc a podporu obyvatelům v SVL a přináší nadstavbový nástroj komunitní práce usilující o zplnomocnění občanů do prostředí, kterému dominují sociální služby.

Vyhodnocení sledovaných ukazatelů u komunitních projektů

Na komunitní práci je nahlíženo jako na metodu participativního přístupu řešení společně definovaných problémů a participativního dosahování komunitou definovaných společných cílů v místech, kde lidé žijí. Obecným cílem komunitní práce je získávání schopností a možností plně realizovat občanská práva a povinnosti (tzv. zplnomocnění). Komunitní přístup se tak zaměřuje na změnu vnitřních (intrapersonálních) limitů jako na odstranění vnějších (sociálních) bariér.²⁹ V sociálně vyloučených lokalitách jde o navození sociální změny, která bude trvalá. Dosáhnout toho lze jedině tím, že se komunita od počátku zapojí do rozhodování, definuje své společné cíle a potřeby (komunita je expertem), plánuje a určuje priority, aktivně se podílí na jejich realizaci (komunita vlastní také proces a výsledky) a tím roste. Předpokladem úspěchu je budovat kapacity jednotlivců (motivace, aktivizace, vzdělávání, nácvik dovedností, atd.) i celé komunity (organizace, rozhodování, participace, atd.), ale také utvářet a posilovat sociální síť (vztahů, kontaktů, zdrojů), která přispívá ke stabilizaci komunity a jejích členů. V rámci komunitní práce by tak mělo být dosaženo takové změny, jež povede k posílení sebeúcty, schopností a kompetencí členů komunity a vyrovnání jejich šancí na rovnoprávné zapojení do občanské společnosti.³⁰

Podpora projektů komunitní práce umožňuje obsáhnout větší skupinu osob nežli v ostatních oblastech, protože zapojit se mohou všichni členové komunity. Hlavně však umožňuje jejich

²⁹ Manuál komunitní sociální práce. Platforma pro komunitní práci. Praha, 2015.

³⁰ Havrdová, Zuzana, Kosová, Jana, Svobodová, Jiřina, Vomlelová, Aneta. 2013. *Mít život ve svých rukou – metodika komunitní práce. O oblastech a postupech komunitního pracovníka ve vyloučených lokalitách*. Praha, Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze.

intenzivnější zapojení do projektů, kdy nejsou pouhými příjemci podpory (služby), ale pod vedením odborníků se sami stávají hybateli či realizátory žádoucích změn ve svém okolí.

Principy komunitní práce³¹

- Aktivizace, rozvoj samostatnosti členů komunity při řešení sdílených problémů,
- Participace, podílení se členů komunity na rozhodování a přímé realizaci opatření,
- Zplnomocnění, přenechání komunity vlastnímu řízení v momentu získání vlivu nad podmínkami svého života,
- Spolupráce kolektivní a skupinová,
- Práce s místními zdroji, dosažitelnost a udržitelnost výsledků,
- Komplexní přístup,
- Zodpovědnost,
- Celoživotní učení.

V oblasti komunitní práce bylo pro rok 2017 podpořeno 24 projektů, z čehož 18 projektů bylo podpořeno v rámci prvního kola a 6 projektů v rámci kola druhého. Vzhledem k tomu, že u druhého kola byla lhůta, v níž mělo být dosaženo účelu, stanovena na období 1. 8. – 31. 12. 2017, předkládané projekty musely být navrženy tak, aby konkrétně stanovené cíle odpovídaly délce realizace projektu (např. u komunitní práce mohly být projekty zaměřeny na její první fáze, tj. kontaktování a mapování dané lokality, aktivizace členů komunity a průběžné vytváření jádrové skupiny, pokud jsou v dané lokalitě tyto aktivity žádoucí apod.).

Komunitní práce v prvním kole dotačního řízení

V projektech zaměřených na komunitní práci byly v rámci prvního kola dotačního řízení zaměstnány osoby s celkovou výší úvazku 37,9. V 11 projektech byli navíc zaměstnáni komunitní pracovníci, kteří jsou zároveň členy cílové skupiny. Příkladem dobré praxe je v této oblasti například organizace Oblastní charita Šluknov, která zaměstnávala osoby z cílové skupiny s celkovou výší úvazku 2,62.

Komunitní práce je dlouhodobý proces, a ačkoliv program neumožňuje víceleté financování, je podporována kontinuita projektů bez přerušení spolupráce s komunitou. Z 18 komunitních projektů podpořených v rámci prvního kola bylo 17 z nich realizováno organizacemi, které mají s komunitní prací již zkušenosti. Jedna z těchto organizací (R-Mosty, z. s.) koncipuje projekty na pomezí komunitní práce a doplňujících aktivit. Tento spolek se zaměřuje na problematiku bydlení a pomáhá romským klientům se získáním standardizovaného nájemního bydlení. Další dvě organizace realizovali v rámci svých projektů kromě komunitních aktivit také aktivity doplňující sociální služby. Další podpořená organizace, ačkoliv funguje již dlouhou dobu, realizovala v rámci dotačního programu komunitní aktivity poprvé a jejich komunitní práce je tak teprve v počátcích. I přesto, že některé organizace působí ve stávajících lokalitách již druhým rokem, stále jsou jejich projekty také ještě v počátcích. Je nutné také zmínit, že organizace, které metody a principy komunitní práce aplikují již několik let, se snaží vstupovat do nových lokalit. V roce 2017 tak byla komunitní

³¹ Principy komunitní práce a vodítka pro předkládání projektů komunitní práce, Evropská unie, Evropský sociální fond, Operační program Zaměstnanost.

práce realizována i v 6 nových lokalitách. Velikost komunity se v jednotlivých lokalitách výrazně liší, a to od desítek osob až po tisíce osob.

Jednou z fází komunitní práce je počáteční či opakované mapování komunity. Tato činnost byla v roce 2017 provedena ve 13 projektech. Tam, kde mapování provedeno nebylo, využily organizace existující strategické dokumenty či vycházely ze svého dřívějšího mapování. Mapování je podstatným prvkem při komunitní práci, jelikož situace v lokalitách se neustále proměňuje nejen vlivem objektivních změn, které nejsou v moci komunit a organizací (migrace rodin, prodej ubytovny, vystěhování obyvatel, změna vedení obce), ale také vlivem budování kapacit (noví aktivní členové komunity, noví lídři, tj. vedoucí osobnosti v komunitě, které jsou schopny samy vyjednávat a řešit problémy, navázání spolupráce s firmou v okolí, atd.). Kromě toho je mapování zásadní i z důvodu vyhledávání a navazování nových kontaktů.

Jádrová skupina (dále jen „JS“)³², již je myšlena iniciační lokální skupina, je často utvořená za pomoci komunitního pracovníka z obyvatel lokality, kteří mají potenciál a ochotu zapojit se do řešení společných problémů, a která se později stává hybatelem změn, či se její utvoření ustavilo v lokalitách 14 projektů. Průměrně měla jádrová skupina kolem 9 osob. V rámci několika SVL existovalo více jádrových, tematicky či cílově orientovaných skupin, které byly utvářeny podle konkrétního námětu či projektu k řešení. (Například v jedné lokalitě existují JS ženy a muži). Neúspěšných pokusů o zformování JS bylo několik a mezi uváděné příčiny patřilo zejména:

- nedostatek zájmu obyvatel o dění,
- časté stěhování osob v daných lokalitách,
- složité vazby uvnitř komunity,
- přetrvávající napětí mezi majoritou a minoritou.

Komunitní práce je svým charakterem dlouhodobou záležitostí a předpokládá dlouhodobé nepřerušované působení v daných komunitách. Zformování fungující jádrové komunity v rámci jednoho roku je nepravděpodobné, protože vytváření vnitřních vazeb mezi členy skupiny vyžaduje více času. V prvním roce projektu často dochází především k mapování lokality, navazování kontaktů pracovníka s příslušníky komunity a získávání její důvěry. Současně ne každá lokalita je vhodným místem pro rozvoj komunitní práce. Komunita musí být na tento druh přístupu „připravena“.

Ve většině projektů, kde se zformování JS v době trvání projektu nepodařilo či JS nebyly aktivní, probíhaly schůzky pracovníků organizace s dalšími důležitými aktéry (např. město, další NNO) a v některých případech i za účasti osob ze SVL. Současně také probíhaly vybrané aktivity, které však nebyly iniciovány a procesovány primárně JS komunitou, ale především organizací v čele s komunitními pracovníky a aktivními členy komunity (dosud nezformovanými v JS). Toto neznamená, že všechny aktivity musí být realizovány zcela komunitou, tyto akce jsou také nástrojem komunitního pracovníka pro oslovování široké komunity, motivování lidí, navazování důvěry, demonstraci možné realizace malých projektů

³² Viz Manuál komunitní sociální práce. Platforma pro komunitní práci. Praha, 2015. Používanými synonymy jsou v literatuře věnované komunitní práci též iniciační nebo lokální skupina. Jádrová skupina by měla být primárně složena z osob z komunity či lokality, které mají zájem o témata komunity, jsou aktivní a jsou schopni spolupracovat. Současně by v této skupině měli být zastoupeni tzv. přirození lídři komunity, respektive neformální autority. Podrobně o ustavení jádrové neboli iniciační skupiny pojednávají již citované autorky Havrdová, Zuzana, Kosová, Jana, Svobodová, Jiřina, Vomelová, Aneta. 2013. Mít život ve svých rukou – metodika komunitní práce. O oblastech a postupech komunitního pracovníka ve vyloučených lokalitách. Praha, Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, 2013, s. 37 a násl.

(akce v tomto případě nejsou cílem, ale prostředkem k další práci komunitního pracovníka a patří spíše k počátečním fázím jeho působení).

Podpořené organizace prostřednictvím svých komunitních pracovníků motivovaly obyvatele lokalit ke změně svého postoje, který je často velmi pasivní. Stalo se tak především skrze setkávání komunitních pracovníků s komunitou. Počet setkání pracovníků s členy komunity, lídry a členy jádrových skupin se v jednotlivých projektech lišil. Celkový počet iniciovaných setkání se pohyboval okolo 670, přičemž realizováno bylo 637 z nich. Dle analýzy závěrečných zpráv se spolupráce s komunitou zintenzivnila, schůzky probíhaly většinou pravidelně po celou dobu projektu či dle potřeb komunity (v některých projektech probíhaly konzultace či setkání i dvakrát týdně, někdy jednou za měsíc). Intenzivnější spolupráce má pozitivní vliv na pevnější navázání kontaktů a budované vztahy důvěry, je možné získat širší povědomí o komunitě, být komunitě blíže, což se odráží v dalším působení a naplňování cílů projektů atd. Investice do aktivních členů a lídrů komunit je podstatná, vede k navýšení kapacit těchto individualit (zplnomocnění), které se pak přenáší jejich prostřednictvím také na komunitu. Setkání ale iniciovala i komunita sama. Bylo iniciováno 255 takových setkání a téměř všechna byla i uskutečněna. Realizátoři projektů zapojili v rámci prvního kola 2.035 obyvatel.

V rámci podpořených komunitních projektů bylo realizováno téměř 450 komunitních aktivit. Tyto aktivity vycházely z návrhů a potřeb komunity a byly uskutečněny participativně nebo zcela komunitou za podpory dané organizace, respektive komunitních pracovníků. Jednalo se jak o aktivity jednorázové, tak pravidelně se opakující. Mezi jednorázové aktivity patřily jak aktivity v lokalitě, tak i mimo ni. V rámci opakujících se aktivit byly uskutečňovány rukodělné či praktické aktivity pro děti i dospělé, které vedly k zisku nových dovedností. Konkrétně se jednalo o tvořivé dílny (keramické a truhlářské dílny). Poté byly realizovány i volnočasové aktivity pro děti a dospělé. Dále byly také realizovány aktivity zaměřující se na osobní rozvoj členů komunit a vzdělávací poradny pro dospělé. V provozu byly i komunitní kluby či komunitní centra. V rámci jednorázových aktivit byly nejčastěji uskutečňovány akce zaměřené na úpravu a opravu obydlí.

Samotné téma bydlení bylo nejčastější, které spojovalo obyvatele komunit SVL. Spočívalo v neuspokojivém životním prostředí (špatný stav ubytovny/bytů, poničené a neudržované vnitřní prostory, štenice v domech, špatný vzhled domu, nepořádek kolem domu, nesváry se sousedy kvůli nepořádku na dvoře, chybí místo vyhrazené aktivitám dětí – pískoviště, hřiště atd.). Velká část obyvatel SVL díky těmto aktivitám zažila často poprvé v životě, že něco dotáhla do konce, že se něco podařilo – tento úspěch je silným hnacím motorem pro další aktivity a chuť přebírat další část odpovědnosti do svých rukou. Tento zažitý úspěch má však další pozitivní dopad – velmi často se dostavilo proměnění vztahů uvnitř komunity, kdy spolu často všichni obyvatelé nedokázali komunikovat, hádali se, pomlouvali, neposlouchali se a po společné realizaci akce/projektu toho již byli schopni. Na společných setkáních se naučili vyjadřovat své názory, ale také respektovat názor druhého, vyslechnout i být slyšen. Proměny domů a prostranství vedly ve většině případů i ke změně náhledu majority (sousedů, majitelů ubytoven, zástupců měst a obcí) na obyvatele SVL. Za dobu realizace projektů bylo identifikováno 146 rodin, které investovaly svůj čas/prostředky atd. ke zlepšení svého bydlení a jeho okolí.

Komunitní práce je obecně nejčastěji a nejsnáze realizována prostřednictvím dětí, kteří zprostředkovávají komunitním pracovníkům kontakt s komunitou či umožňují vstoupit do ní (ať už přímo prostřednictvím realizovaných aktivit – Den dětí v SVL, doučování na ubytovně, atd. anebo nepřímo prostřednictvím vyprávění dětí rodičům o organizaci, pracovníkovi).

Velmi často začíná pracovník tak, že nejdříve pracuje s dětmi a postupně se přidávají rodiče, děti jsou také prvními iniciátory možných akcí. Největší doplňkovou aktivitou komunitních projektů tak byly volnočasové a vzdělávací aktivity pro děti ze SVL s cílem rozvíjet individuální schopnosti dětí, ale především se záměrem nakontaktovat se na rodiče a aktivizovat je, zapojit do dění, pracovat s nimi, atd. Obecně byly tyto aktivity nazývány jako komunitní akce. Všechny zde realizované komunitní projekty obsahují také pořádání aktivit zaměřených na rodiny s dětmi, tradiční svátky a oslavy (Mezinárodní den Romů, pálení čarodějnic, den dětí, prázdninová akce, Mikulášská, vánoční atd.), které byly zcela nebo ve vyšší míře v rukou komunity samotné. Za dobu realizace projektu změnilo dle údajů organizací bezmála 100 rodin postoj ke vzdělávání svých dětí, více než 100 změnilo postoj k trávení volného času svých dětí a soustředí se na smysluplné trávení času svých dětí.

Organizace se zaměřovaly i na zdroje, které jsou v lokalitě k dispozici a soustředily se i na sociální kapitál komunit, především pak na posilování vztahů a kontaktů v rodinách a uvnitř komunity, na posilování vzájemné důvěry a zároveň na rozšiřování vnější sociální sítě - hledání zdrojů vně komunity, navazování spolupráce, napojení na potřebné úřady, organizace, školy, subjekty/nositeli moci a vlivu. V každé lokalitě se snaží o dobrou spolupráci s obcemi / městy / MČ / magistráty; školami; majiteli ubytoven a domů, kde obyvatelé SVL žijí; s místními firmami a podnikateli; s organizacemi poskytujícími sociální služby pro provázanost služeb; s novináři, atd.

Komunitní práce je o práci se společenstvím, proto se některé identifikátory nepodařilo naplnit především z důvodů:

- migrace obyvatel SVL či jiné náhlé změny v SVL,
- pasivity části komunity,
- negativní zkušenosti komunity,
- ztráty aktuálnosti původního tématu (obyvatelé SVL se potýkají s velkým množstvím problémů najednou),
- odmítnutí zapojení komunity na jí dříve identifikovaném tématu,
- vyjádření přání členy komunity realizovat aktivitu jiným způsobem.

To vše klade na komunitního pracovníka velké nároky. Se situacemi se však komunitní pracovníci většinou vyrovnali úspěšně a naopak je využili k další práci s komunitou, k prohloubení důvěry, otevření dalších témat. Oproti předchozím rokům je znatelný posun v komunitním myšlení u pracovníků projektů. U 8 projektů z 18 byli zaměstnáni komunitní pracovníci z cílové skupiny. Pro komunitní pracovníky však platí, že musí mít odkud čerpat a neustále se posouvat dále (ve vědomostech, dovednostech, ale především osobnostním rozvoji), aby mohly předávat své „know-how“. Proto je v rámci dotačního programu podporováno i vzdělávání pracovníků. V 11 projektech se komunitní pracovníci zúčastnili kurzů a stáží s širokým zaměřením, od komunitní práce, mediace až po zdraví a první pomoc.

Co se týká práce komunitního pracovníka, setkávali se s komunitou v průměru 2 krát týdně. Kromě toho v různých intenzitách probíhalo i setkání pracovníků s dalšími relevantními aktéry. Celkem proběhlo více než 1.600 schůzek s komunitou či jednotlivci. Celkem komunitní pracovníci uspořádali okolo 170 vzdělávacích aktivit pro členy komunity. Téma vzdělávacích akcí bylo široké – od diskriminace, dluhů, voleb, finanční gramotnosti, práce na PC až po první pomoc, zdraví a hygienu.

Komunitní práce ve druhém kole dotačního řízení

V rámci druhého kola dotačního řízení bylo podpořeno 6 komunitních projektů. V rámci těchto projektů byly zaměstnány osoby v přepočtu na plné úvazky ve výši 4,9. V jednom případě byl komunitním pracovníkem přímo obyvatel lokality. Celkem se do projektů zapojilo 864 osob z cílové skupiny. Dvě z podpořených organizací již komunitní práci v rámci dotačního programu v předchozích letech v dané lokalitě realizovaly a jedná se tak o navazující projekty. Dvě organizace byly v oblasti komunitní práce z tohoto dotačního programu podpořeny nově a jejich projekty jsou v dotačním programu svou povahou pilotními. Zbylé dvě organizace již z dotačního programu podpořeny byly, ale jednalo se o podporu jiných aktivit či práce v jiných lokalitách a z hlediska komunitní práce v daných lokalitách se tedy taktéž jedná o projekty částečně pilotní. Druhé kolo dotačního programu tak v oblasti komunitní práce sloužilo především k nastartování procesů v pilotních projektech komunitní práce.

Pět organizací provádělo analýzu a mapování komunity, jedna z organizací pracovala s již vypracovanou analýzou Agentury pro sociální začleňování, která v lokalitě působila. Co se týká jádrové skupiny, v rámci dvou projektů již jádrová skupina zformována byla a u čtyř projektů se jádrová skupina formovala a zformování jádrové skupiny bylo i jedním z cílů projektů. Velikost jádrové skupiny byla v průměru 8 osob. Ve dvou projektech existovaly zároveň dvě jádrové skupiny. V rámci jednoho projektu disponovaly svou iniciační skupinou muži a zvláště ženy, v rámci druhého projektu se prolínala původně zformovaná skupina se skupinou nově se konstruuující. Co se týká četnosti setkávání JS, průměrně bylo uskutečněno více než 6 setkání za projekt. Vzhledem k tomu, že projekty byly realizovány nejdříve od srpna roku 2017 a ve 4 případech se jednalo o počátky KP, kdy byla JS teprve formována, je četnost setkávání odpovídající.

Dle dostupných údajů ze závěrečných zpráv organizace iniciovaly 26 setkání v komunitě, přičemž uskutečněno bylo 22. Komunitou bylo iniciováno 6 setkání a všechna byla uskutečněna. Na základě společných setkání si obyvatelé stanovili prioritní témata, která by chtěli řešit a které by byly ku prospěchu celé komunity. Pracovníci projektů tato setkání a plánování facilitovali. Na setkáních byly dle popisu organizací předneseny cíle lidmi z komunity, společnou diskuzí a hlasováním se určily prioritní a nejvíce vyhovující cíle pro všechny. Komunitní pracovníci do procesu vstupovali s jiným pohledem na věc, novými možnostmi, zdroji a konečné rozhodnutí bylo vždy na lidech z komunity.

Co se týká aktivit projektů, iniciováno bylo okolo 30 aktivit, přičemž realizováno bylo nejméně 26. Celkem bylo do aktivit zapojeno okolo 864 osob ze SVL. Charakter aktivit byl různý – jednalo se jak o pravidelně se opakující aktivity, tak i o aktivity jednorázové – zejména komunitní akce. Mezi pravidelně se opakující aktivity patřila setkání utvořených pracovních skupin a komunitních klubů (kluby rodičů s dětmi, mužské a ženské kluby, kluby tatínků apod.) iniciovaných obyvateli lokalit. Dále byly realizovány i nácviky sociálních dovedností a odborného poradenství, které se zaměřovalo především na bydlení, zdraví, výchovu dětí a psychologii. Aktivit se v průměru účastnilo 28 osob. U nových projektů probíhalo především seznamování komunity se smyslem, principy a přínosy komunitní práce. Byli oslovováni a hledáni vhodní lídři. Z hlediska témat byla řešena oblast bydlení, smysluplné trávení volného času pro obyvatele lokalit, vzdělání a péče o děti, rodičovské kompetence a také oblast zaměstnanci, exekucí a dluhová problematika. Narůstá i počet osob, které díky projektům investují svůj čas či prostředky ke zlepšení svého obydlí a jeho okolí (dle zpráv okolo 40 rodin). Zapojené rodiny postupně mění svůj postoj ke vzdělávání a trávení volného času svých dětí (dle zpráv okolo 20).

I ve druhém kole komunitní pracovníci pracovali na svém vzdělání formou kurzů a stáží. Účastníci se například kurzu komunitní práce a kurzu mediace. Četnost setkání s komunitou byla dle údajů v průměru každý týden. Kromě setkání s komunitou se pracovník účastnil i jednání veřejné správy a relevantních institucí (Úřad práce, OSPOD, s pronajímateli bytů atd.).

Z reflexí uváděných realizátory lze vyčíst nejčastěji opakující se spouštěče pokroku, a to jak v rámci prvního, tak i druhého kola, kterými jsou:

- důvěra pracovníka v komunitu,
- děti (jako zprostředkovatelé kontaktu, most do komunity, iniciátoři změn),
- zažití úspěchu (často poprvé v životě) a dotažení věci do konce,
- získaná prestiž (už se nechtějí vracet k původnímu způsobu, stydí se za nové nájemníky, kteří vytváří nepořádek),
- znovuoobnovení vazeb v komunitě (zlepšení komunikace, sousedská výpomoc),
- potřeba sdílet.

Nejsnadněji viditelný pokrok je aktivizace lidí – z pasivního postoje překročení do aktivního, tedy alespoň aktivizace lídrů komunit, tj. vedoucích osobností v komunitě, kteří jsou schopni sami vyjednávat a řešit problémy jádrové skupiny nebo části komunity. Dochází ke změně postoje – z pasivního k pro-aktivnímu (aktivní zapojení v přípravě, plánování a realizaci aktivit, vč. vyhodnocení, ale také změna vědomí – z odevzdaného postoje (situace se mi děje) po postoj - já jsem strůjcem osudu (já mohu něco udělat), sami jsou podporováni v růstu a vidí potenciál změny).

Vyhodnocení sledovaných ukazatelů u aktivit doplňujících sociální programy a sociální služby

V rámci této oblasti bylo v roce 2017 podpořeno celkem 13 projektů. 7 projektů bylo realizováno v prvním kole dotačního řízení a aktivity tak probíhaly celoročně a 6 projektů bylo podpořeno v rámci kola druhého a aktivity byly realizovány v rozmezí od 1. 8. do 31. 12. 2017. Dvanáct projektů bylo realizováno tradičními příjemci dotací, kteří tak cílili na lokality, kterým se již v předchozích letech věnovali. Naopak jeden z příjemců vstupoval do zcela nové lokality, kde doposud nebyly žádné aktivity realizovány. Velikost cílové skupiny se v jednotlivých projektech lišila od 25 až do 1.300 osob. Celkem bylo osloveno zhruba 1.400 osob, z toho do aktivit projektů bylo zapojeno 1.212 osob.

Co se týká druhu realizovaných aktivit, v kategoriích aktivit zaměřených na vzdělávací aktivity pro děti a mládež nad rámec standartního vyučování a základní činnosti NZDM převažovaly aktivity zaměřené na předškolní a školní přípravu a doučování. Oblast vzdělání je vnímána jako jeden z palčivých problémů romské komunity, na který se organizace zpravidla nejvíce zaměřují.

V této problematice je realizováno zejména doučování, které probíhá nejčastěji v prostorách organizace, nicméně objevují se i organizace (například organizace RATOLEST BRNO, z.s.), které poskytují doučování v terénu, tzn. přímo v domácnostech klientů a za přítomnosti rodičů dětí. Celkově se organizace při realizaci doučování věnovaly více než 360 dětem. Kromě samotného doučování byl hojně organizován i předškolní klub, kterého se účastnilo cca 16 dětí, program pro předškoláky, kterého se účastnilo 53 dětí, a program na podporu

děti v mimoškolní přípravě, kterého se účastnilo až 76 osob. Kromě doučování bylo rodičům poskytováno i poradenství, asistence a snaha o motivaci ke vzdělávání jejich dětí.

Dále byla v oblasti vzdělávání organizována aktivita na uctění obětí romského holocaustu, kdy se 27 dětí a mladistvých a 13 dospělých osob z Mimoně a okolí zúčastnilo pietního aktu v nacistickém koncentračním táboře v Osvětimi. Na tento pietní akt navázal interaktivní seminář pro žáky základní školy a výstava fotografií z pietního aktu, vernisáž a kulturní večer pro odbornou i laickou veřejnost v Mimoně. Dále jedna z organizací uspořádala akci „společný den“ pro žáky ZŠ a ZŠ praktických a jejich rodiče reagující na inkluzi a podporující spolupráci mezi dětmi z různých škol.

Dále byly v této oblasti realizovány volnočasové aktivity pro děti a mládež nad rámec základní činnosti NZDM. Jednalo se jak o aktivity jednorázové v podobě výletů, poznávacích cest, her a akcí spojených s jednotlivými událostmi (den dětí, Mikuláš apod.), tak o akce pravidelně se opakující – nejčastěji v podobě hudebních, výtvarných, sportovních, tanečních kroužků a volnočasových klubů. Pravidelné aktivity probíhaly většinou každý týden. Co se týká klubů, v některých případech vznikají kluby rozdělené dle věku a pohlaví. Kluby jsou většinou otevřeny každý týden v pravidelnou dobu. Některých, zejména jednorázových, aktivit se společně s dětmi účastnily i rodiče. Dle údajů vykázaných organizacemi se do této oblasti zapojilo zhruba 470 osob.

Kromě dětí a mládeže byly uskutečněny i aktivity zaměřující se primárně na dospělé členy komunity. Zde lze rozlišit mezi zaměřením aktivit – zejména mezi poradenskými a poté spíše volnočasovými či aktivitami na rozšiřování dovedností (praktického zaměření). V první podoblasti byly realizovány poradenství a asistence pro rodiny (péče o dítě, podpora vzdělávání dětí, psychologické pojetí rodinného soužití, péče o děti s poruchou učení, hyperaktivitou apod.), vzdělávání rodičů (například v oblasti finanční gramotnosti, v oblasti romské historie), pomoc při jednání s institucemi (zejména úřady a školami) péče o dítě. V rámci volnočasových aktivit byly uskutečněny například dílny a kurzy šití pro dospělé a dospívající. Do této podoblasti se zapojilo zhruba 500 osob.

Edukační a informační činnost organizací v rámci podpořených projektů

Kromě samotné realizace jednotlivých aktivit je v rámci dotačního programu podporována i informační a edukační činnost. Co se týká informační činnosti, ta je úzce spjata s PR – dobrá propagace organizace, projektu, šíření informací (nejdříve směrem ke komunitě a s pozitivními výstupy směrem ven k veřejnosti). Propagace je pro každou organizaci automatickou součástí projektu, což dokládají všechny realizované projekty. Mezi nejčastější prostředky sdílení informací o projektu a donátorovi patřily webové stránky (Facebook), tištěná média, reportáže v TV či rozhlasové, organizační PR materiály (plakáty, letáky, brožury – ale také např. vlastní časopis vydávaný komunitou/klubem apod.), veřejné akce, vystoupení, rozhovory a „potkávání se na živo“ atd. Propagace napomáhá větší informovanosti uvnitř komunity, ale i majoritní veřejnosti, a může pomoci snižovat napětí vzniklé z nevědomí, neznalosti, obav. Mediálně propagovaný projekt byl v roce 2017 například „Férové bydlení“, jehož realizátorem je organizace R-Mosty, z.s. O organizaci a projektu byla dne 31. 3. 2017 odvysílána na České televizi reportáž.³³ O projektu Férové

³³ Odkaz na reportáž: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/11690334848-soused/417236100111003/video/534308>

bydlení byla natočena i videa v rámci kampaně HateFree Culture, která byla sdílena na facebookových stránkách kampaně, kde dosahují několika tisícových zhlédnutí.³⁴

Kromě informační činnosti je podporována i činnost edukační, v rámci níž jsou běžně zpracovávány letáky/brožury/vzory/návody pro životní situace osob s ohledem na snížené schopnosti (nízkou gramotnost) – např. v roce 2017 vznikly i praktické návody jak vyplnit podací lístek, nadepsat obálku, složenku apod.

Příklady dobré praxe

Organizace v rámci vyplňování závěrečné zprávy mohou uvést také příklady dobré praxe. Nejčastěji se jedná o úspěchy týkající se vzdělávání dětí a mládeže, ale i úspěchy celé komunity. V takovém případě se jedná především o zlepšení místa bydlení, kdy organizace pomáhají ve svých lokalitách k zvelebování okolí. Pro informaci zde uvádíme některé z uvedených příkladů.

- *Pan G. je přirozenou autoritou místní komunity. Dlouhodobě je nespokojený s bytovou situací a celkovým vyloučením komunity, která se nachází uprostřed městské zástavby. Vždy byl velice iniciativní, co se týče plnění dohodnutých úkolů mezi členy komunity a v praxi to několikrát dokázal. V rámci akce „Uklidme Česko“ komunikoval s technickými službami na přistavení kontejneru. Poté, co byl obyvatelům přidělen grant na vybavení dětského hřiště, o který prostřednictvím organizace požádali, bylo třeba kromě nákupu věcí vyřešit i způsob, jakým se sportovní a herní pomůcky budou obyvatelům půjčovat. Pan G. se nabídl, že bude správcem věcí a ponese za jejich půjčování odpovědnost. Dohodl se s majitelem objektu na bezplatném pronájmu prostor na uskladnění věcí a na základě podpisu v prezenční listině si u něj obyvatelé mohou pomůcky půjčovat.*
- *Tři sourozenci, dvě sestry a jeden bratr minulý školní rok navštěvovali 1., 3. a 5. třídu ZŠ a měli problémy s pravopisem, nejmladší z nich také s mluvením, správnou výslovností a vyjadřováním a tím pádem i se čtením, psaním. Všichni chodili na doučování pravidelně 4x týdně. Ani jeden ze sourozenců neprošel žádnou předškolní přípravu v MŠ. Nejmladší bratr je v 1. třídě a oproti pololetí se zlepšil v matematice a v českém jazyce, o dva roky starší sestra taktéž. Nejstarší sestra se zlepšila v českém jazyce, a to především v pravopise, který v Klubu denně procvičovala.*
- *V romské komunitě začal na začátku roku 2017 být velký zájem o práci v sousedním Německu (cca 4 km od Šluknova) a s tím vznikla spousta otázek a problémů. Díky spolupracovníci, která pracovala v SRN a mluví dobře německy, jsme mohli komunitu a další v jejich přání hodně podporovat. Celkově nabídky podpory využilo 74 osob. U 23 klientů víme, že získali práci v SRN, 17 si ji udrželo a řeší dál věci s tím spojené. 6 osob získalo práci v ČR. 22 osob nezískalo v SRN práci a jsou dále bez práce.*

3. Shrnutí

V rámci dotačního programu bylo v roce 2017 podpořeno za obě dotační kola 37 projektů v celkové výši 13.389.461 Kč. Pro rok 2017 pracovalo 24 projektů s metodou komunitní práce. Co se týká projektů zaměřených na aktivity doplňující sociální programy a sociální

³⁴ Příkladem může být video zachycující příběh jedné z klientek organizace – Marie Pompové:
<https://www.facebook.com/HateFreeCulture/videos/1074482825986544/>

služby, bylo v této oblasti podpořeno 13 projektů. Z pohledu územního bylo v rámci 37 projektů podpořeno 48 lokalit, jelikož několik organizací působilo v rámci jednoho projektu i ve více lokalitách.

V oblasti komunitní práce bylo v prvním kole podpořeno 18 projektů a ve druhém kole 6 projektů. Ve 12 projektech byly zaměstnány i osoby z lokalit. V prvním kole byly dominantně podpořeny organizace, které již s komunitní metodou pracují. Tyto organizace však vstupují s metodou komunitní práce i do nových lokalit. V roce 2017 se tak podařilo nastartovat komunitní práci v 6 nových lokalitách. V rámci druhého kola byly naopak podpořeny spíše organizace, které se metodou komunitní práce teprve začínají, k čemuž směřovalo i samotné vyhlášení druhého kola dotačního řízení.

Celkem bylo v obou kolech podpořeno minimálně 2.899 osob, z toho 2.035 obyvatel v prvním kole a 864 v kole druhém. Aktivizace probíhala ve spolupráci komunitních pracovníků s jádrovými/iniciačními skupinami, které byly zformovány ve většině projektů. Některé organizace se setkaly s fungováním několika jádrových skupin, rozdělených například dle pohlaví.

V rámci obou kol bylo uskutečněno bezmála 500 komunitních aktivit stanovených a iniciovaných většinou samotnou cílovou skupinou. Byly uskutečněny jak aktivity pravidelně se opakující – nejčastěji v rámci komunitních klubů či komunitních center (dílň, vaření, rukodělné činnosti), tak i aktivity jednorázové – tzv. komunitní akce (například úklidové, vzdělávací, poznávací, pro trávení volného času apod.). Cílovou skupinou byly především dospělí obyvatelé SVL, ale jelikož se komunitní práce nejnázší realizuje prostřednictvím dětí, cílíly některé aktivity i na děti.

Nosným tématem většiny projektů byl neuspokojivý stav bydlení a jeho okolí (špatný stav ubytovny/bytů, poničené a neudržované vnitřní prostory, štěnice v domech, špatný vzhled domu, nepořádek kolem domu, nesváry se sousedy kvůli nepořádku na dvoře, chybí místo vyhrazené aktivitám dětí – pískoviště, hřiště atd.). V rámci obou kol se aktivizovalo bezmála 190 rodin, které investovaly svůj čas/prostředky do zlepšení svého obydli a jeho okolí. Co se týká aktivit postojí rodičů k dětem, bylo identifikováno okolo 220 rodin, které změnilý postoj ke vzdělávání svých dětí a jejich trávení volného času.

I v rámci tzv. doplňkových projektů došlo k aktivizaci zapojených osob. Celkem bylo v rámci 13 projektů podpořeno zhruba 1.200 osob. V rámci této oblasti probíhaly tři hlavní druhy aktivit: *vzdělávací aktivity pro děti a mládež nad rámec standardního vyučování a základní činnosti NZDM; volnočasové aktivity pro děti a mládež nad rámec základní činnosti NZDM a doplňující aktivity zaměřené na práci s dospělými vedoucí k samostatnosti a podporují snahu klientů vést běžný život ve svém přirozeném prostředí (vzdělávací aktivity, aktivizační aktivity, rozšiřování praktických dovedností)*. Co se týká vzdělávacích aktivit pro děti a mládež, dominantní aktivitou bylo doučování, dále byly v provozu předškolní kluby a program pro předškoláky. Ve volnočasových aktivitách se vyskytovaly jak akce jednorázové tak pravidelně se opakující.

Doplňkovou součástí mnoha projektů byla informační a edukační činnost. Z hlediska informační činnosti je v současnosti běžnou součástí PR projektů – zejména prostřednictvím webových stránek, sociálních sítí a informačních letáků a brožur. V oblasti edukační organizace často vytváří a mezi svou cílovou skupinou distribuují materiály vzdělávací charakteru – například praktické brožury či letáky obsahující návody pro usnadnění některých činností.

Na základě výše uvedeného vyhodnocení sledovaných indikátorů lze konstatovat, že projekty naplnily cíle dotačního programu. Je však nutné i nadále pracovat na zpřesnění a zkvalitnění sledovaných indikátorů.

Tabulka 25: Přehled podpořených projektů v programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce v roce 2017

Číslo projektu	Žadatel	Název projektu	Přidělená dotace
PR170010	Český západ, o.p.s.	Na vlastní nohy	252.776 Kč
PR170011	Charita Valašské Meziříčí	Most mezi dítětem, školou a rodiči	700.000 Kč
PR170014	Bunkr, o.p.s.	Komunitní centrum Borek	270.742 Kč
PR170016	Charita Frýdek-Místek	Centrum Pramínek	47.885 Kč
PR170020	KoCeRo - komunitní centrum Rovnost o.p.s.	CESTA KE ZMĚNĚ IV	355.280 Kč
PR170021	SPOLEČNĚ-JEKHETANE, o.p.s.	SPOLEČNĚ v Hanušovicích 2017	238.897 Kč
PR170023	Prostor plus o.p.s.	Školní klub Klubus	261.907 Kč
PR170025	RATOLEST BRNO, z.s.	Zkusme to spolu!	375.191 Kč
PR170030	Oblastní charita Šluknov	Komunitní práce ve Šluknově 2017	1.235.146 Kč
PR170032	Vějíř Kladno, z.s.	Podpora vzdělávání zejména romských dětí v Kladně	858.339 Kč
PR170035	Spolek pro mimoškolní aktivity PALAESTRA	Komunitní sportovně vzdělávací centrum	840.000 Kč
PR170037	Romodrom o.p.s.	Komunitní práce Karviná	475.360 Kč
PR170039	IQ Roma servis, z.s.	Společně	811.904 Kč
PR170044	Diakonie ČCE - středisko Vsetín	Naše cesta	208.000 Kč
PR170046	R-Mosty, z.s.	Férové bydlení - Ethnic friendly housing	589.968 Kč
PR170047	Diecézní charita České Budějovice	Komunitní práce Novohradská	320.768 Kč
PR170048	Člověk v tísni, o.p.s.	Komunitní práce v Přerově a Prostějovsku	1.078.597 Kč
PR170051	Vzájemné soužití, o.p.s.	Pro nás s námi v roce 2017	388.000 Kč
PR170052	Romano jasnica, spolek	Rozvoj komunity v Trmicích, zkrácený název: ROK v Trmicích	244.935 Kč
PR170053	Salinger, z.s.	Já a Ty = Společně v Bidlově parku	152.000 Kč
PR170057	Oblastní charita Kutná Hora	Racek v sociálně vyloučených lokalitách Kutnohorska	392.998 Kč
PR170058	Šance pro Tebe, z.s.	Zlepšení životních	494.096 Kč

		podmínek Romů Chrudimska	
PR170059	SPOLEČNOST TADY A TEĎ, o.p.s.	Analema	384.459 Kč
PR170062	Oblastní charita Most	Asistenční centrum v Janově	393.723 Kč
PR170065	EUROTOPIA.CZ, o.p.s.	Společnou cestou II	305.000 Kč
PR1720074	Charita Valašské Meziříčí	Otevíráme budoucnost romským dětem	105.000 Kč
PR1720078	BACHTALE z.s.	Cesta k minulosti připomínka romského holocaustu	167.850 Kč
PR1720080	EUROTOPIA.CZ, o.p.s.	Místo, kde žijeme	88.140 Kč
PR1720083	Elim Opava o.p.s.	Integrace romské komunity	188.300 Kč
PR1720084	Oblastní charita Most	Komunitně v Náhlově	93.011 Kč
PR1720086	Pomoc pod jednou střechou z. s.	Komunitní aktivity pro rodiny s dětmi ve Velkých Hamrech	39.500 Kč
PR1720087	Tosara, z.s.	Podpora předškolního vzdělávání dětí ve Slaném	233.824 Kč
PR1720089	Duhovka, z.s.	Nová komunitní práce	98.145 Kč
PR1720090	Bunkr, o.p.s.	I muži mají své místo	82.000 Kč
PR1720091	Oblastní charita Pardubice	Pomoc romským rodinám	180.372 Kč
PR1720093	ROMA TANVALD z.s.	Komunitní práce v Tanvaldu	99.400 Kč
PR1720097	Cheiron T, o.p.s.	Na cestě ke zplnomocnění V	337.948 Kč

E. Vyhodnocení dotačního programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Dotační program vznikl jako nástroj k pokrytí nákladů na aktivity spojené s implementací Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, kterou Česká republika ratifikovala dne 15. 11. 2006, v platnost pro ČR vstoupila 1. 3. 2007. Původně se jednalo o pokrytí nákladů spojených se zaváděním dvojjazyčných česko-polských nápisů, které byly určeny pro obce s vyšší přítomností obyvatel polské národnostní menšiny. Náklady na tyto aktivity byly od roku 2007 hrazeny ze státního rozpočtu, z rozpočtové kapitoly Úřadu vlády, přičemž výše disponibilních prostředků činila 5.000.000 Kč. Prostředky byly původně transferovány do rozpočtu Moravskoslezského kraje, který až do roku 2009 prováděl administraci finančních úhrad obcím. Proces úhrady prošel v roce 2010 restrukturalizací, jelikož byl pro efektivnější využití finančních prostředků transformován v dotační program na podporu implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, který v současnosti administruje Sekce pro lidská práva Úřadu vlády ČR.

Dotační program má za cíl naplnit mezinárodní závazek, který Česká republika převzala, a to zachovat a podporovat historické regionální a menšinové jazyky, a to konkrétně:

- polštinu (na území okresů Frýdek-Místek a Karviná v Moravskoslezském kraji)
- němčinu
- romštinu
- slovenštinu (v rámci celé ČR a to tam, kde je to vzhledem k počtu mluvčích vhodné)
- moravskou chorvatštinu³⁵ (od 1. 1. 2015)

Dotační program byl pro rok 2017 rozčleněn do tří okruhů. V rámci nich byly podporovány následující aktivity:

- A) Vzdělávací aktivity na všech vzdělávacích stupních nad rámec standardního vyučování**, které se zaměřují na výuku menšinového jazyka nebo v něm probíhají. Cílovou skupinou těchto aktivit mohly být jak osoby s menšinovým jazykem jako jazykem mateřským, tak osoby s češtinou jako mateřským jazykem. Aktivity mohly být zaměřené i na vzdělávání pedagogů s cílem podpory menšinových jazyků zejména v prostředí osob s češtinou jako jazykem mateřským. Zvláštní zřetel byl brán na aktivity podporující úctu, porozumění a toleranci mezi různými jazykovými skupinami.
- B) Kvantitativní a kvalitativní analýzy** zaměřené na výzkum užívání menšinových jazyků, indikaci oblastí jejich podpory a návrhy forem této podpory.
- C) Podpora užívání tradičních a správných forem místních názvů** v menšinových jazycích. Zvláštní zřetel byl brán na výrobu, instalaci a údržbu tabulí s názvy obcí, jejich částí, ulic a jiných veřejných prostranství a označení budov státních orgánů a územních samosprávných celků.

O dotaci mohly pro rok 2017 žádat spolky; ústavy; církevní právnické osoby; obecně prospěšné společnosti; školy a školská zařízení dle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů; vysoké školy dle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách

³⁵ Ke schválení chorvatštiny moravských Chorvatů mezi jazyky, na něž je dotační program zaměřen, došlo v roce 2014 Radou vlády pro národnostní menšiny.

a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů a obce.

Tabulka 26: Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2007–2017

Rok	Rozpočet	Čerpáno	Počet podpořených projektů
2007	5.000.000 Kč	680.227 Kč	Moravskoslezský kraj
2008	5.000.000 Kč	751.125 Kč	Moravskoslezský kraj
2009	2.000.000 Kč	263.754 Kč	Moravskoslezský kraj
2010	2.500.000 Kč	2.241.517 Kč	17
2011	1.850.000 Kč	1.849.914 Kč	12
2012	1.850.000 Kč	1.720.000 Kč	17
2013	1.850.000 Kč	1.376.000 Kč	10
2014	1.850.000 Kč	1.690.000 Kč	12
2015	2.010.000 Kč	2.010.000 Kč	12
2016	1.850.000 Kč	1.850.000 Kč	12
2017	2.400.000 Kč	2.399.998 Kč	18

Jak ukazuje tabulka, finanční prostředky na tento program byly v roce 2017 mírně navýšeny, díky čemuž mohlo být podpořeno i více projektů.

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2017

V roce 2017 byly do kapitoly 304 – Úřadu vlády přiděleny finanční prostředky ve výši 2.400.000 Kč. Sekce pro lidská práva Úřadu vlády obdržela pro rok 2017 celkem 24 žádostí o dotaci s celkovým požadavkem 5.296.567 Kč. 17 obdržených žádostí spadalo do oblasti podpory A, 2 žádosti do oblasti podpory B a 5 žádostí do oblasti podpory C, což ve srovnání s předchozími roky představuje značný nárůst.

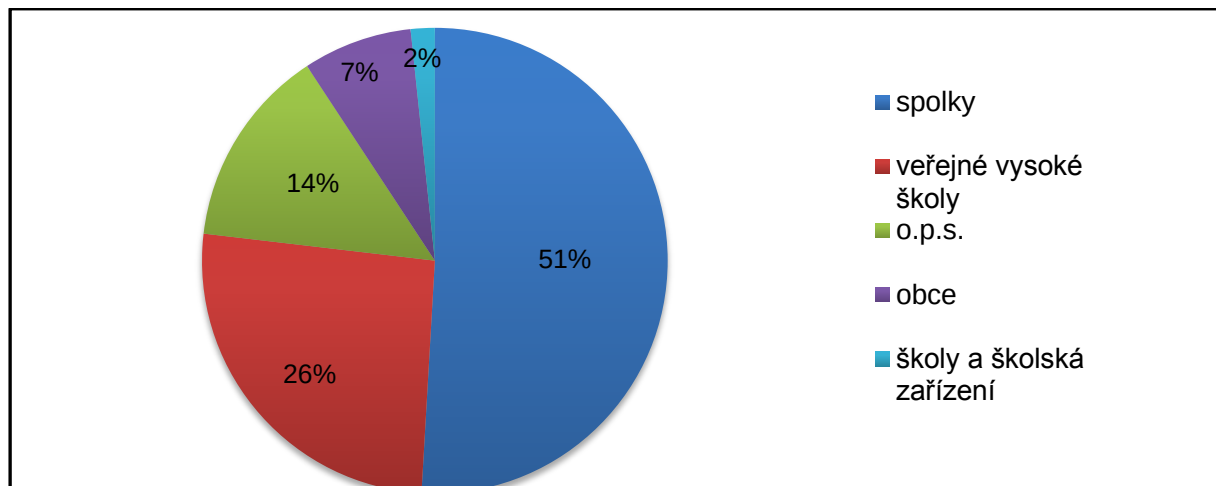
Komise na svém jednání navrhla k podpoře 18 projektů v celkové výši 2.400.000 Kč. V rámci zpracování Dodatků k žádostem si jedna z organizací snížila navrhovanou výši dotace. Celkem tak byly vyplaceny prostředky na podporu 18 projektů ve výši 2.399.998 Kč.

V rámci vypořádání dotací za rok 2017 byly zpět na účet Úřadu vlády zaslány nevyčerpané prostředky jedné z obcí ve výši 1.288 Kč. Příjemci v roce 2017 tak vyčerpaly prostředky ve výši 2.398.710 Kč.

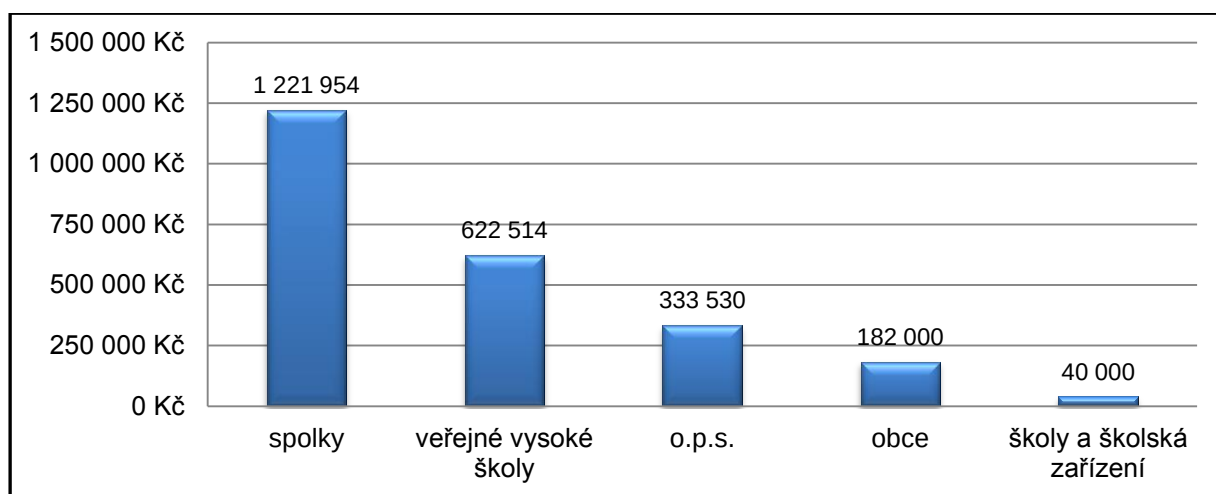
Právní forma příjemců

Z hlediska právní formy žadatelů bylo podpořeno 10 spolků v celkové výši 1.221.954 Kč, což představuje 51 % z dostupných finančních prostředků na program. Dále byla podpořena 1 veřejná vysoká škola se 3 projekty, celkově ve výši 622.514 Kč, což představuje 26 % ze všech vyplacených finančních prostředků. Pro rok 2017 byla dále podpořena 1 obecně prospěšná společnost částkou 333.530 Kč, což přepočtem na celkové poskytnuté finanční prostředky programu činí 14 %. Co se týká obcí, pro rok 2017 byly podpořeny 3 obce v celkové částce 182.000 Kč, což představuje 7 % z vyplacených finančních prostředků. Celek uzavírá podpora základní školy dotací ve výši 40.000 Kč.

Graf 13: Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2017 v procentuálním zastoupení

Graf 14: Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2017

Rozložení podpory z hlediska jazyků

Co se týká rozložení výše finanční podpory v rámci dotačního programu dle jednotlivých jazyků, tradičně nejvyšší část finančních prostředků – pro rok 2017 je to 821.524 Kč, směřovalo na projekty zaměřující se na romštinu (5 projektů). Jak ale ukazuje graf 16, počet projektů a tudíž i výše přidělených prostředků na podporu romštiny se od roku 2015, kdy byla podpora nejvyšší (1.225.000 Kč), snižuje.

Druhým nejvíce podporovaným jazykem byla v roce 2017 polština, a to i s přispěním podpořených projektů obcí, které se na polštinu zaměřují. V roce 2017 bylo celkově podpořeno 7 polských projektů, a to v celkové výši 479.654 Kč. Z těchto podpořených projektů se 3 týkaly již zmiňované podpory obcí v užívání místních názvů v národnostně menšinovém jazyku a byly podpořeny v celkové výši 182.000 Kč.

Dalším podpořeným jazykem byla slovenština. Právě v zájmu o podporu slovenštiny byl oproti předchozím rokům (s výjimkou roku 2016) zaznamenán pokles. Zatímco v roce 2014, kdy byla výše podpory nejvyšší (543.000 Kč), bylo podpořeno 5 projektů, pro rok 2017 byly podpořeny pouze 3 slovenské projekty a to v celkové výši 413.600 Kč. Mezi podpořené žadatele navíc patří již dlouhodobí předkladatelé projektů, u kterých dochází spíše k udržování a inovaci již osvědčených aktivit. Jedním z takových příjemců je organizace BONA FIDE, která dlouhodobě realizuje čtrnáctideník o slovenštině, Slovácích a Slovensku, vysílaný slovensky na Rádiu ZET.

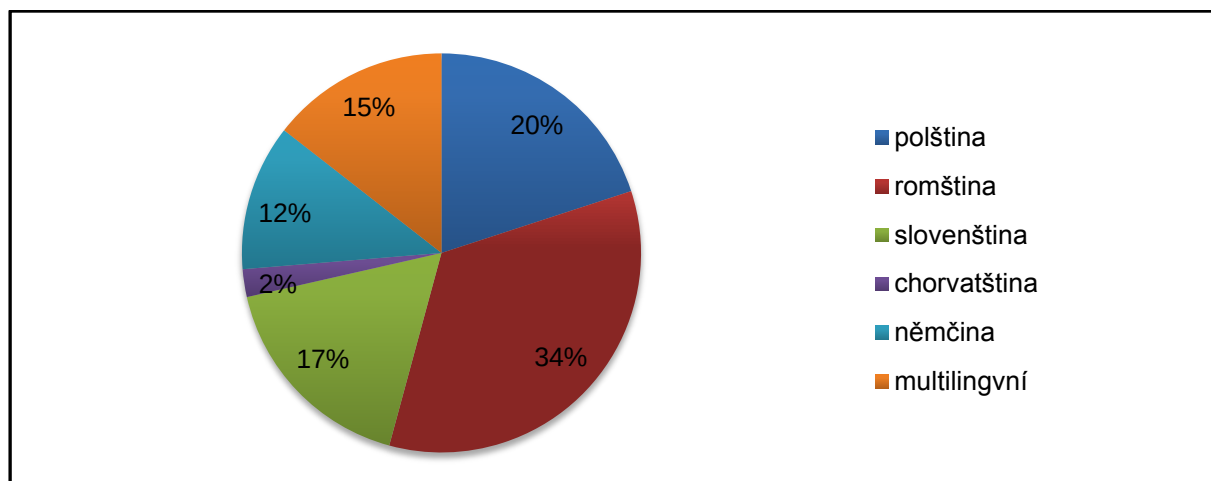
Předposlední kategorii představuje němčina, jejíž výzkum byl prostřednictvím projektu Univerzity Karlovy podpořen částkou 284.220 Kč. Od roku 2012 tak šlo o první projekt zaměřený na podporu němčiny, který byl v dotačním programu na podporu implementace Evropské charty předložen. I přesto, že jsou zástupci německé menšiny o možnosti podpory německého jazyka pravidelně informováni, zájem ze strany německých organizací je stále minimální.

Konečně poslední kategorii jazyků představuje chorvatština, která byla skrze jeden projekt podpořena ve výši 54.000 Kč. I u této jazykové kategorie není zájem o podporu jazyka příliš vysoký. V tomto případě může být důvodem například celkově nízký počet fungujících chorvatských organizací, což je dáno i nízkou početností příslušníků chorvatské menšiny v ČR.

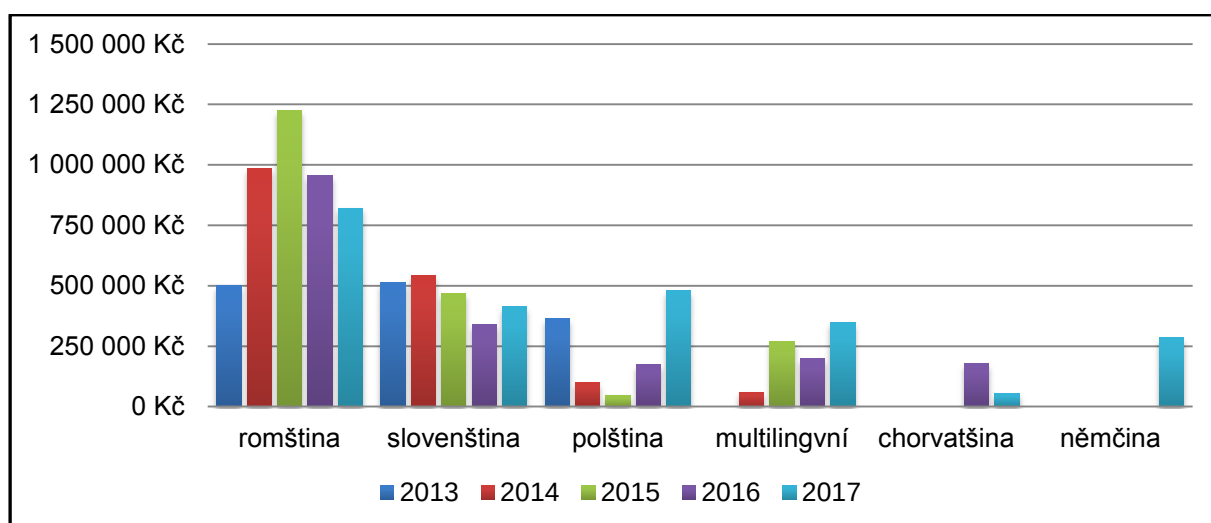
Speciální, tzv. multilingvní kategorii s výší podpory 347.000 Kč tvoří projekt organizace Spolek Zaedno (dále jen „Zaedno“), který nekoncepčuje svou činnost zaměřením pouze na jeden menšinový jazyk, ale kromě všech jazyků spadajících do ochranné části Charty se organizace zaměřuje i na další spektrum jazyků, např. vietnamštinu, bulharštinu, ukrajinštinu, maďarštinu, srbštinu, chorvatštinu, běloruštinu, ruštinu, řečtinu a rusínštinu. Tento projekt je podporován od roku 2014. Výše podpory odpovídá popularitě projektu, kdy za dobu realizace došlo jak k rozšíření výstupů projektu, tak k modernizaci prostřednictvím jejich elektronizace. Právě díky finanční podpoře lze považovat dopad tohoto projektu za již téměř celorepublikový.

Poměr zastoupení jednotlivých jazykových oblastí vychází především z počtu předložených projektů zaměřujících se na jednotlivé jazyky. Obecným cílem dotačního programu je však podporovat pokud možno všechny vymezené jazyky, k čemuž také Komise na svém jednání přihlíží.

Graf 15: Vyplacené finančních prostředků dle podpory jednotlivých jazyků v roce 2017

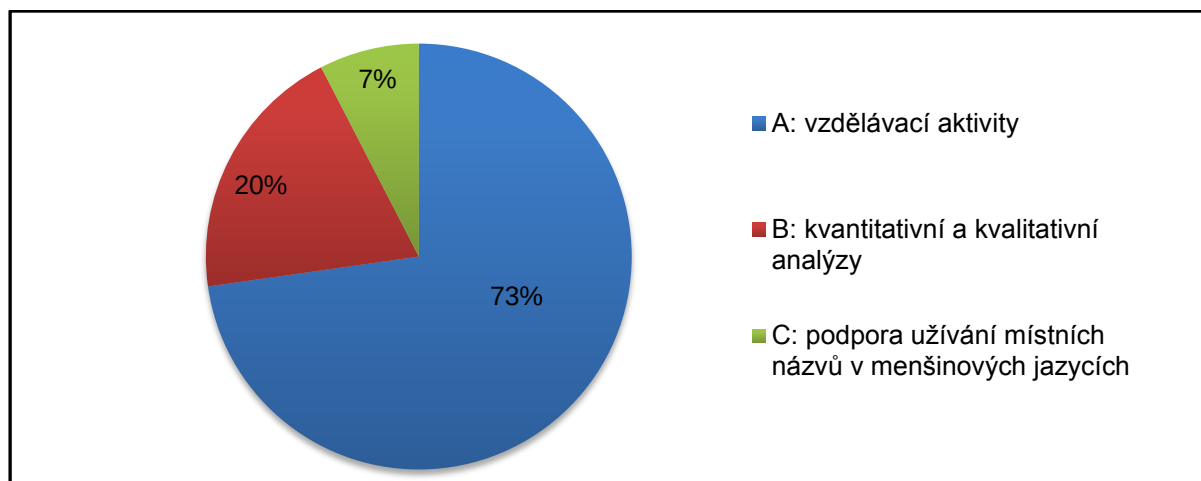
Graf 16: Srovnání podpory jednotlivých jazyků v letech 2013 – 2017

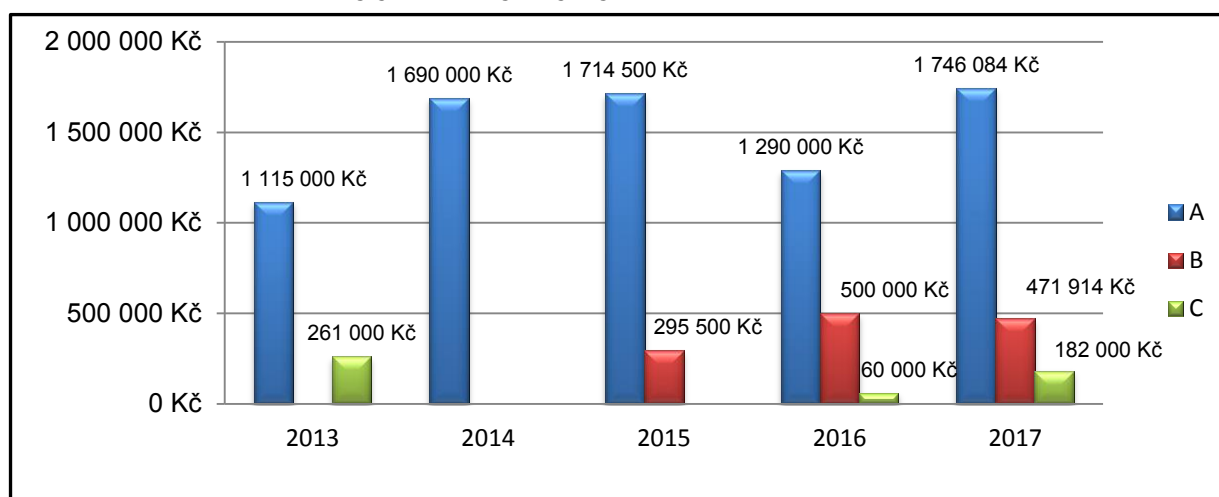
Tematické oblasti podpory

Kromě podpory jazyka je sledováno i rozložení podpory dle jednotlivých oblastí dotačního programu, tzn. dle tematických okruhů. Jak bylo již výše uvedeno, dotační program se zaměřuje na tři oblasti podpory jazyků: A) **Vzdělávací aktivity na všech vzdělávacích stupních nad rámec standardního vyučování**, které se zaměřují na výuku menšinového jazyka nebo v něm probíhají, B) **Kvantitativní a kvalitativní analýzy** zaměřené na výzkum užívání menšinových jazyků, indikaci oblastí jejich podpory a návrhy forem této podpory a oblast C) **Podporu užívání tradičních a správných forem místních názvů** v menšinových jazycích.

Graf 17: Rozdělení projektů dle oblastí podpory v roce 2017

Graf 18: Srovnání podpory jednotlivých jazyků v letech 2013 – 2017

Tematický okruh A

Tento okruh představuje každoročně, jak je možné vidět na grafech 17 a 18, největší oblast podpory. Okruh A je svým zaměřením ze všech podporovaných okruhů nejrozmanitější. Primárně je zaměřen na vzdělávací aktivity pro cílovou skupinu děti a mládež z daných národnostních menšin. V roce 2017 bylo v této kategorii podpořeno zejména vydávání neperiodických publikací v národnostně menšinovém jazyku či bilingvně, tvorba a chod webových stránek příslušníků národnostních menšin se vzdělávacím obsahem, rozhlasové vysílání v jazyku národnostních menšin, přednáškové aktivity týkající se například historie jazyka a menšiny obecně, literární soutěže, tvorba didaktických pomůcek pro pedagogy vyučujících národnostně menšinový jazyk či různé mediální aktivity (včetně online aktivit) směřující k zachování či rozšíření užívání tradičních jazyků daných národnostních menšin.

V rámci oblasti A bylo v roce 2017 podpořeno celkem 13 projektů. Indikátory vyhodnocení projektů v oblasti A byly stanoveny na základě zaměření této oblasti a současně přihlédly i k nejčastějším realizovaným aktivitám a činnostem příjemců. V okruhu A byly stanoveny tři

hlavní cíle – podpora šíření informací v menšinovém jazyce, podpora vzdělávání v menšinovém jazyce a podpora kulturních aktivit v menšinovém jazyce.

1. cíl oblasti A – Podpora šíření informací v menšinovém jazyce

První stanovený cíl v oblasti A dotačního programu – **Podpora šíření informací v menšinovém jazyce**, se člení do několika podoblastí, respektive dílčích cílů. Mezi ně patří:

- podpora vydání publikací, textů, článků či příspěvků
- podpora elektronizace již vydaných publikací, textů či příspěvků
- podpora dostupnosti webových stránek menšinových organizací
- podpora rozhlasového a televizního vysílání v menšinovém jazyce
- podpora tvorby a distribuce audiovizuálních děl a zvukových nahrávek.

Co se týká první podoblasti (*podpora vydání publikací*) v roce 2017 byla vydána jedna publikace v polském jazyce. Konkrétně se jednalo o výstup projektu organizace Ducatus Teschinensis, z.s., a to o knihu s názvem „Opowiadania Anna Chybidziurowa“ o rozsahu cca 500 stran, jejímž obsahem jsou pověsti, humoresky a pohádky z těšínského Slezska vypravěčky Anny Chybidziurové. Publikace je doplněna nářečním slovníkem polštiny z okolí Těšínska. Dále byly vydány tři čísla multikulturního a vícejazyčného časopisu „Kamarádi“ organizace Zaedno. Tento časopis má v současné době 463 objednatelů (školy a další organizace – např. knihovny), přičemž některým z nich je zasíláno i více kusů časopisů. Dle údajů organizace bylo za rok 2017 distribuováno cca 5.300 ks časopisu. Dle hrubého odhadu se vydání časopisu dostane do rukou přibližně 3.000 dětí z národnostních menšin (primární cílová skupina), 1.700 dětí z majority, 300 učitelům a 300 dalším osobám (výtisky z knihoven). Časopis je vydáván i digitálně a je volně dostupný ke stažení, přičemž tato verze je obohacena o multimedia (video i audio) a interaktivní aktivity.³⁶ Za rok 2017 navštívilo digitální verzi časopisu 41.452 klientů.

Ve druhé podoblasti, kterou je *elektronizace publikací, textů či příspěvků* byly za rok 2017 v elektronickém časopise „Romano džaniben“ publikovány tři romské literární texty autorky Stáni Mikové. Dále pak tři dosud nezveřejněné romské texty a dále výběr romských literárních příspěvků ze soutěže „Romano suno“, což je romská literární (a nyní i audiovizuální) soutěže pro děti. Vydání příspěvků ze soutěže vzniklo především u příležitosti 20 letého výročí této soutěže.

V oblasti *podpory dostupnosti webových stránek* byl podpořen předklad textů zveřejňovaných na webových stránkách www.zwrot.cz. organizace Polský kulturně-osvětový svaz v ČR, z.s. Celkem bylo přeloženo cca 266 normostran textu. Dle údajů organizace se návštěvnost těchto webových stránek stále zvyšuje a meziročně se navýšila o 19 % (z 167.348 návštěv v roce 2016 na 206.444 návštěv v roce 2017).

Co se týká posledních dvou podoblastí (*podpora rozhlasového a televizního vysílání v menšinovém jazyce a podpora tvorby a distribuce audiovizuálních děl a zvukových nahrávek*), organizace BONA FIDE i v roce 2017 připravovala a vysílala pořad „Slovenská mozaika“. Jedná se o rozhlasový čtrnáctideník o slovenštině, Slovácích a Slovensku, vysílaný slovensky na Rádiu ZET v České republice.³⁷ Celkem bylo za rok 2017 uskutečněno 27 relací. Ty jsou dostupné na stránkách organizace www.bonafodeos.cz. Dále organizace BONA FIDE vydala audioknihu „Bříško, bříško, kdo v tobě bydlí? – Bruško, bruško, kto v tebe

³⁶ Jednotlivá čísla časopisu dostupná: <https://www.zaedno.org/home-kamaradi>.

³⁷ Měsíční poslechovost Radioprojektu přiřadilo Rádiu Zet 20.000 lidí.

býva?", která obsahuje namluvené pohádky pro nejmenší děti. Jednotlivé příběhy byly namluveny profesionálními mluvčími, a to jak v češtině, tak ve slovenštině. Celkem bylo vydáno 2.000 ks audioknihy, která je zároveň dostupná i na webových stránkách organizace www.bonafodeos.cz. Ke konci roku 2017 byla audiokniha, dle informací organizace, stažena více než 300krát. Posledním výstupem v této kategorii byla příprava a zveřejnění 36 textů čtených rodilými mluvčími, které připravila organizace Zaedno jako součást již zmíněného projektu zaměřeného na vydávání tištěného i digitálního časopisu.

2. cíl oblasti A – Podpora vzdělávání v menšinovém jazyce

Druhý stanovený cíl oblasti A je taktéž členěn do několika oblastí, kterým jsou:

- podpora pořádání vzdělávacích akcí (workshopů/seminářů apod.) podporujících menšinový/jazyk/y
- podpora realizace vzdělávací aktivity nad rámec standardního vyučování (určené pro děti a mládež)
- podpora aktivit zaměřených na vzdělávání dospělých v menšinovém jazyce (tzn. podporovat zřízení kurzů a podobných aktivit pro další vzdělávání dospělých s výukou vedenou převážně nebo zcela v regionálních či menšinových jazycích)
- podpora aktivit zaměřených na vzdělání pedagogů v menšinovém jazyce

V rámci první podoblasti zaměřené na *podporu pořádání vzdělávacích akcí* proběhly dvě debaty, které pořádala organizace ARA ART, z.s. v rámci oslav Mezinárodního dne Romů. Debat se účastnilo 55 osob.

Co se týká druhé podoblasti, tzn. *realizace vzdělávacích aktivit zaměřených na děti a mládež*, byly v roce 2017 uspořádány dvě jednorázové akce a poté byly realizovány také aktivity pravidelně se opakující. V rámci jednorázových akcí se jednalo o divadelní představení realizované organizací ARA ART, z.s., opět v rámci oslav Mezinárodního dne Romů. Představení se zaměřilo na uvedení hudební pohádky „Čirikloro aneb co říká ptáček“, které navštívilo cca 120 dětí ze základních škol. Představení bylo dvojjazyčné, tzn. částečně se hrálo v češtině a částečně v romštině. Představení bylo navíc doplněno lidovými i autorskými romskými písněmi. Druhou podpořenou aktivitou v této podoblasti byla realizace vzdělávací cesty do Krakova, které se účastnilo 40 dětí z mateřské školy s jejich pedagogickým doprovodem. Aktivita byla uskutečněna MŠ a ZŠ Třinec a jejím cílem bylo posílit jazykové kompetence dětí v jejich mateřském polském jazyce. Dalším cílem bylo také zlepšit multikulturní výchovu prostřednictvím poznávání polské kultury a historie a rozvinout osobnostně sociální výchovu prostřednictvím přeshraničního setkání dětí mateřských škol.

Co se týká pravidelně se opakujících aktivit, Asociace Limbora, z.s., organizovala každý týden kurzy a nácviky představení pro děti a mládež. Aktivit se účastnilo zhruba 30–60 dětí především z řad slovenské menšiny a jejich rodinných příslušníků. Kromě výuky pohybových forem si účastníci opakovali a seznamovali se i se základními prvky jazyka, gramatiky, etnografie a historie Slovenska. Účastníci projektu se měli možnost seznámit také s principy slovenského lidového tance.

Hraničním projektem, který cílil jak na děti, tak dospělé, byl projekt organizace Sdružení občanů chorvatské národnosti v ČR, z. s. Cílem jejich projektu bylo vytvoření šifrovací hry s názvem „Po stopách moravských Chorvatů“, která vznikla jak ve verzi určené pro děti, tak ve verzi určené pro dospělé. Účastníci hry postupně odkrývají příběh o moravských Chorvatech a návštěvníkům se tak nabízí seznámení se s chorvatským etnikem a původními chorvatskými obcemi na Mikulovsku.

Vzdělávací aktivity zaměřené primárně na dospělé byly již tradičně realizovány Polským kulturně-osvětovým svazem v České republice, z. s., jenž uspořádal v rámci Mezigenerační univerzity 10 tematických přednášek, kterých se zúčastnilo celkem 378 osob. Zaměření jednotlivých přednášek je různorodé, společným tématem je však polština, polská kultura, historie a Poláci jako národnostní menšina v České republice, zejména na Těšínsku.

Prolínající se vzdělávací aktivitou jak pro dospělé z národnostních menšin obecně, tak pro pedagogy, kteří se v oblasti menšinových jazyků pohybují, byl projekt Univerzity Karlovy. Tento projekt se primárně zaměřil na rozvoj a výuku psané romštiny v České republice, zejména s důrazem na její severocentrální dialekt. V rámci realizace projektu byl rozšířen online dostupný výklad pravopisných pravidel pro severocentrální romštinu a dále došlo také k rozšíření slovníku romských neologismů. Online dostupný výklad pravopisu romštiny se těší vysoké návštěvnosti. Od jeho spuštění (18. 1. 2017) do doby konání následné veřejnosprávní kontroly (19. 2. 2018) příjemce zaznamenal 1.112 návštěv tohoto serveru. Slovník neologismů měl ke dni konání kontroly ještě vyšší návštěvnost, a to konkrétně 8.334 návštěv.

V rámci čtvrté podoblasti nebyly v roce 2017 uskutečněny žádné aktivity.

3. cíl v oblasti A – **Podpora kulturních aktivit v menšinovém jazyce**

Cílem této oblasti je podpořit realizaci kulturních akcí veřejného charakteru (festivalů, koncertů, soutěží, výstav, apod.), které se zaměřují na menšinový jazyk (tzn. podporovat pořádání soutěží, výstav a dalších kulturních akcí). Celkem bylo v této oblasti v roce 2017 uspořádáno nebo se organizace zúčastnily devíti hlavních akcí, z toho ve čtyřech případech se jednalo o kulturní vystoupení, dále o dvě soutěže, jednu výstavu a jeden koncert.

Kulturních vystoupení se se svým tanečním souborem zúčastnila organizace Asociace Limbora, z.s. Jednalo se o vystoupení v rámci mezinárodního festivalu národností a etnik „Praha srdce národů“; mezinárodní festival tradic v Turdě a Bistriti (Rumunsko); festival „Folklór bez hranic“, a v rámci tradičního vánočního programu organizace „Vianoce s Limborou“.

Co se týká soutěží, první z nich s názvem „Vícejazyčnost je bohatství“ organizoval spolek Zaedno. Tato soutěž je určena dětem, které pocházejí z vícejazyčných rodin, národnostních menšin, mají zahraniční kořeny nebo se učí a komunikují vedle češtiny také v dalším jazyce. Je založena na čtení či předčítání literárních děl pro děti, vytváření kreseb, ilustrací, komiksů atd. Hlavním tématem soutěže v roce 2017 bylo „Naše hlavní město Praha“. 5. ročníku se zúčastnilo cca 550 dětí ze 40 škol a dalších institucí z celé ČR. Z reprodukcí nejlepších dětských prací byla poté vytvořena putovní výstava, kterou je možné navštívit na různých místech ČR.

Druhou pořádanou soutěží bylo již zmíněné „Romano suno“ organizace Nová škola, o.p.s. Jedná se o literární, audiovizuální a výtvarnou soutěž pro žáky základních a středních škol v rámci celé ČR. Skrze soutěžní dětské práce, ke kterým se široká veřejnost dostane díky veřejným čtením, putovním výstavám, četbou sborníku a nově také zhlédnutím dokumentu ze soutěže či skrze otitulkované audiovizuální práce dětí dostupné na internetu, je možné vidět svět očima romských dětí. V roce 2017 bylo v rámci výstavy obdrženo celkem 380 soutěžních příspěvků dětí z více jak 40 institucí z řad základních škol, středních škol, neziskových organizací, dětských domovů atd.

Organizace ARA ART, z. s., pořádala výstavu s názvem „Můžeme spolu“ v Galerii Phundrado Vudar a také galavečer v rámci oslav Mezinárodního dne Romů, kterého se zúčastnilo 330 hostů.

Tematický okruh B

Do tematického okruhu B spadají projekty, jejichž cílem je provést konkrétní kvalitativní a kvantitativní výzkum v oblasti národnostně menšinových jazyků. Ačkoliv v letech 2013 a 2014 nebyly podpořeny žádné projekty spadající do tohoto okruhu, od roku 2015 lze pozorovat rostoucí zájem o tuto oblast podpory. V rámci tohoto okruhu jsou tradičně podporovány především výzkumné projekty zaměřené na oblast romského jazyka, realizované prostřednictvím vysokoškolských institucí.

V roce 2017 byl kromě jednoho výzkumu romského jazyka podpořen také projekt věnující se jazyku německému. Celkem tedy byly v roce 2017 v tomto okruhu podpořeny 2 projekty, v rámci kterých bylo realizováno celkem 7 výzkumů, z toho 2 kvalitativní, 3 kvantitativní a 2 smíšené. Oba projekty realizovala Filozofická fakulta Univerzity Karlovy.

Obrázek 5: Naplnění sledovaných indikátorů podpořených organizací za rok 2017 v oblasti podpory aktivit okruhu B

Cíle oblasti B dotačního programu	Dílčí cíle	Výstupy	Ukazatele výstupu	Výstup projektů v oblasti B
Podpora výzkumů zaměřených na menšinové jazyky	Podpora výzkumů zaměřených na menšinový jazyk (tzn. podporovat realizaci výzkumných analýz zaměřených na menšinový jazyk).	Počet, druh výzkumů (kvalitativních i kvantitativních) zaměřených na menšinový jazyk a dopad na cílovou skupinu.	počet výzkumů	7
			z toho kvalitativní	2
			z toho kvantitativní	3
			z toho smíšené	2
			dopad na cílovou skupinu - počet osob	589
Podpora vzniku odborných výzkumných publikací, článků, příspěvků o/v menšinovém jazyku v rámci provedení výzkumu (tzn. podporovat vznik tištěných i elektronických publikací, článků a příspěvků v (odborných) časopisech zaměřených na menšinové jazyky).	Podpora vzniku odborných výzkumných publikací, článků, příspěvků o/v menšinovém jazyku v rámci provedení výzkumu (tzn. podporovat vznik tištěných i elektronických publikací, článků a příspěvků v (odborných) časopisech zaměřených na menšinové jazyky).	Počet otištěných, vydaných a zveřejněných publikací, článků a příspěvků, včetně informace o počtu vydaných ks - nákladech publikace. (Pokud je z dotace hrazeno více publikací, je nutné rozeepsat každou aktivitu zvlášť). U online materiálů v závěrečné zprávě uvést i odkaz, kde lze výstup dohledat.	počet vydaných publikací/článků/příspěvků	1
			z toho tištěných	x
			z toho online	1
Podpora rozšiřování povědomí o výstupech výzkumů o menšinových jazycích	Podporovat vznik online dostupných výstupů výzkumu ve formě vyšší než je zpráva výzkumu.	Počet elektronických výstupů včetně specifikace jejich jeho zaměření a vycílení početního dopadu na uživatele menšinového jazyka (např. slovník, překladatč apod.).	počet elektronických výstupů	10
			druh výstupu	4 studie, 5 souborů s překlady, 1 online slovník

Hlavním cílem projektu zaměřeného na romský jazyk bylo rozšíření slovníku olašské romštiny, jehož tvorba započala v roce 2016 s podporou Úřadu vlády ČR.³⁸ V rámci návazného projektu došlo v roce 2017 k rozšíření původního lingvistického dotazníku, nazvaného LVQR 1.0, o 516 položek. Realizátoři také pokračovali v excerpci lexémů z existující lingvistické dokumentace Semináře romistiky na FF UK a z korpusu nahrávek olašské romštiny. Výstupem projektu je uživatelsky přívětivější podoba online slovníku, který je k dnešnímu dni, také díky finanční podpoře ÚV ČR, mnohem přehlednější a obsahuje více než 2.160 lexémů. V rámci toho projektu byla také publikována 1 studie týkající se romštiny.

V rámci druhého podpořeného projektu (zaměřeného na německý jazyk) byly vytvořeny 4 studie mapující užívání němčiny jako menšinového jazyka a také mapující možnosti překladu a tlumočení do němčiny. Na tyto přehledové studie poté navazovala studie týkající se proveditelnosti a dalšího postupu v oblasti podpory němčiny jako menšinového jazyka. Dále bylo v rámci projektu vytvořeno 5 souborů s překlady³⁹, v rámci nichž byly do češtiny

³⁸ Slovník je dostupný na těchto webových stránkách: www.romistika.eu.

³⁹ Výstupy projektu jsou dostupné na <https://utrl.ff.cuni.cz/UTRLLFF-217.html>, v sekci "Projekty" odkaz "Němčina jako menšinový jazyk v ČR".

preloženy stěžejní práce relevantní pro poznání problematiky, dále byl vytvořen soupis německy psaných děl vzniklých na území ČR a také soupis překladatelů zabývajících se texty v němčině jako menšinovém jazyce. V poslední řadě byl vypracován návrh na vytvoření dvojjazyčné antologie děl sepsaných v němčině jako v menšinovém jazyce. Projekty měly dle realizátorů dopady celkem na necelých 600 osob.

Tematický okruh C

Okruh C je pozůstatkem původního specifitějšího zaměření dotačního programu – je zaměřen na obce s populací příslušníků národnostních menšin nad 10 %.⁴⁰ V rámci tohoto okruhu je podporováno užívání tradičních a správných forem místních názvů v menšinových jazycích. Především mají obce možnost financovat označení obcí, ulic, veřejných prostranství a institucí. Ačkoliv v předchozích letech nebyl ze strany obcí velký zájem o tento program a předpokládalo se, že význam tohoto okruhu bude vzhledem k naplnění cílů (umístění dvojjazyčných cedulí do obcí s vyšším počtem příslušníků národnostních menšin) postupně klesat, od roku 2016 je v tomto okruhu zaznamenán nárůst v počtu žadatelů (2015 – 0 obcí, 2016 – 1 obec, 2017 – 5 obcí).

Obrázek 6: Naplnění sledovaných indikátorů podpořených obcí za rok 2017 v oblasti podpory aktivit okruhu C

Cíl oblasti C dotačního programu	Díličí cíle	Výstupy	Ukazatele výstupu	Výstup projektů v oblasti C
Podpora užívání tradičních a správných forem místních názvů v menšinových jazycích	Podporovat výrobu a instalaci dvojjazyčného označení v podobě: vjezdové a výjezdové cedule s názvem obce, vítací vícejazyčné cedule, názvy ulic a lokalit, označení veřejných (obecních) budov, označení významných budov v obci, orientační a směrové cedule na veřejných prostranstvích, označení autobusových zastávek.	Počet, formát a specifikace dvojjazyčných označení vzniklých a umístěných během doby realizace projektu, včetně vyčíslení nákladů na jednu ceduli.	počet vícejazyčných tabulí	116
			z toho vjezdové/výjezdové tabule	10
			z toho vítací cedule	5
			z toho označení ulic, částí města apod.	101
			formát tabulí	70x30 tabule označením ulic, 1000x500 mm vítací/vjezdová/výjezdová cedule
	Podporovat vyhotovení a tisk (digitálních) map s tradičními místními názvy umožňující zachování kulturního a tradičního dědictví dané menšiny.	Počet tištěných i elektronických map s označením tradičních míst v menšinovém jazyce, včetně stanovení nákladu na jeden kus.	náklad na 1 ks tabule	810 Kč tabule s označením ulic, 1.391 Kč průměrně na vítací/vjezdovou/výjezdovou ceduli
			počet map	1 v tištěné i digitální verzi
			náklad (počet ks)	30
			cena za 1 výstup (v Kč)	327
			Velikost cílové skupiny aktivity	2000 obyvatel obce + návštěvníci

V roce 2017 byly podpořeny projekty tří obcí, přičemž u všech šlo o podporu polské národnostní menšiny v dané obci. Konkrétně se jednalo o obce Albrechtice, Střítež a Nýdek. Cílem všech projektů těchto obcí bylo umístění vícejazyčných (česko-polských) vjezdových a vítacích cedulí a v jednom případě také i vyhotovení a tisk map s tradičními místními názvy. Tato mapa je dostupná také v digitální podobě na webových stránkách obce Nýdek. Celkově bylo vyrobeno a umístěno 116 vícejazyčných cedulí (česko-polských), z toho 101 bylo cedulí označujících ulice, 10 vjezdových/výjezdových a 5 cedulí vítacích. Výstupy jednotlivých projektů odpovídaly záměrům uvedeným v žádostech o podporu a zároveň zaměření okruhu C tohoto dotačního programu. Vzhledem k počtu obyvatel daných obcí hlásících se k polské národnostní menšině bylo projekty podpořeno přibližně 2.000 příslušníků.

⁴⁰ Podrobněji viz § 29 bod (2) zákona č. 128/2000 Sb. o obcích (obecních zřízeních)

3. Shrnutí

Pro rok 2017 obdržela Sekce pro lidská práva v dotačním programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových 24 žádostí o dotaci s celkovým požadavkem 5.296.567 Kč. Rozpočet dotačního programu v roce 2017 činil 2.400.000 Kč. Komise na svém jednání doporučila k podpoře 18 projektů v celkové výši 2.400.000 Kč. V rámci zpracování Dodatku k žádostem si jedna z organizací snížila navrhovanou dotaci. Celkem tak byly vyplaceny prostředky na podporu 18 projektů v celkové výši 2.399.998 Kč. Z hlediska právní formy převažovaly mezi příjemci spolky (51 %). Dále byly podpořeny projekty veřejné vysoké školy, projekt obecně prospěšné společnosti, základní školy a dále také projekty obcí.

Co se týká jazyků, stejně jako v předchozích letech byla nejvíce finančně podpořena romština, a to i přesto, že se na její podporu zaměřovalo pouze 5 podpořených projektů. Celková výše podpory těchto projektů činila 821.524 Kč. Dalším podpořeným jazykem byla polština, na kterou mířilo celkem 7 podpořených projektů. Velký počet projektů zaměřených na podporu polštiny je zapříčiněn také narůstajícím zájmem ze strany obcí především z Moravskoslezského kraje, kde žije nejvíce občanů hlásících se k polské národnostní menšině. Celková výše podpory polských projektů činila 479.654 Kč. Finanční podporu v podobné výši (413.600 Kč) získaly také projekty zaměřené na slovenštinu. Právě mezi organizacemi, které míří na zachování a udržení slovenského jazyka na území České republiky, je sledován pokles zájmu o realizaci projektů. Díky realizaci projektu organizace Sdružení občanů chorvatské národnosti, z. s., byla podpořena také moravská chorvatština, a to ve výši 54.000 Kč. Stejně tak díky realizovanému výzkumu Univerzity Karlovy byla podpořena němčina částkou 284.220 Kč. Jak již bylo řečeno, v rámci dotačního programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků je již několik let podporován také multilingvní projekt Spolku Zaedno, který se zaměřuje na široké spektrum národnostních a menšinových jazyků.

Při shrnutí vyhodnocení podpořených jazyků vzhledem k oblasti podpory lze konstatovat, že projekty zaměřující se na romštinu spadají dominantně do oblasti A (vzdělávání) a taktéž do oblasti B (výzkum). Polské projekty spadají zejména do oblasti A (vzdělávání) a poté díky podpoře obcí také do oblasti C (užívání tradičních správných názvů). Projekty zaměřené na slovenštinu se v roce 2017 zaměřily pouze na oblast A (vzdělávání). Němčina byla v roce 2017 naopak pouze součástí výzkumné sondy, čili oblasti B (výzkum). Projekt zaměřený na moravskou chorvatštinu spadal svými aktivitami do oblasti A (vzdělávání); jeho hlavním výstupem bylo vytvoření šifrovací hry, která přináší zajímavé informace o historii moravských Chorvatů na území České republiky i mimo ni.

Díky činnostem v rámci podpořených projektů dochází k podpoře menšinových jazyků, které se ČR zavázala specificky chránit. Výstupy jsou praktického charakteru a napomáhají menšinám a celé společnosti k udržení a rozšiřování podporovaných menšinových jazyků.

Tabulka 27: Přehled podpořených projektů v programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků v roce 2017

Číslo projektu	Žadatel	Název projektu	Přidělená dotace
EC170011	Polský kulturně-osvětový svaz v České republice, z.s.	Polská menšina on-line prostřednictvím www.zwrot.cz	83.818 Kč
EC170013	Obec Albrechtice	Dvojazyčné názvy ulic v	150.000 Kč

		obci Albrechtice	
EC170014	Spolek Zaedno	Kamarádi, celoroční vzdělávací aktivity pro děti z národnostních menšin	347.000 Kč
EC170016	ARA ART, z.s.	Oslavy Mezinárodního dne Romů 2017	63.200 Kč
EC170017	Univerzita Karlova	Rozšíření webové podpory pro učitele a uživatele psané romštiny v České republice	150.600 Kč
EC170020	Obec Střítež	Polské tabule pro obec Střítež	10.000 Kč
EC170022	Univerzita Karlova	Rozšíření slovníku olašské romštiny	187.694 Kč
EC170023	Nová škola, o.p.s.	Romano suno 2017	333.530 Kč
EC170024	Asociace Limbora, z. s.	Slovenčina moja, krásne zvuky máš	162.000 Kč
EC170025	Obec Nýdek	Nýdek - instalace vjezdové tabule s polským názvem obce a zhotovení mapy obce s původními místopisnými názvy v nářečí	22.000 Kč
EC170026	Polský kulturně - osvětový svaz v České republice, z.s.	Přednáškové aktivity Mezigenerační regionální univerzity (MUR)	38.836 Kč
EC170029	Sdružení občanů chorvatské národnosti v ČR	Moravské chorvatštině na stopě	54.000 Kč
EC170030	Ducatus Teschinensis, o.s.	Opowiadania z Bukowca	135.000 Kč
EC170031	Univerzita Karlova	Němčina jako menšinový jazyk v ČR: Analýza potřeb, návrh řešení a studie proveditelnosti podpory německého dialektu v ČR	284.220 Kč
EC170032	BONA FIDE	SLOVENSKÁ MOZAIKA	201.600 Kč
EC170033	ROMANO DŽANIBEN, z.s.	Romano džaniben: romské texty on-line a jejich využití ve výuce	86.500 Kč
EC170037	BONA FIDE	Bříško ,bříško kdo v tobě bydlí? - Bruško, bruško kto v tebe býva?	50.000 Kč
EC170038	ZŠ a MŠ G. Przeczka s pol. jaz. vyuč., Třinec	Krakov - město mnoha kultur	40.000 Kč

F. Vyhodnocení dotačního programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Dotační program vznikl na základě vládou schválené Státní politiky vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015 až 2020 (dále jen „Státní politika“). Státní politiku vláda přijala svým usnesením ze dne 29. 7. 2015 č. 608. V příloze tohoto usnesení, která obsahuje úkoly plynoucí ze Státní politiky, se kromě jiného ukládá předsedovi Rady vlády pro NNO, aby do 30. 9. 2016 připravil výběrové dotační řízení ve výši 3.000.000 Kč pro celostátní mezioborové sítě NNO a vyhlásil jej v roce 2016 pro rok 2017 a poté ve stejné výši každoročně, a vedoucímu Úřadu vlády ČR ve spolupráci s ministrem financí do 30. 6. 2016 zajistit v rozpočtové kapitole Úřadu vlády ČR pro rok 2017 a dále každoročně 3.000.000 Kč na tento dotační program. Oba úkoly byly splněny a první ročník dotačního programu byl na rok 2017 vyhlášen dne 29. 7. 2016.

Program „Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO“ byl zaměřen k podpoře celostátních mezioborových sítí NNO, aby se staly kompetentními, kvalifikovanými a legitimními subjekty, zastupujícími zájmy svých členů navenek a zprostředkujícími informace, zkušenosti a znalosti mezi svými členy a dalšími NNO.

Podpora mezioborových sítí NNO byla v dotačním programu zaměřena tak, aby u příjemců posilovala:

- celostátní a mezioborový princip fungování,
- činnost určenou členským NNO a dalším NNO,
- zastupování zájmů členských NNO,
- spolupráci se státní správou ve prospěch členských i dalších NNO.

Cílovou skupinou (žadatelem) byly mezioborové sítě NNO, jejichž účelem a posláním je vytváření podmínek pro rozvoj neziskového sektoru jako celku. Organizace měla být aktivní zejména v těchto oborech: legislativa, financování (i vícezdrojové), daňové úlevy, problematika Evropské unie apod. Mohla se také zabývat tématem, které je průřezové pro celý neziskový sektor, jako je dobrovolnictví, problematika podnikání NNO, rozvoj a etika dárcovství, rozvoj neziskového sektoru z hlediska transparentnosti, nezávislosti, správného řízení apod. Členství v takovéto organizaci nesmělo být omezeno podle oborového zaměření účelu, aktivit nebo konkrétních cílových skupin osob, na které jsou zaměřeny aktivity jednotlivých členů. Sítě NNO, které se zabývají pouze určitou částí neziskového sektoru, např. střešové organizace neziskových organizací zaměřené na specifické skupiny obyvatel nebo na vymezené oblasti činnosti, nebo jejichž hlavní aktivitou je poskytování služeb veřejnosti, nemohly v rámci tohoto dotačního programu žádat.

V souladu se Státní politikou a výše uvedeným zaměřením dotačního programu byly stanoveny tyto podmínky pro poskytnutí dotace:

- žadatelem mohl být pouze spolek podle ustanovení § 214 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, který je celostátní mezioborovou střešní organizací, přičemž hlavní spolek a jeho pobočné spolky nebyl z hlediska tohoto dotačního programu považován za celostátní mezioborovou síť NNO,
- stanovy žadatele musely zakotvovat demokratické mechanismy ustanovování orgánů spolku,
- členové žadatele museli platit členské příspěvky,
- žadatel musel mít zřízenou kontrolní komisi,

- žadatel musel mít alespoň 1 zaměstnance v pracovněprávním vztahu, který činnost žadatele organizoval a řídil; tato pracovní pozice musela být zřízena a obsazena alespoň 6 měsíců ke dni podání žádosti,
- účelem / posláním žadatele uvedeným ve stanovách muselo být hájení a prosazování zájmů svých členů a vzdělávací, informační a poradenské aktivity pro své členy, přičemž žadatel měl tímto způsobem vytvářet podmínky pro rozvoj neziskového sektoru,
- členská základna žadatele musela být tvořena alespoň z 51 % NNO (tj. spolky, obecně prospěšnými společnostmi, nadacemi, nadačními fondy, ústavy nebo účelovými zařízeními církví),
- žadatel musel mít minimálně od 1. 1. 2016 do dne předložení žádosti o dotaci zřízené webové stránky,
- žadatel musel být zřízen alespoň dva roky před podáním žádosti o dotaci,
- členská základna žadatele musela být tvořena členy z řad NNO se sídlem v minimálně třech krajích,
- žadatel musel při podání žádosti o dotaci předložit své výroční zprávy za poslední dva ukončené kalendářní roky.

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2017

Vyhodnocování projektů bylo provedeno na základě sledovaných povinných indikátorů, které si žadatel musel stanovit již v žádosti o dotaci. Posouzení kvantitativního a kvalitativního obsahu stanovených indikátorů a plánu k jejich naplnění prováděli ve svých posudcích také odborní hodnotitelé.

Povinnými indikátory byly:

- Počet akcí pro členy
- Počet účastníků akcí z řad členů
- Návštěvnost webu a její vývoj
- Kvalita webu
- Údaje o zapojení členů do připomínkování legislativy
- Zahájení nebo pokračování ve vydávání periodika pro členy
- Zpracování ankety spokojenosti členů jako součást závěrečné evaluace projektu

Vyhodnocení indikátorů:

- Počet akcí pro členy

V rámci dotačního programu bylo v roce 2017 uskutečněno celkem 67 akcí všeho typu: semináře, workshopy, konference, kulaté stoly, jednání pracovních skupin, networkingové akce apod. Tématem akcí byly např.: jak maximálně využít potenciál dobrovolníků, transparentní lobbying, Myers-Briggs Type Indicator (MBTI typologie) a její využití v práci fundraisera, sociální média a neziskovky v roce 2017, Financial Action Task Force (on Money Laundering) (FATF) a jeho dopady na organizace občanské společnosti. Mezi akce s větším počtem účastníků (nad 100 osob) lze zařadit např. Dárcovský summit – Digitální dárcovství v 21. století: trendy, možnosti, inspirace ze zahraničí a vyhodnocení dopadu, Konferenční den neziskových organizací – transparentní lobbying.

- Počet účastníků akcí z řad členů

Počet účastníků na jednotlivých akcích se samozřejmě měnil v souladu s typem konkrétní akce, např. workshopů se v průměru zúčastnilo 15 osob, na velkých akcích typu konference bylo v průměru 70 osob. Některé akce byly primárně určeny pouze členským organizacím dané celostátní mezioborové sítě NNO, některé z nich však byly otevřené také veřejnosti.

- Návštěvnost webu a její vývoj

Návštěvnost webu se v průběhu roku příležitostně měnila (někdy velmi významně směrem nahoru), a to v závislosti na případných, mediálně atraktivních akcích, které organizace pořádaly. V průměru se však návštěvnost webových stránek zvýšila o 50 %.

- Kvalita webu

Kvalita webu se zvýšila v souvislosti s tím, že podpořené organizace aktualizovaly (modernizovaly) webové stránky. Některé organizace změnu svých webových stránek konzultovaly se svými členy pomocí dotazníku. Organizace své webové stránky provázaly s dalšími sociálními sítěmi.

- Údaje o zapojení členů do připomínkování legislativy

V průběhu roku 2017 se členové podpořených sítí zapojili do připomínkování legislativy např. zákona č. 112/2016 Sb., o evidenci tržeb, General Data Protection Regulation (GDPR) a návrhu zákona o ochraně osobních údajů, Národního akčního plánu pro byznys a lidská práva na období 2017 – 2022, věcného záměru zákona o lobbyingu, Zásad vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu ČR NNO ústředními orgány státní správy, analýzy individuálního dárcovství apod.

- Zahájení nebo pokračování ve vydávání periodika pro členy

Podpořené organizace ve většině případů pokračovaly ve vydávání periodika pro členy s různou frekvencí, v průměru je periodikum vydáváno každý druhý měsíc. Některé organizace také vydaly další tištěné materiály, např. Mapu dárcovství v ČR.

- Zpracování ankety spokojenosti členů jako součást závěrečné evaluace projektu

Všichni příjemci dotace v daném dotačním programu na konci projektu zpracovali anketu spokojenosti členů jako součást závěrečné evaluace projektu. Ve zpracovaných anketách spokojenosti nebyla zaznamenána žádná negativní reakce.

3. Shrnutí

Dotační program byl vyhlášen dne 29. 7. 2016. Vzhledem k tomu, že se jednalo o první ročník programu, nejsou dostupná data pro jeho vyhodnocení z hlediska víceletého průběhu.

V rámci dotačního řízení podalo žádost o dotaci celkem 5 žadatelů, a to v celkové požadované finanční částce 2.969.925 Kč. V rámci formální kontroly byl jeden žadatel vyřazen z důvodu nesprávné právní formy. K věcnému posouzení byly předloženy 4 žádosti o dotaci. Komise pro hodnocení projektů tyto žádosti dne 1. 12. 2016 projednala, 3 žádosti

doporučila podpořit a 1 žádost doporučila nepodpořit z důvodu nesprávně ustavené kontrolní komise žadatele. Celkem bylo tedy vyplaceno 2.324.625 Kč.

Příjemci dotace splnili své povinnosti. Ve stanovených termínech zaslali průběžné zprávy a závěrečné zprávy o realizaci projektů včetně jejich vyúčtování. Vzhledem k tomu, že se některé dílčí aktivity příjemcům nepodařilo realizovat, vrátili ke dni 15. 2. 2018 na účet Úřadu vlády ČR finanční prostředky v celkové částce 220.033 Kč.

Lze tedy konstatovat, že první ročník dotačního programu „Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO“ proběhl úspěšně, podpořené organizace nezaznamenaly zásadnější problémy při realizaci svých projektů a dotační prostředky jim umožnily posílit svou kapacitu směrem ke zvýšení kompetentnosti stát se legitimními subjekty zastupujícími zájmy svých členů navenek.

Tabulka 28: Přehled podpořených projektů v programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO v roce 2017

Číslo projektu	Žadatel	Název projektu	Přidělená dotace
2/2017	Asociace veřejně prospěšných organizací ČR, z.s.	Podpora kapacit AVPO ČR – cesta k vyšší transparentnosti neziskového sektoru	854.365 Kč
3/2017	Fórum dárců, z.s.	Rozvoj kapacit Fóra dárců	899.160 Kč
4/2017	Za snadné dárcovství	Rozvoj a propagace individuálního dárcovství v ČR	571.100 Kč

G. Vyhodnocení dotačního programu Podpora veřejně účelných aktivit NNO v oblasti rovnosti žen a mužů

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Dotační program Podpora veřejně účelných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů byl v roce 2013 iniciován Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV). Poprvé byl realizován o rok později. V roce 2014 byla agenda rovnosti žen a mužů převedena z MPSV na Úřad vlády ČR a spolu s ní i program.

Dotační řízení programu vyhlášoval do roku 2017 předseda Rady vlády pro rovnost žen a mužů ve spolupráci s Úřadem vlády ČR. Obsahové zaměření programu schvalovala Rada vlády pro rovnost žen a mužů ve spolupráci s Úřadem vlády ČR. Počínaje rokem 2018 byly obě funkce svěřeny pouze Úřadu vlády ČR.

Zacílení dotačního programu vychází primárně z Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014–2020 (dále jako „Strategie“). Činnost NNO je v řadě oblastí Strategie nezastupitelná. Svou roli v rámci dotačního programu NNO plní zejména v aktivním vyhledávání problémů, jež pojmenovávají jednotlivé strategické oblasti, a v dílčích činnostech, kterými se v rámci svých projektů NNO snaží přispět zejména ke zviditelnění problémů a v hledání cest k jejich řešení v praxi.

Podpora na rok 2017 byla určena na aktivity NNO v oblasti rovnosti žen a mužů v souladu se Strategií a Prioritami a postupy vlády při prosazování rovnosti žen a mužů na příslušný rok (dále jako „Priority“).

Samotná Strategie je základním národním koncepčním rámcem pro tvorbu politik a opatření v oblasti rovnosti žen a mužů v ČR. Formuluje několik strategických oblastí, v nichž vždy identifikuje hlavní problémy, hlavní cíl a připojuje také aktivity/postupy, které by uvedené problémy měly postupně odstraňovat a směřovat k hlavnímu cíli.

Hlavní oblasti Strategie

1. Institucionální zabezpečení rovnosti žen a mužů
2. Vyrovnané zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích
3. Rovnost žen a mužů na trhu práce a v podnikání
4. Sledování pracovního, soukromého a rodinného života
5. Vzdělávání, výzkum a rovnost žen a mužů ve znalostní společnosti
6. Důstojnost a integrita žen a mužů
7. Rovnost žen a mužů ve vnějších vztazích
8. Všední život a životní styl
9. Horizontální strategické priority (9.1. Genderové stereotypy a vztahy, 9.2. Legislativa v oblasti rovnosti žen a mužů, 9.3. Sběr statistických dat, 9.4. Muži a rovnost žen a mužů, 9.5. Spolupráce s partnery)

Příklady podporovaných aktivit

Příkladem dotačním programem podporovaných aktivit je (právní i psychologická) **pomoc obětem domácího násilí vč. pomoci dětem, jež jsou svědky násilí**, a práce s násilnou osobou; **pomoc obětem znásilnění, sexuálního násilí a obchodování s lidmi**; podpora, **edukace a emancipace romských žen a žen migrantek** ve snaze zmenšit jejich

zranitelnost a eliminovat rizika vícenásobné diskriminace, jíž jsou vystaveny; činnosti směřující k rovnosti na trhu práce a **odstraňování platových rozdílů mezi ženami a muži; podpora vyrovnaného zastoupení žen v politice; rozvedení kampaně OSN He For She a zapojení mužů do prosazování rovnosti** či **semináře primární prevence na základních a středních školách**. V neposlední řadě podpořené aktivity přispívají k dodržování mezinárodních závazků, ke kterým ČR přistoupila pro dosažení rovného postavení žen a mužů (zejména Úmluvy OSN o odstranění všech forem diskriminace žen).

Tabulka 29: Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2015-2017

Rok	Rozpočet	Přiděleno	Podpořené projekty
2015	5.000.000 Kč	4.993 563 Kč	11
2016	5.000.000 Kč	4.999 976 Kč	11
2017	7.000.000 Kč	6.984 438 Kč	15

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2017

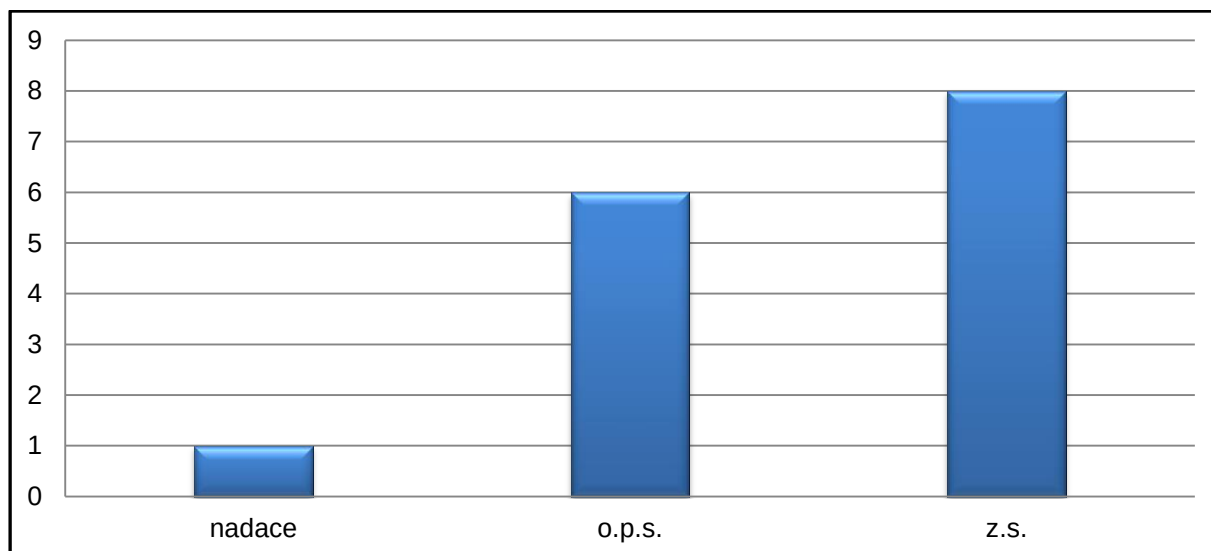
Vývoj financování programu a počet a struktura podpořených organizací

V roce 2017 bylo dotačním programem podpořeno 15 z celkem 28 přijatých žádostí o dotaci z řad NNO. Celkový počet příjemců dotace v roce 2017 oproti předešlým rokům vzrostl z 11 na 15, podobně jako se zvýšil celkový objem přidělovaných prostředků z 5 mil. Kč na 7 mil. Kč. Navýšení celkového rozpočtu dotačního programu bylo odrazem dlouhodobějších snah o navýšení alokace, které byly promítnuty i do úkolu č. 9 Priorit na rok 2016.⁴¹

Struktura podpořených NNO se v roce 2017 mírně lišila od předchozích let, neboť tradiční spolky a obecně prospěšné společnosti byly poprvé doplněny také o nadaci. Nadále však mírně převažovali příjemci z řad spolků nad obecně prospěšnými společnostmi; podobně tomu bylo i v letech 2016 a 2015. Přehledně zobrazuje rozdělení příjemců dotace dle jejich právní formy graf 19.

⁴¹ <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/Aktualizovana-opatreni-Priorit-a-postupu-vlady-pri-prosazovani-rovnosti-zen-a-muzu-2016.pdf>

Graf 19: Rozdělení NNO dle právní formy (2017)

Reálné čerpání přidělené dotace

Předchozí roky 2016 i 2015 ukázaly, že ne vždy se organizacím podaří využít celou výši přidělené dotace. Hlavním důvodem sníženého čerpání v roce 2017 bylo dle příjemců pozdní rozhodnutí o poskytnutí dotace, na které některé NNO reagovaly odsunutím a snížením plánovaných aktivit, zatímco některé organizace byly schopné dočasně pokrýt chybějící finanční zdroje z vlastních prostředků a zrealizovat všechny aktivity v původně stanoveném objemu. Přehled podpořených organizací dle jejich právní formy a výše přidělené i skutečně využitě dotace v roce 2017 nabízí tabulka 30.

Tabulka 30: Výše přidělené a skutečně využitě dotace dle právní formy NNO

Právní forma NNO	Počet projektů	Přiděleno	Skutečně čerpáno	Podíl skutečného čerpání
z.s.	8	3.553.195 Kč	3.254.784 Kč	91,6 %
o.p.s.	6	3.185.314 Kč	2.918.360 Kč	91,6 %
nadace	1	245.929 Kč	245.929 Kč	100 %
celkem	15	6.984.438 Kč	6.419.073 Kč	91,9 %

Je důležité zmínit, že dotační program nemá stanovenou žádnou maximální výši dotace pro jednoho příjemce (jeden projekt). Nicméně platí, že výše dotace (včetně dalších finančních prostředků ze státního rozpočtu) může tvořit maximálně 70 % celkového rozpočtu projektu.

Průměrná výše dotace v roce 2017 činila 465.600 Kč na jeden projekt a jednoho příjemce. Skutečně využito bylo ve stejném roce v jednom projektu v průměru 427.900 Kč

(zaokrouhлено na stovky). Mírně nižší reálné čerpání oproti roku 2016 lze na základě vyjádření příjemců vysvětlit již zmiňovaným pozdním rozhodnutím o poskytnutí dotace.

Maximální výše dotace činila 876.000 Kč, a to na projekt (zaokrouhлено na tisíce), který cílil své aktivity na celou ČR, a minimální výše dotace byla 134.000 Kč na projekt zasahující pouze Hlavní město Prahu. Shodou okolností se také jedná o jeden ze dvou projektů, které vyčerpaly méně než 80 % přidělené dotace.

Pouze 2 organizace získaly dotaci v plné výši, tj. ve výši, o kterou v žádosti žádaly. Zbývající organizace byly podpořeny částečně. Situace je v tomto případě totožná s rokem 2016.

Přehled příjemců dotace a úroveň dopadu projektů

Základní přehled organizací, které v roce 2017 obdržely dotaci v programu, nabízí tabulka 31. Názvy a hlavní cíle projektů doplňují také informace o regionální úrovni dopadu projektových aktivit.

Tabulka 31: Přehled příjemců dotace, názvů a cílů projektů a úroveň jejich dopadu

Žadatel	Název projektu	Cíle projektu	Přiděleno	Dopad projektu
NESEHNUTÍ, z.s.	Vzděláváním proti genderovým stereotypům	Zvýšení citlivosti k genderovým otázkám ve školství u různých aktérů vzdělávacího systému se zvláštním zřetelem k aktérům, se kterými se pracuje málo či vůbec (např. skauti a skautky nebo rodiče).	754.050 Kč	Brno
Česká ženská lobby, z.s.	Hájíme práva žen v ČR	Zlepšení postavení žen v ČR a zmírnění genderových nerovností v pracovním i soukromém životě.	140.000 Kč	Praha
La Strada ČR, o.p.s.	Zvýšení dostupnosti služeb pro ženy obchodované v prostituci	Zajištění ženám obchodovaným a vykořisťovaným v sex byznysu přístup ke službám, které reflektují jejich potřeby.	433.020 Kč	ČR
Fórum 50 %, o.p.s.	Čas na paritní demokracii – rovné zastoupení žen v politice	Zvýšení zastoupení žen na rozhodovacích pozicích v ČR.	532.400 Kč	Praha
Otevřená společnost,	Genderman –	Systematická podpora naplňování strategického přístupu Muži a	622.104 Kč	Praha

o.p.s.	HeForSheCZ	rovnost žen a mužů při implementaci všech oblastí definovaných vládní Strategii. Podpora zapojení mužů do prosazování genderové rovnosti v ČR.		
Slovo 21, z.s.	JILEHA 2017	Aktivizace a podpora silných ženských osobností v lokálních romských komunitách. Otevírání témat spojených s rovností žen a mužů v lokálních romských komunitách. Rozšíření místní působnosti Romské ženské skupiny Manushe. Zastupování a zprostředkování účasti Romek na akcích k tématu rovnosti žen a mužů. Příprava fotografií romských ženských osobností pro foto kampaň „Neviditelná síla“.	876.198 Kč	ČR
Gender Studies, o.p.s.	Systematické odstraňování genderových stereotypů v praxi	Posílení genderové rovnosti a systematické odstraňování genderových stereotypů a předsudků.	607.406 Kč	ČR
Unie porodních asisterek, z.s.	Právo na normální porod	Zvýšení odbornosti porodních asisterek a studentek porodní asistence, rozvoj sítě komunitních porodních asisterek a porodních domů a propagace práce porodních asisterek směrem k veřejnosti.	420.710 Kč	ČR
Sdružení pro integraci a migraci, o.p.s.	Migrantky mezi ženami 2017	Snížení zranitelnosti migrantek, eliminace rizika vícenásobné diskriminace, rozvoj veřejné debaty o jejich postavení a aktivizace migrantek samotných.	764.549 Kč	Praha
proFem – konzultační středisko pro ženské projekty, o.p.s.	Nová koncepce znásilnění ve světle Istanbulské úmluvy	Sladění českého právního řádu, konkrétně trestního zákona a konstrukce skutkové podstaty trestného činu znásilnění s principy uvedenými v Istanbulské úmluvě, jako mezinárodně závazného právního dokumentu.	225.845 Kč	Praha

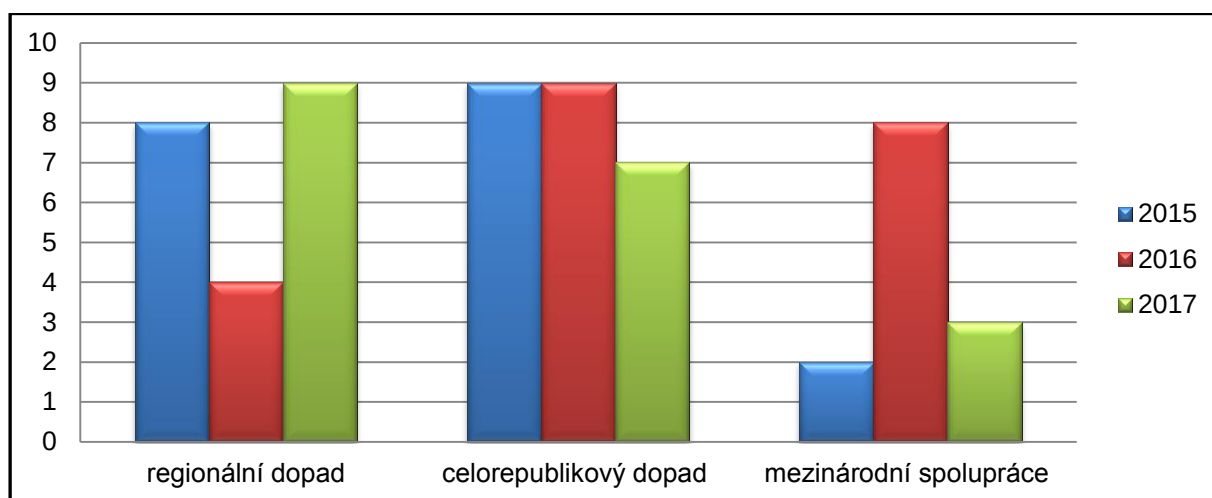

Český svaz žen, z.s.	Ženy (nejen) ženám. Společně proti násilí a stereotypům	Podpora veřejné diskuse o nutnosti faktického prosazení rovnosti žen a mužů v české společnosti, specificky pak o závažnosti genderově podmíněného násilí v jakékoliv podobě a o nutnosti účinné prevence a boje proti všem formám násilí na ženách, zlepšení informovanosti "běžné populace".	551.648 Kč	Praha
Cats2cats, z.s.	Stručná historie žen v umění a jejich současnost	Otevření diskuze o postavení žen v umění, zmapování současné potřeby žen-umělkyně, nových trendů, možnosti seberealizace umělkyně, propagace ženy umělkyně jako skupiny žen působících v umění, diskuze nad existujícími stereotypy ve vnímání umělkyně.	134.418 Kč	Praha
Ekumenická akademie, z.s.	Zapojení žen do snižování dopadů klimatické změny	Zvýšení povědomí o specifické situaci žen v oblasti dopadů klimatické změny a rozvojové problematiky u veřejnosti i zástupců/kyň měst, prezentace výhod lokální a fair trade produkce, zapojení více žen (a nejen jich) do zodpovědného spotřebitelství a motivace k vlastním aktivitám.	458.083 Kč	ČR
Pro Dialog, z.s.	Rozhňevané ženy, rozčilení muži a děti jako jejich rukojmí	Podpora zajištění důstojných podmínek soužití v rodinách, a tím i naplnění potřeb a zdravé integrity vývoje dětí, zajištění důstojného a rovného požívání všech práv ženami a muži, tedy matkami a otci, snížení latence a výskytu domácího násilí a systematické odstraňování genderových stereotypů a předsudků.	218.088 Kč	Praha
Nadace Open Society Fund Praha	Podpora spolupráce NNO v oblasti rovnosti žen a mužů	Posílení spolupráce a komunikace neziskových organizací (NNO), které se věnují oblasti rovných příležitostí žen a mužů a domácího násilí	245.929 Kč	ČR

K tabulce 31 zbývá doplnit informaci o sídle jednotlivých podpořených organizací. Pouze jeden příjemce sídlí v Brně, zbývající mají jako sídlo své organizace uvedenu Prahu.

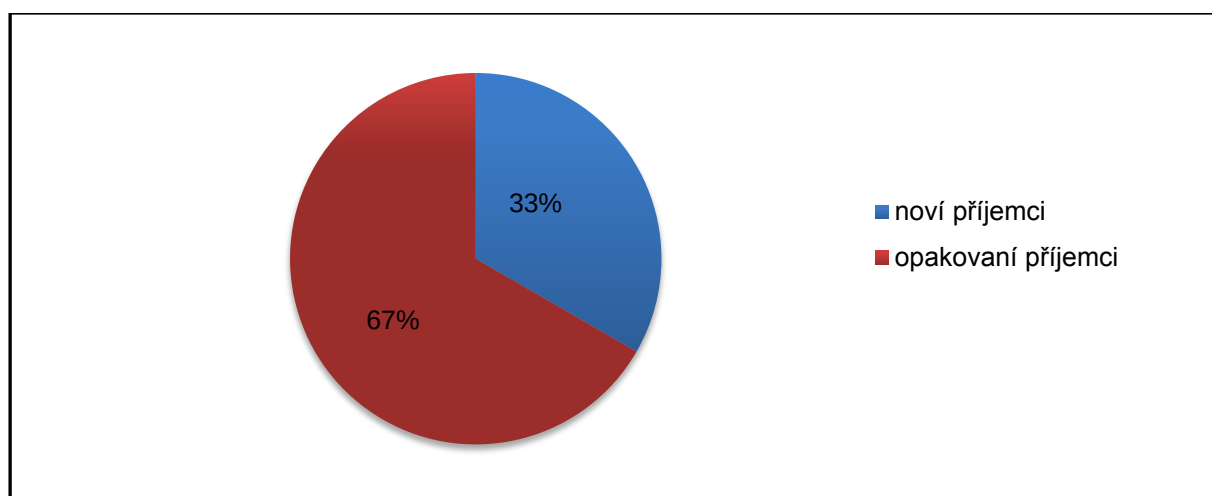
Oproti uplynulému roku se v roce 2017 změnila struktura dopadu aktivit podpořených projektů. Zatímco dříve příjemci mnohem více cílili na celou ČR a také rozvíjeli mezinárodní spolupráci, tentokrát své aktivity více soustředili na české regiony a zejména na Hlavní město Praha. Názorně tuto skutečnost ilustruje graf 20.

Graf 20: Dopad projektů – srovnání let 2015–2017

Opakovaně byly v roce 2017 dotačním programem podpořeny dvě třetiny organizací. Přehledně tuto situaci ilustruje graf 21. Celkem 8 organizací bylo totožných s rokem 2016, další dvě pak s rokem 2015. Česká ženská lobby, z.s., Fórum 50 %, o.p.s., Slovo 21, z.s. a Gender Studies, o.p.s. jsou organizace, které, počínaje rokem 2015, patří mezi pravidelné příjemce dotace.

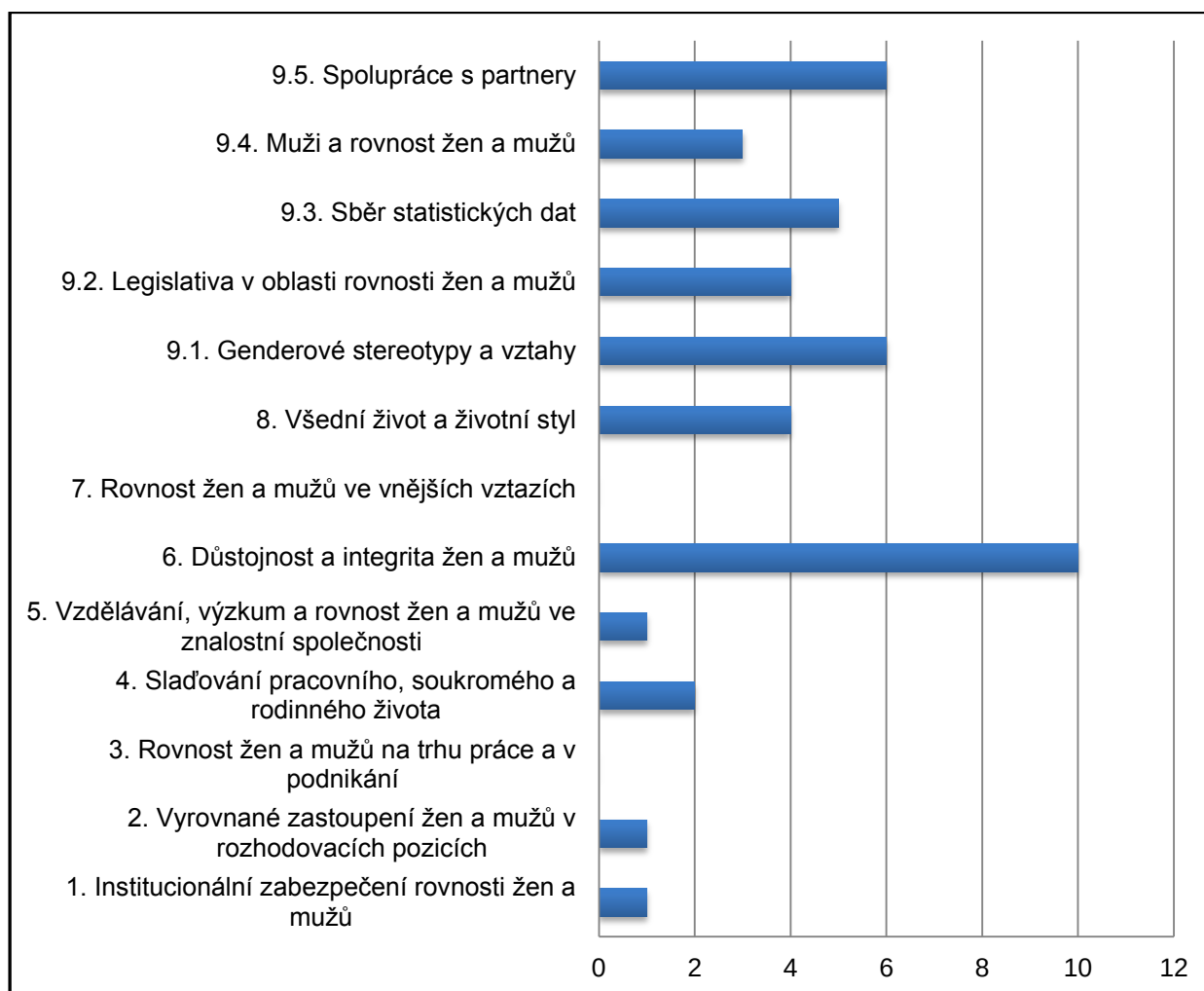
Graf 21: Počty nových a opakovaně podpořených organizací v roce 2017

Hodnocení výsledků projektů vzhledem k cílům dotačního programu/Strategie

Podpořené projekty zasáhly v roce 2017 většinu strategických oblastí. Nejvíce projekty řešily problémy v oblasti *důstojnosti a integrity žen a mužů* (celkem 10 projektů), podobně tomu bylo i v uplynulých letech. Téměř polovina podpořených projektů se také věnovala podpoře *spolupráce s partnery a odstraňování genderových stereotypů ve společnosti*. Oblasti *rovnosti na trhu práce v podnikání a ve vnějších vztazích* nebyly v roce 2017 přímo pokryty. Zde je však zároveň nutné podotknout, že strategická oblast *rovnosti na trhu práce a v podnikání* se částečně překrývá se strategickou oblastí *sladování pracovního, soukromého a rodinného života*. Projekty, které se zabíraly problematikou *sladování*, se tudíž částečně dotýkaly i nerovností na trhu práce.

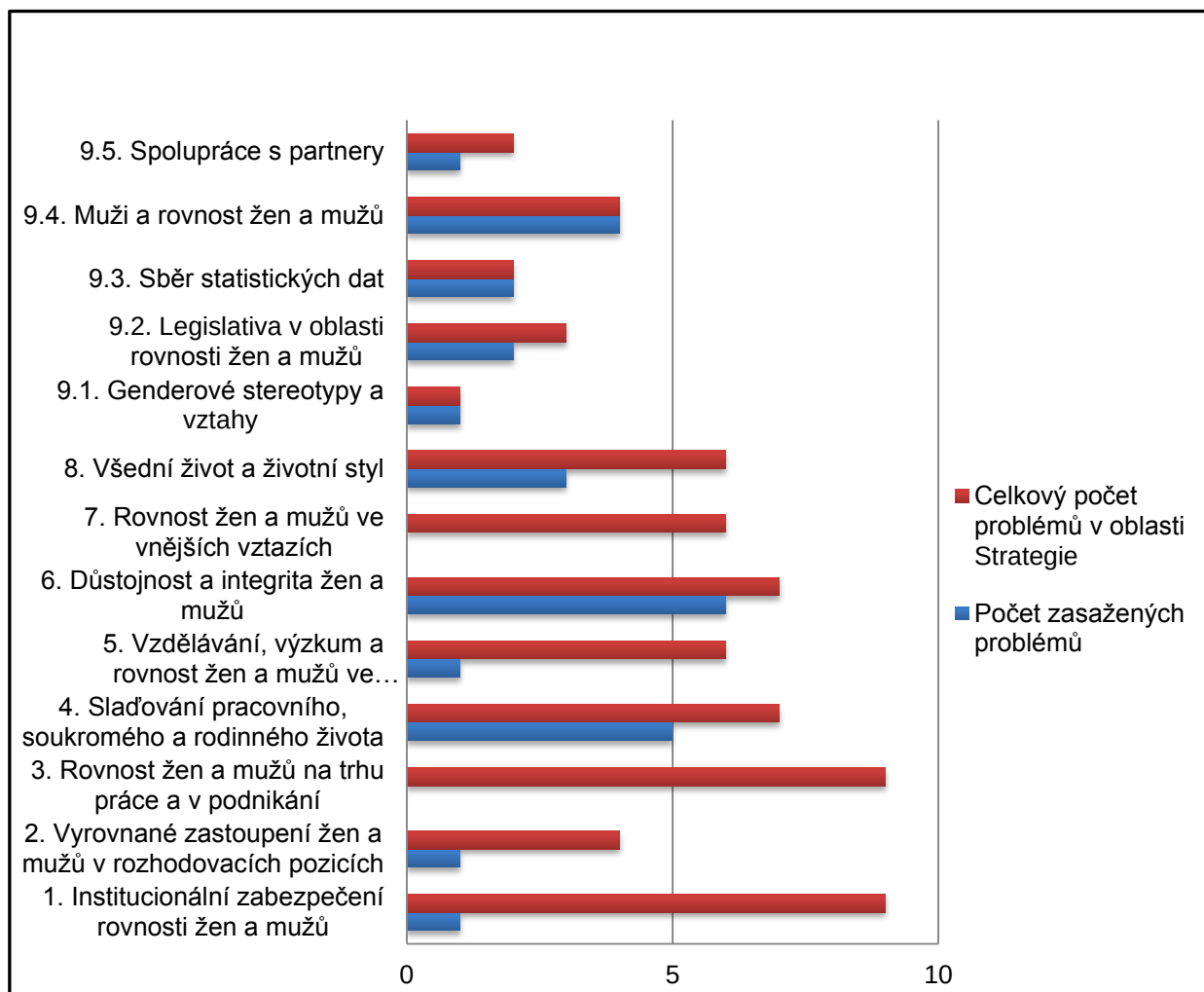
Graf 22: Zasažení hlavních oblastí Strategie

Jak komplexně se podpořené projekty věnovaly řešení problémů v jednotlivých oblastech Strategie, zobrazuje graf 23. Maximálně pokryty byly *oblastí muži a rovnost žen a mužů, sběr statistických dat a genderové stereotypy a vztahy*. Téměř v plné šíři pak projekty řešily *problémy legislativy a rovnosti žen a mužů, důstojnosti a integrity žen a mužů a sladování pracovního, soukromého a rodinného života*.

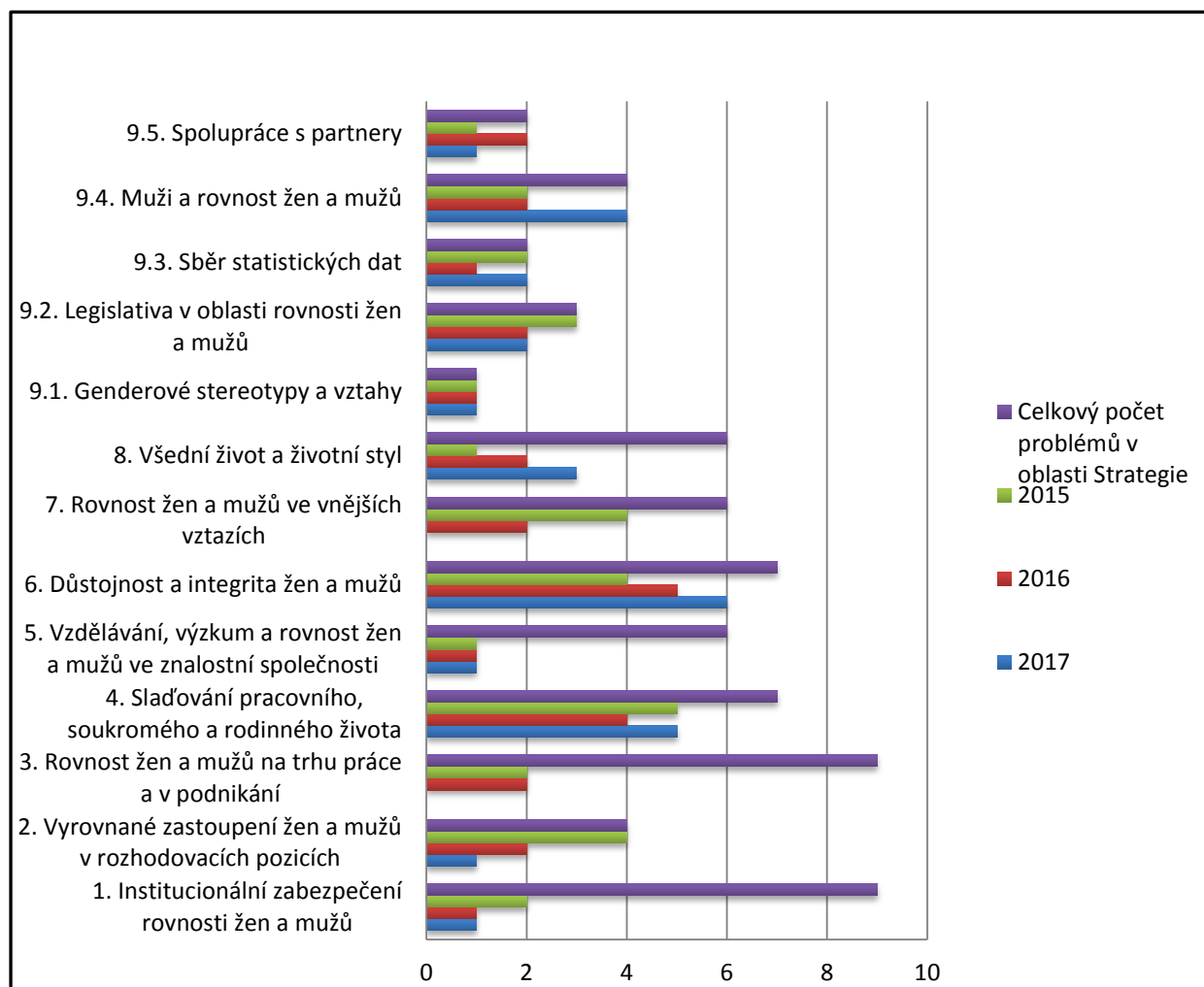
Výrazně méně se organizacím dařilo pokrýt problémy v oblastech *navazování spolupráce s partnery, všedním životě a životním stylu a vzdělávání, výzkumu a rovnosti žen a mužů ve znalostní společnosti*. Nedotčeny pak zůstaly problémy *rovnosti žen a mužů ve vnějších vztazích a rovnosti žen a mužů na trhu práce a v podnikání*.

Graf 23: Komplexnost řešení problémů Strategie

Vývoj komplexity řešení hlavních oblastí Strategie ilustruje graf 24. Pouze okrajově se organizace dlouhodobě soustředí na problematiku institucionálního zabezpečení rovnosti žen a mužů, rovnosti žen a mužů na trhu práce, vzdělávání a výzkumu a rovnosti žen a mužů ve vnějších vztazích. Naopak stále komplexněji pojmají řešení postavení mužů vzhledem k otázce rovnosti žen a mužů a podporu důstojnosti a integrity žen a mužů. Poměrně komplexně také řeší problémy sladování pracovního a rodinného života. Plně se pak věnují problematice genderových stereotypů a vztahů.

Graf 24: Komplexnost řešení problémů Strategie – srovnání let 2015–2017

Příklady dobré praxe

- **proFem – konzultační středisko pro ženské projekty – Nová koncepce znásilnění ve světle Istanbulské úmluvy**

Projekt byl zaměřen na sladění českého právního řádu, konkrétně trestního zákona a konstrukce skutkové podstaty trestného činu znásilnění s principy uvedenými v Istanbulské úmluvě jakožto mezinárodně závazného právního dokumentu. Za tímto účelem organizace otevřela odbornou diskuzi se zástupci právní veřejnosti (soudci, státní zástupci, pedagogové právnických fakult, zástupci Ministerstva spravedlnosti ČR) a zástupcům Ministerstva spravedlnosti ČR a Úřadu vlády ČR předložila legislativní doporučení ohledně nové konstrukce trestného činu znásilnění a nově strukturované penalizace. Organizaci se rovněž podařilo oslovit širší veřejnost a v rámci osvěty iniciovat řadu mediálních výstupů věnujících se problematice trestného činu znásilnění. Výrazným úspěchem je především ohlas médií, která věnovala velký prostor ke zveřejnění tématu a jeho přiblížení veřejnosti a diskusi o něm (např. debata časopisu Respekt, rozhovory na DTV, ČT 24 – Týden v justici a ČRo Plus).

- **Gender Studies o.p.s. – projekt Systematické odstraňování genderových stereotypů v praxi**

Organizaci se v projektu v roce 2017 podařilo navázat spoluprací s Národním ústavem vzdělávání, příspěvkovou organizací MŠMT, která má ve své gesci vzdělávání pedagogických pracovníků a pracovníků v dětských domovech a diagnostických a výchovných ústavech. Společně organizace připravily vzdělávací kurz „Práce s genderovými aspekty v zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče“, který byl akreditační komisí schválen a od jara 2018 je již v nabídce dalšího vzdělávání pro pracovníky a pracovníce ústavní a ochranné výchovy. První běh vzdělávacího kurzu by se měl uskutečnit v květnu roku 2018.

- **Otevřená společnost, o.p.s. – projekt Genderman – HeForSheCZ**

Organizaci se v projektu v roce 2017 podařilo zrealizovat úspěšnou mediální kampaň, kterou koncipovala jako soutěž Genderman roku. Soutěž vzbudila značný mediální zájem a viditelně přispěla ke kampani He For She organizované OSN, respektive UN Women. V rámci projektu vznikla první on-line poradna zaměřená na téma Muži a rovnost žen mužů v ČR a příručka (první svého druhu v ČR), která se adresně a srozumitelně obrací k mužům s apelem na vztahy mužství a moci, mužství a rovnoprávnosti, mužství a demokratického deficitu rovnosti občanů/nek.

- **Unie porodních asistentek, z.s. – projekt Právo na normální porod**

Organizaci se v projektu v roce 2017 podařilo ustavit Studentskou sekci porodních asistentek, po vzoru německé profesní organizace. Studentská sekce úzce spolupracuje s katedrami porodní asistence, motivuje studentky k rozvoji jejich praxe a podporuje je při vstupu na trh práce. Postupně organizace rozvíjí participativní řízení Studentské sekce a studentská setkání rotují po jednotlivých krajích ČR. Současně byla založena podpůrná facebooková skupina pro studentky porodní asistence, která podněcuje členky ve výměně informací a příkladů dobré praxe.

3. Shrnutí

Hlavním účelem dotačního programu Podpora veřejně účelných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů je podpora NNO v oblasti rovnosti žen a mužů v souladu s cíli Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014–2020. Orientace dotačního programu na NNO pramení z faktu, že jsou významným aktérem a důležitým partnerem veřejné správy při implementaci Strategie.

V roce 2017 bylo dotačním programem podpořeno 15 organizací částkou 6.984.438 Kč. Podpořené projekty přispěly k posílení principu rovnosti žen a mužů, přispěly podněty k lepšímu nastavení legislativy a přinesly průřezově pozitivní opatření pro ženy i muže. Projektovými aktivitami došlo k pokrytí většiny oblastí Strategie. Nejčastěji byly řešeny problémy v oblasti důstojnosti a integrity žen a mužů, tedy prevence domácího násilí a násilí na ženách (10 projektů). Přibližně polovina projektů se také věnovala podpoře spolupráce s partnery a odstraňování genderových stereotypů ve společnosti. Podpořené projekty měly široký záběr – od vzdělávání cílových skupin přes pořádání veřejných akcí po podávání podnětů k řešení problematiky na legislativní úrovni. Výstupy z projektů zahrnovaly mimo jiné 14 mediálních kampaní; 58 přednášek, debat, kulatých stolů, konferencí; 25 seminářů, školení či workshopů; 390 poskytnutých poradenství a 8 publikací (metodiky, odborné analýzy).

Příkladem konkrétních projektových aktivit byla spolupráce relevantních NNO s pracovníci OSPOD při řešení případů domácího násilí a potřeb násilím zasažených dětí. V terénu byla poskytnuta podpora ženám obchodovaným v prostituci, která zvýšila jejich povědomí o právech a možnostech pomoci ze strany nevládních organizací či policie. Dalším příkladem projektových aktivit bylo poskytování bezplatného právního (a psychologického) poradenství, a to nejen obětem násilí, ale i např. obětem diskriminace související s čerpáním mateřské/rodičovské dovolené, sladčováním osobního a pracovního života a flexibilními formami práce. Zrealizovalo se také např. 240 setkání lokálních skupin romských žen, na kterých byly sdíleny informace ohledně povinné předškolní docházky dětí, finanční gramotnosti, politické participace, rovnosti žen a mužů - nabyté informace pak romské ženy předávaly do svých komunit. Podpořené ženy rovněž spolupracovaly při realizaci veřejných akcí a pro charitativní účely vyráběly např. věnce (u příležitosti Dušiček a Vánoc) či šily pytlíky a zástěrky pro děti do školy.

Z hlediska šíře problémů, které organizace v roce 2017 v jednotlivých oblastech Strategie řešily, byly vyčerpávajícím způsobem pokryty oblasti muži a rovnost žen a mužů, sběr statistických dat a genderové stereotypy a vztahy. Téměř v plné šíři pak projekty řešily problémy legislativy a rovnosti žen a mužů, důstojnosti a integrity žen a mužů a sladování pracovního, soukromého a rodinného života. Méně se věnovaly spektru problémů v oblastech navazování spolupráce s partnery, všedním životě a životním stylu a vzdělávání, výzkumu a rovnosti žen a mužů ve znalostní společnosti, rovnosti žen a mužů ve vnějších vztazích a rovnosti žen a mužů na trhu práce a v podnikání.⁴²

⁴² Zde je však zároveň nutné podotknout, že strategická oblast rovnosti na trhu práce a v podnikání se částečně překrývá se strategickou oblastí sladování pracovního, soukromého a rodinného života. Projekty, které se zabíraly problematikou sladování, se tudíž částečně dotýkaly i nerovností na trhu práce.

H. Seznam obrázků, grafů a tabulek v oblasti lidských práv

Obrázky:

Obrázek 1: Analýza sociálně vyloučených lokalit 2015.....	40
Obrázek 2: Rozložení finančních prostředků dotačního programu Podpora terénní práce podle místa realizace projektu v roce 2017.....	40
Obrázek 3: Analýza sociálně vyloučených lokalit.....	50
Obrázek 4: Místa realizace projektů	50
Obrázek 5: Naplnění sledovaných indikátorů podpořených organizací za rok 2017 v oblasti podpory aktivit okruhu B	72
Obrázek 6: Naplnění sledovaných indikátorů podpořených obcí za rok 2017 v oblasti podpory aktivit okruhu C	73

Grafy:

Graf 1: Finanční prostředky vynaložené na dotace v oblasti lidských práv Úřadem vlády ČR v letech 2010–2017.....	3
Graf 2: Podíl jednotlivých programů na využití finančních prostředků	6
Graf 3: Počet projektů podle způsobu jejich podpoření v roce 2017	11
Graf 4: Rozdělení spolků dle doby existence	14
Graf 5: Vývoj požadovaných a rozdělených finančních prostředků v letech 2008–2017	18
Graf 6: Výše úvazku romských koordinátorů v letech 2014–2017.....	24
Graf 7: Pozice třinácti krajských koordinátorů (KK) ve struktuře krajského úřadu v roce 2017	25
Graf 8: Počet let trvání programu v obci bez přerušení.....	36
Graf 9: Nejvyšší dokončené vzdělání TP, kteří pracovali alespoň 11 měsíců	38
Graf 10: Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců	47
Graf 11: Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců	48
Graf 12: Vývoj počtu realizovaných projektů dle zaměření na jednotlivé druhy aktivit.....	48
Graf 13: Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2017 v procentuálním zastoupení	65
Graf 14: Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2017	65
Graf 15: Vyplacené finančních prostředků dle podpory jednotlivých jazyků v roce 2017	67
Graf 16: Srovnání podpory jednotlivých jazyků v letech 2013 – 2017	67
Graf 17: Rozdělení projektů dle oblastí podpory v roce 2017	68
Graf 18: Srovnání podpory jednotlivých jazyků v letech 2013 – 2017	68
Graf 19: Rozdělení NNO dle právní formy (2017).....	82
Graf 20: Dopad projektů – srovnání let 2015–2017	86
Graf 21: Počty nových a opakovaně podpořených organizací v roce 2017	86
Graf 22: Zasažení hlavních oblastí Strategie	87
Graf 23: Komplexnost řešení problémů Strategie	88
Graf 24: Komplexnost řešení problémů Strategie – srovnání let 2015–2017	89

Tabulky:

Tabulka 1: Přehled dotačních programů v oblasti lidských práv.....	2
Tabulka 2: Vývoj financování programu Podpora spolků ZP v letech 2008 – 2017	12
Tabulka 3: Rozdělení spolků podpořených v roce 2017 podle typu zdravotního postižení	13
Tabulka 4: Frekvence typu zdravotního postižení (možnost více odpovědí na jednu osobu) ..	13
Tabulka 5: Výstupy programu Podpora veřejně účelných aktivit spolků zdravotně postižených v roce 2017	15
Tabulka 6: Přehled podpořených projektů v programu Podpora spolků zdravotně postižených v roce 2017	19

Tabulka 7: Vývoj financování programu a počet podpořených obcí v posledních letech	22
Tabulka 8: Výše úvazku romských koordinátorů v letech 2014–2017	23
Tabulka 9: Počet měsíců v letech 2014–2017, kdy byla obsazena pozice romského koordinátora v kraji	25
Tabulka 10: Souhrnný přehled sekundárních indikátorů 2015–2017	27
Tabulka 11: Počet kontrol ORP v roce 2017	30
Tabulka 12: Přehled podpořených projektů v programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti 2017 v roce 2017	31
Tabulka 13: Vývoj financování programu a počet podpořených obcí v posledních letech	33
Tabulka 14: Obce zapojené do programu Podpora terénní práce v roce 2017	34
Tabulka 15: Počet let trvání programu v obci bez přerušení	35
Tabulka 16: Výše celkového úvazku terénní práce v rámci programu v obci	36
Tabulka 17: Typ pracovního poměru TP	37
Tabulka 18: Délka praxe jednotlivých TP, kteří pracovali alespoň 11 měsíců	37
Tabulka 19: Nejvyšší dokončené vzdělání TP, kteří pracovali alespoň 11 měsíců	38
Tabulka 20: Struktura TP z hlediska pohlaví	38
Tabulka 21: Naplňování jednotlivých indikátorů výkonu práce TP	41
Tabulka 22: Přehled podpořených projektů v programu Podpora terénní práce v roce 2017	43
Tabulka 23: Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2010-2017	46
Tabulka 24: Finanční a personální ukazatele dle oblastí podpory projektů	49
Tabulka 25: Přehled podpořených projektů v programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce v roce 2017	61
Tabulka 26: Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2007–2017	64
Tabulka 27: Přehled podpořených projektů v programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků v roce 2017	74
Tabulka 28: Přehled podpořených projektů v programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO v roce 2017	79
Tabulka 29: Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2015-2017	81
Tabulka 30: Výše přidělené a skutečně využitá dotace dle právní formy NNO	82
Tabulka 31: Přehled příjemců dotace, názvů a cílů projektů a úroveň jejich dopadu	83

II. VYHODNOCENÍ DOTAČNÍHO PROGRAMU V OBLASTI PROTIDROGOVÉ POLITIKY

1. Rozsah problému užívání návykových látek a hazardního hraní

Užívání návykových látek a závislostní chování je komplexní a mnohvrstevný jev s celou řadou vzájemně se ovlivňujících potenciálních rizik pro jedince i pro společnost. Jde zejména o jeho negativní sociální, zdravotní, trestněprávní, bezpečnostní a ekonomické dopady, které nepříznivě ovlivňují zdravý vývoj jednotlivců i společnosti ve všech uvedených aspektech.

V ČR se **počet osob, které jsou v riziku vzniku závislosti**, a jsou tak potenciálními nositeli společenských, zdravotních sociálních problémů na úrovni jednotlivce i společnosti, odhaduje následovně – 2 mil. denních kuřáků, 1,6 mil. uživatelů alkoholu v riziku (denních konzumentů alkoholu je cca 600 tis., denních konzumentů vysokých dávek cca 100 tis.), cca 125 tis. osob uživatelů konopí v riziku, 45 tis. injekčních uživatelů (pervitinu a opioidů), 80-120 tis. patologických hráčů. Tyto skupiny se často překrývají do určité míry.

Společenské náklady užívání tří hlavních skupin psychotropních látek: legálního tabáku, legálního alkoholu a nelegálních (pouličních) drog v roce 2007 činily celkem 56,2 mld. Kč (jde o konzervativní odhad, některé odhady jsou až dvojnásobné). Z toho společenské náklady užívání tabáku v ČR v roce 2007 činily 33,1 mld. Kč (59,0 %); společenské náklady užívání alkoholu činily 16,4 mld. Kč (29,1 %) a společenské náklady užívání nelegálních drog činily 6,7 mld. Kč (11,9 %). Společenské náklady na hazardní hraní byly za rok 2012 Psychiatrickým centrem Praha vyčísleny na 14,2–16,1 mld. Kč ročně (revidované odhady očištěné od nehmotných nákladů) dospěly k částkám 5,3–5,7 mld. Kč a 6,2–7,9 mld. Kč ročně.

Odvody spotřebních daní z legálních návykových látek (alkohol a tabák) a odvody daně z hazardního hraní jsou významným příjmem státního resp. veřejných rozpočtů, V r. 2016 šlo u tabáku o 54,4 mld. Kč, u lihu 7,2 mld. Kč, u piva 4,6 mld. Kč, vína 0,4 mld. Kč a z hazardního hraní 10,5 mld. Kč

Na druhou stranu **výdaje veřejných rozpočtů na prevenci a léčbu** poruch spojených s užíváním návykových látek a hazardním hraním jsou řádově mnohem nižší, v roce 2016 tyto výdaje činily 606,2 mil Kč. Výdaje ze zdravotního pojištění na léčbu poruch spojených s užíváním návykových látek (dg. F10 až F19) v roce 2015 činily 1.707 mil. Kč – struktura této největší části odhadovaných léčebných výdajů je však nejasná a specializovanými programy pro závislé je spotřebována jen malá část.

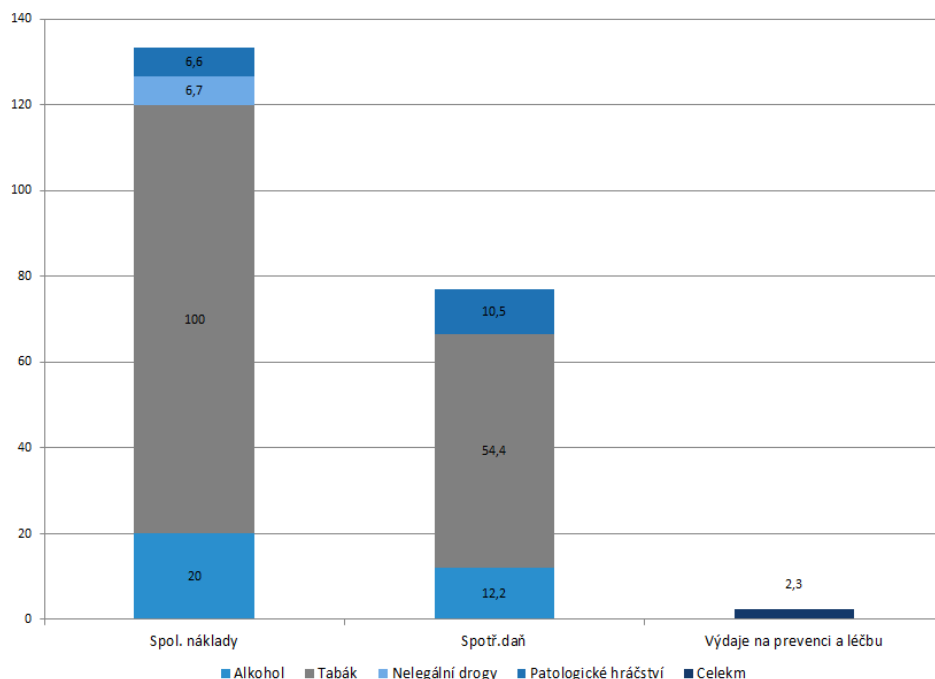
Grafické znázornění poměru odhadovaného rozsahu problému závislostí v ekonomickém vyjádření pomocí odhadu společenských nákladů závislostního chování či výběru daní ze závislostních produktů vs. výdaje, jež jsou veřejnými institucemi alokované na řešení dopadů závislostí, znázorňuje graf 1.

Zobrazení poměru počtu osob, jež jsou v riziku vzniku závislostí a potřebují jistou formu preventivních a léčebných intervencí vs. počet osob, jež jsou skutečně v kontaktu s preventivně-léčebnými službami je znázorněno v grafu 2.

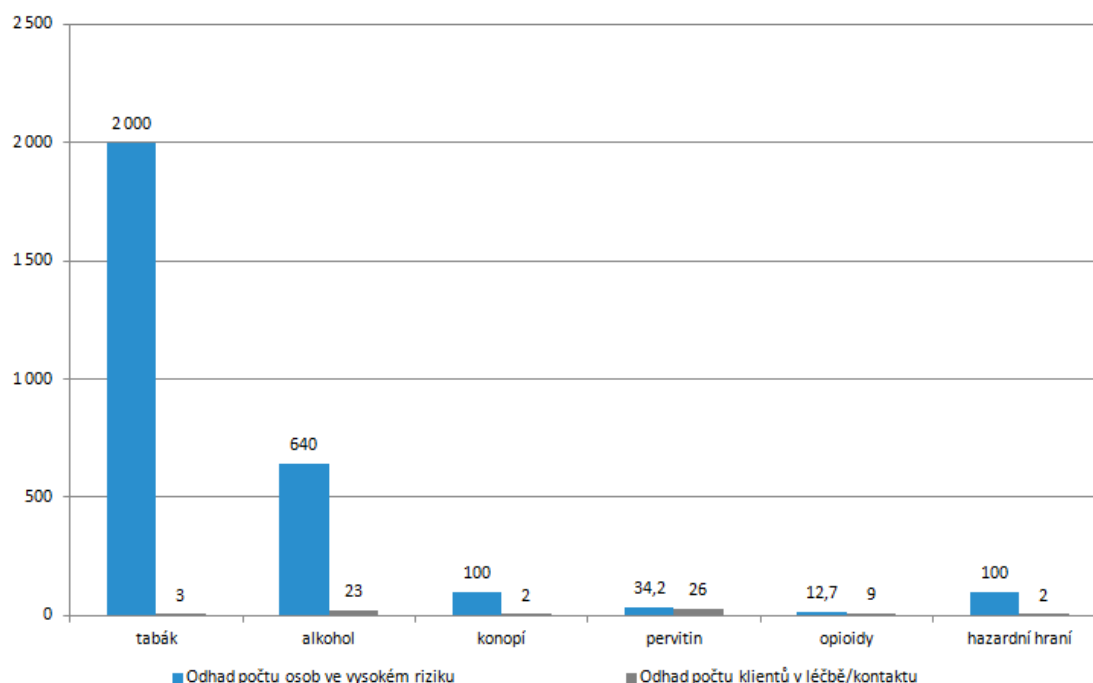
Ve srovnání s odhadem počtu osob, jež jsou ve vysokém riziku závislostí a jež potřebují dostupnou intenzivní pomoc, je v kontaktu s léčebnými zařízeními pouze malá část.

Graf 1: Společenské náklady, výběr spotřební daně, výdaje na prevenci a léčbu (mld. Kč)

Graf 2: Odhadovaný počet osob s problémem závislosti v ČR a počet osob v léčbě (v tis. osob)

Z výše uvedených údajů jasně vyplývá, že finanční zdroje alokované na redukci společenských škod – do prevence a léčby jsou neadekvátní. Je nezbytné upozornit, že bez přiměřených zdrojů je očekávaná redukce společenských škod nepravděpodobná a hrozí riziko, že se vytvářený systém protidrogové politiky vyprázdní a vysílí a nedosáhne se

požadovaných výsledků. Potřeba protidrogové politiky a adiktologických služeb je postavena na jasně odůvodnitelných veřejnozdravotních a ekonomických základech.

2. Dotační řízení Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky

Účelem protidrogové politiky je zabezpečit ochranu jednotlivců a společnosti před zdravotními, sociálními, ekonomickými riziky škod, které může užívání návykových látek a hazardní hraní přinášet a zajistit bezpečnost jednotlivců, společnosti a majetku před dopady v podobě trestné činnosti spojené s distribucí a užíváním návykových látek a s problémovým hráčstvím.

Cíle a aktivity protidrogové politiky na konkrétní období jsou definované ve strategických dokumentech schvalovaných vládou: Národní strategii protidrogové politiky na období 2010–2018, akčních plánů realizace Národní strategie protidrogové politiky pro oblast nelegálních návykových látek, pro oblast hazardního hraní, k omezení škod působených alkoholem a pro oblast kontroly tabáku.

Účelem dotačního řízení Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky (RVKPP), které je administrováno přes rozpočet Úřadu vlády ČR, je přispět k plnění účelu protidrogové politiky a podpořit realizaci aktivit definovaných v akčních plánech protidrogové politiky.

Primárním zaměřením a účelem dotačního řízení RVKPP je, že tímto dotačním titulem se **spolufinancuje základní síť služeb pro uživatele nelegálních drog** a jejich blízké a **vytvoření dosud neexistující sítě služeb pro hazardní hráče**. Jde o služby, které jsou dlouhodobé, jsou vícezdrojově financovány a **zajišťují minimální dostupnost zdravotní a sociální péče o lidi s problémy způsobenými užíváním návykových látek a patologické hráče**.

Účelem existence služeb pro uživatele návykových látek a hazardní hráče je snižování nepříznivých zdravotních a sociálních důsledků závislostí pro společnost a samotné osoby ohrožené závislostí. Zejména jde o výskyt předávkování, infekčních nemocí a další somatické a psychiatrické komorbidity, míru nezaměstnanosti této cílové skupiny, vymanění se z dluhové pasti, v neposlední řadě snížení míry závislostního chování, ať už užívání návykových látek nebo hazardního hraní a motivace k návratu k životnímu stylu bez závislosti.

Musíme zde upozornit na fakt, že před rokem 1990 byla léčba uživatelů všech typů psychoaktivních látek zajišťována ve státních zdravotnických zařízeních – protialkoholních poradnách (později tzv. AT ambulancích – ordinacích pro alkoholismus a jiné toxikomanie) a lůžkových zařízeních oboru psychiatrie. Následně však došlo k rozpadu této sítě AT poraden a ambulancí v důsledku zneplatnění zákona ukládajícího povinnost provozu těchto ambulantních zařízení v každém okrese tehdejší ČSSR a následným zrušením státních dotací. AT ambulance byly postaveny na stejnou úroveň s nesespecializovanými psychiatrickými ambulancemi (přičemž v sazebníku zdravotních výkonů nejsou žádné speciální lékařské výkony (kódy) pro specializaci „návykové nemoci“ kromě antabusové reakce). Postupně se většina z nich privatizovala a začala se věnovat jiné klientele nežli závislostem. Síť AT poraden se de facto rozpadla a dosud se ji nepodařilo plně nahradit. Služby pro lidi s problémy způsobenými návykovými látkami se začaly nerovnoměrně vyvíjet a síť služeb se uměle roztříštila dle cílových skupin (uživatelé nelegálních drog a uživatelé legálních návykových látek). Síť specializovaných služeb pro hazardní hráče nebyla vybudovaná vůbec. Absenci lékařských služeb začaly částečně nahrazovat nově vznikající komunitní služby – kontaktní a poradenská centra, terénní programy, terapeutické komunity,

doléčovací programy, stacionáře, zřizované pracovníky nestátních nezdravotnických organizací převážně jen pro uživatele nelegálních drog.

Sít' služeb pro uživatele nelegálních drog byla a je podporována systémem dotací, tj. z dotačních titulů jednotlivých resortů a krajů, který je nejvíc zranitelný a nestabilní. Případnými restriktivními opatřeními napříč resorty na dotace pro služby pro uživatele drog hrozí rozpad sítě služeb, což reálně ohrožuje dostupnost a odbornost péče pro lidi s problémy způsobenými užíváním návykových látek.

Sít' služeb pro patologické hráče není vybudovaná. Zastoupení patologických hráčů v léčbě je velmi nízké (2–3 % jejich odhadovaného počtu ročně). Hráči mají nedostatek informací o možnosti léčby a pomoci.

Účelem dotačního řízení RVKPP v oblasti hazardu je zmírnit negativní dopady hraní hazardních her a přispět k plnění cílů Národní strategie 2010–2018 rozvedených v Akčním plánu 2015–2018 pro oblast hazardního hraní. Prioritou dotačního řízení je podpora projektů, jejichž cílovou skupinou jsou osoby ohrožené nelátkovou závislostí a zejména vybudování sítě krajských center pro hazardní hráče.

V roce 2017 bylo realizováno jedno kolo dotačního řízení RVKPP zaměřené prioritně na projekty v oblasti nelegálních návykových látek a hazardního hraní ale také na oblast alkoholu a tabáku. V rámci standardního kola dotačního řízení Rada schválila poskytnutí dotací v celkové výši 129.000.000 Kč, když bylo podpořeno celkem 200 projektů protidrogové politiky (v roce 2016 bylo poskytnuto celkem 118.234.000 Kč pro 205 projektů).

Dotační řízení RVKPP financuje

Služby, jejichž kvalita a odborná způsobilost je pravidelně ověřovaná v rámci procesu certifikací⁴³ (v roce 2017 celkem 120,0 mil. Kč, 93,0 %) %):

- preventivní programy;
- kontaktní centra;
- terénní programy;
- ambulantní léčby;
- doléčovací programy;
- stacionární programy;
- substituční léčba;
- terapeutické komunity;
- adiktologické služby ve výkonu trestu a ve vazbě;
- služby poradenství.

Projekty, na které se proces certifikací nevztahuje:

- poradenství a léčba prostřednictvím moderních technologií (v roce 2017 celkem 3,2 mil Kč, 2,4 %);
- projekty poskytování informací uživatelům drog, odborné a laické veřejnosti, výzkumné projekty, projekty plnění aktivit akčních plánů (v roce 2017 celkem 5,7 mil Kč, 4,4 %).

2.1. Dotační oblast zaměřena na oblast nelegálních návykových látek

⁴³ Certifikace jsou proces ověřování odborné způsobilosti a kvality poskytované péče osobám závislým a závislostí ohroženým. Toto ověřování v adiktologických službách probíhá každé 4 roky.

Tato oblast je primárně zaměřena na podporu a udržení stávající sítě služeb pro uživatele zejména nelegálních návykových látek.

Účelem/cílem existence služeb pro uživatele drog je snižování nepříznivých zdravotních a sociálních důsledků užívání drog pro společnost a samotné uživatele, zejména jde o výskyt předávkování, infekčních nemocí a další somatické a psychiatrické komorbidity, míru nezaměstnanosti této cílové skupiny a v neposlední řadě snížení míry užívání drog a motivace k návratu k životnímu stylu bez drog u uživatelů drog a závislých na návykových látkách.

V kontaktu s pomáhajícími službami je 70 % odhadované populace problémových uživatelů drog (uživatelů pervitinu a opioidů), což je v kontextu ostatních evropských zemí nadprůměrem. Podíl problémových uživatelů alkoholu, denních kuřáků nebo problémových hráčů v kontaktu s odbornými službami je výrazně nižší (jednotky procent).

Nízkoprahové programy (kontaktní centra a terénní programy) jsou zaměřené na navázání kontaktu s cílovou skupinou, na kontaktní práci, poradenství v oblasti prevence a léčby závislosti, práci s motivací, na sociální práci, na vybrané výkony zdravotní péče. Nízkoprahové programy jsou vedeny zejména přístupem snižování rizik spojených s problémovým užíváním drog (včetně možnosti programu výměny injekčního náčiní), usilujícím o ovlivnění motivace uživatelů ke změně životního stylu, rizikového chování a k vyhledání další odborné pomoci. Jsou nejvýznamnějším článkem v ochraně veřejného zdraví a společnosti před šířením infekčních nemocí.

V roce 2017 bylo z dotačního řízení RVKPP podpořeno 102 nízkoprahových programů – kontaktních center a terénních programů. S těmito programy bylo v kontaktu 31,9 tis. uživatelů drog, nejčastěji šlo o uživatele pervitinu (20,3 tis., 63,7 %), dále uživatele opioidů 7,3 tis., 22,7 %) a konopných drog (2,8 tis., 8,7 %). Oproti roku 2014 stoupl počet provedených testů na infekční nemoci v dotovaných nízkoprahových programech RVKPP téměř dvojnásobně z 5,8 tis testů na 10,3 tis. provedených testů v roce 2016 a i v roce 2017 se drží na této hladině. Dlouhodobý mírný pokles je možné zaznamenat v počtu distribuovaného HR materiálu.

Tab. 1: Uživatelé návykových látek v kontaktu s nízkoprahovými službami podpořenými v dotačním řízení RVKPP podle typu užívané látky

Základní (primární) droga	2015	2016	2017
Pervitin	19.110	19.841	20.349
Opioidy, z toho	6.324	6.827	7.262
- heroin	2.397	1.929	2.289
- buprenorfin	3.381	3.944	3.950
- jiné opioidy	546	954	1.023
Konopné látky	2.039	2.805	2.781
Těkavé látky	72	98	93
Celkem uživatelů drog	29.508	31.578	31.962
Injekční uživatelé	22.364	24.317	25.446
Uživatelé alkoholu	690	908	1.271*
Počet klientů uživatelů celkem	30.241	32.540	35.774

* Do součtu není zahrnuto 2.469 klientů programu v prostředí zábavy Hard & Smart Společnosti Podané ruce.

Tab. 2: Počet vybraných výkonů v nízkoprahových službách podpořených v dotačním řízení RVKPP

Poskytovaná služba	Počet výkonů			
	2014	2015	2016	2017
Počet programů	93	94	99	102
Celkový počet kontaktů (přímé + nepřímé)		494.324	488.203	450.162
Individuální poradenství	27.169	27.361	28.923	28.237
Krizová intervence	1.273	1.226	1.247	1.206
Sociální práce	29.627	30.629	28.691	33.294
Zdravotní ošetření	11.499	11.791	11.772	12.288
Distribuce HR materiálů	286.684	278.854	272.803	254.642
Počet vydaných jehel	6.531.605	6.315.914	6.290.866	6.252.994
Testování na infekční nemoci	5.824	9.376	10.299	10.010

Mapa 1: Počet distribuovaných jehel a stříkaček v krajích ČR v roce 2016 na 1.000 obyvatel ve věku 15–64 let

Zdroj: Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti, 2017

Ambulantní péče o uživatele návykových látek je poskytována jako zdravotní a/nebo sociální služba. Sestává zejména z komplexní diagnostiky, individuální a skupinové psychoterapie, poradenství, sociální práce, farmakoterapie, socioterapie, rodinné terapie a edukace příbuzných osob pacientů/klientů.

V roce 2017 podpořila RVKPP 26 programů ambulantní léčby, včetně 7 programů poskytujících také substituční léčbu a jednoho certifikovaného stacionárního programu. Tyto programy měly v péči v roce 2017 celkem 4.802 klientů, z toho 3.384 uživatelů drog.

Tab. 3: Klienti ambulantních programů podpořených v dotačním řízení RVKPP

Ukazatel	2015	2016	2017
Počet programů	15	19	26
- z toho počet programů se substituční léčbou	5	6	7
Počet klientů uživatelů drog	2.452	2.707	3.384
- z toho počet klientů v substitučních programech	290	732	722
Počet klientů uživatelů alkoholu	908	868	1.275
Počet všech klientů uživatelů a závislých	3.398	3.633	4.802
Počet klientů neuživatelů – osob blízkých	2.159	2.449	2.275

Tab. 4: Počet vybraných výkonů v ambulantních programech podpořených v dotačním řízení RVKPP

Poskytovaná služba	Počet výkonů		
	2015	2016	2017
Celkový počet kontaktů (přímé + nepřímé)	71.723	153.624*	134.391
Individuální poradenství	10.793	14.882	15.792
Individuální psychoterapie	11.826	17.338	28.801
Skupinové poradenství	436	597	498
Skupinová psychoterapie	2.736	1.430	1.522
Krizová intervence	431	451	384
Rodinná terapie	1.548	1.571	2.015
Skupiny pro rodiče a osoby blízké	347	110	140
Pracovní terapie	344	172	348
Sociální práce	5.406	5.644	7.353
Psychiatrické vyšetření	3.720	4.028	6.522
Somatické vyšetření	1.505	1.347	3.492
Zdravotní ošetření	101	284	190
Vyšetření adiktologem při zahájení adiktologické péče (38021)	96	2.568	534
Vyšetření adiktologem kontrolní (39022)4)	31	2.080	2.511
Minimální kontakt adiktologa s pacientem (38023)	101	6.988	2.163
Adiktologická terapie individuální (38024)	826	2.527	4.097
Adiktologická terapie rodinná (38025)	145	146	82
Adiktologická terapie skupinová (38026)	21	134	319

* nárůst je způsoben vstupem velké pražské služby do dotačního řízení RVKPP

Péče v terapeutických komunitách obvykle trvá 6 až 18 měsíců. Terapeutická komunita je pobytové zařízení, jehož prvořadým cílem je pomáhat klientům k zotavení či uzdravě jejich adiktologických poruch prostřednictvím postupů podporujících jejich osobní rozvoj za současného dodržování abstinence od návykových látek. Terapeutická komunita nabízí strukturované, bezpečné a podnětné prostředí pro učení, růst a zrání, které se děje především prostřednictvím sociálního učení v kontextu vymezeném jasnými a srozumitelnými pravidly.

RVKPP v rámci svého dotačního řízení podporuje již standardně 10 terapeutických komunit, které v roce 2017 pracovaly celkem s 346 klienty/uživateli drog a vykázaly 152.673 kontaktů. Skupina klientů, uživatelů drog, je tvořena z 83,2 % klientů s primární drogou pervitin, 5,5 % s primární drogou heroin. V terapeutických komunitách roste počet klientů uživatelů alkoholu. Nezanedbatelnou část klientů terapeutických komunit tvoří osoby blízké a rodinní příslušníci klientů uživatelů.

Tab. 5: Klienti terapeutických komunit podpořených v dotačním řízení RVKPP

Ukazatel	2015	2016	2017
Počet programů	10	10	10
Počet klientů uživatelů drog	394	354	346
Počet klientů uživatelů alkoholu	13	18	30
Počet všech klientů uživatelů a závislých	407	375	378
Celkem všech klientů včetně osob blízkých	472	985	802
Kapacita	171	171	171
Počet lůžekodnů	51.885	53.618	49.080

Tab. 6: Počet vybraných výkonů v terapeutických komunitách podpořených v dotačním řízení RVKPP

Poskytovaná služba	Počet výkonů		
	2015	2016	2017
Individuální poradenství	7.098	7.751	7.757
Individuální psychoterapie	998	855	212
Skupinové poradenství	7.139	5.259	5.066
Skupinová psychoterapie	2.305	3.755	2.350
Krizová intervence	1.476	1.412	1.136
Rodinná terapie	371	251	79
Skupiny pro rodiče a osoby blízké	156	181	123
Pracovní terapie	101.087	102.511	114.219
Sociální práce	5.208	6.362	7.961
Psychiatrické vyšetření	589	491	959
Somatické vyšetření	170	161	100
Zdravotní ošetření	641	1.895	3.613

Programy následné péče/doléčování jsou zaměřené na podporu a udržení abstinence klientů/pacientů po léčbě v základním léčebném programu a pomáhají jim v navracení do podmínek běžného života. Programy poskytují podpůrnou individuální a skupinovou psychoterapii, sociální práci, prevenci relapsu, nabídku volnočasových aktivit a dle svých možností i chráněné bydlení a chráněná pracovní místa a rekvalifikaci.

V roce 2017 celkem 15 zařízení, podpořených z dotačního řízení RVKPP, pracovalo se 770 klienty uživateli drog a vykázalo 45.626 kontaktů. Klienty programů následné péče tvořili v roce 2017 z 62,5 % uživatelé pervitinu, 21,8 % uživatelé alkoholu, 5,7 % heroinu. Zásadními službami programů následné péče jsou individuální poradenství a individuální psychoterapie, v roce 2017 služby vykázaly celkem 20.048 těchto výkonů.

Tab. 7: Programy následné péče podpořené z RVKPP

Ukazatel	2014	2015	2016	2017
Počet programů	11	12	15	15
Počet klientů (uživatelů) v následné péči	661	743	818	770
Kapacita chráněného bydlení (počet míst)	120	127	147	145

Tab. 8: Vybrané služby programů následné péče a počty výkonů provedených v letech 2014–2017 u projektů podpořených z dotačního řízení RVKPP

Poskytovaná služba	Počet výkonů			
	2014	2015	2016	2017
Individuální poradenství	6.241	7.579	7.543	10.837
Individuální psychoterapie	7.746	6.637	11.132	9.211
Socioterapie	3.516	4.649	4.432	3.372
Sociální práce	4.337	4.066	4.564	5.360
Pracovní terapie	475	761	1.038	6.956*
Testy na přítomnost drog	1.963	2.862	3.559	3.236
Skupinová psychoterapie	2.711	2.444	1.208	1.049
Skupinové poradenství	1.106	1.568	1.988	4.453
Krizová intervence	152	248	463	910

* Projekt Následné péče Chrupa (Magdaléna o.p.s.) byl v roce 2017 transformován a vykázal 5.772 výkonů pracovní terapie

Adiktologické služby ve vězení jsou poskytovány uživatelům ve vazebních věznicích, věznicích a po výstupu z vězení. Služby jsou poskytovány v oblasti prevence a léčby závislostí, zacílené na změnu životního stylu a prevenci recidivy drogové i kriminální. Doplnují nabídku péče o uživatele drog v prostředí věznic, kterou zajišťují zaměstnanci Vězeňské služby. Využívá efektu externisty, kdy drogově závislí vězni více důvěřují osobám, které nejsou součástí vězeňského systému.

V roce 2017 z dotačního řízení RVKPP bylo podpořeno 6 programů pracujících s uživateli drog ve vazbě nebo v trestu odnětí svobody. Tyto programy v roce 2017 vykázaly 1.698 klientů uživatelů drog a 11.041 kontaktů – z toho 85,3 % tvořili klienti s primární drogou pervitin, 7,5 % s primární drogovou heroin, 4,4 % kanabinoidy.

Tyto programy v roce 2017 pracovaly s 21 věznicemi (Brno, Břeclav, Heřmanice, Horní Slavkov, Karviná, Jiřice, Kuřim, Mírov, Odolov, Ostrov nad Ohří, Pardubice, Příbram, Rapotice, Ruzyně, Rýnovice, Světlá nad Sázavou, Stráž pod Ralskem, Valdice, Velké Přílepy, Vinařice, Znojmo) a v 7 vazebních věznicích (České Budějovice, Opava, Olomouc, Ostrovem nad Ohří, Hradec Králové, Liberec, Praha – Pankrác)

Tab. 9: Klienti adiktologických služeb ve vězení podpořených v dotačním řízení RVKPP

Ukazatel	2014	2015	2016	2017
Počet programů	4	4	5	6
Počet klientů uživatelů drog	1.142	1.296	1.502	1.698
Počet klientů uživatelů alkoholu	65	92	149	143
Počet všech klientů uživatelů a závislých	1.224	1.411	1.810	1.899
Počet klientů neuživatelů – osob blízkých	201	159	122	135
Počet klientů ve vazbě	391	318	375	424
Počet klientů ve VTOS	852	1.282	1.575	1.624
Počet klientů před nástupem do VTOS	72	102	100	66
Počet klientů po výkonu VTOS	166	164	161	167

Tab. 10: Vybrané služby programů adiktologických služeb ve vězení a počty výkonů provedených v letech 2014–2017

Poskytovaná služba	Počet výkonů			
	2014	2015	2016	2017
Celkový počet kontaktů (přímé + nepřímé)	-	7.785	10.760	11.041
Individuální poradenství	6.154	6.566	6.898	5.856
Skupinové poradenství	218	329	329	230
Krizová intervence	38	45	112	84
Rodinná terapie	7	15	12	0
Sociální práce	2.242	2.209	2.511	2.948

Cílem **preventivních programů** je předcházet užívání návykových látek, oddálit začátek experimentování a užívání návykových látek do pozdějšího věku, a pokud už k užívání návykových látek dochází, snížit frekvenci a míru užívání. Podpora preventivních programů není prioritním zaměřením dotačního řízení RVKPP. Finanční podpora preventivních programů je primární odpovědností ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. RVKPP podporuje v rámci dotačního řízení na nelegální drogy pouze tu část preventivního programu, která se zaměřuje na specifickou drogovou prevenci selektivní a individuální.

V roce 2017 RVKPP podpořilo 10 programů specifické adiktologické primární prevence. Tyto programy vykázaly 12.998 hodin všeobecné primární prevence, 3.819 hodin selektivní a 5.975 hodin indikované specifické primární prevence.

Tab. 11: Vybrané služby programů primární prevence podpořených z dotačního řízení RVKPP

Ukazatel	2015	2016	2017
Počet programů	5	5	10
Všeobecná a selektivní prevence			
Počet hodin	9.314	12.160	16.817
Počet institucí	1.189	799	851
Počet tříd	2.739	2.832	2.398
Počet dětí	50.963	34.957	55.285
Počet pedagogů, rodičů apod.	5.815	4.750	2.935
Indikovaná prevence			
Počet hodin	863	1.041	804
Počet institucí	11	3	3
Počet osob	817	353	692
Počet dětí	366	265	384
Počet pedagogů, rodičů apod.	176	163	281

2.2. Dotační oblast zaměřena na rozvoj služeb pro cílové skupiny integrované protidrogové politiky, hazardní hráče, uživatele alkoholu a tabáku

Účelem dotačního řízení RVKPP, které je prioritně zaměřené na oblast hazardního hraní je zmírnit negativní dopady hraní hazardních her. Prioritou je vybudování a rozvoj sítě preventivních a léčebných programů/služeb pro hazardní hráče a vybudování sítě krajských center pro hazardní hráče.

Podpora z dotačního řízení byla zaměřena na vznik a podporu preventivních, poradenských a léčebných služeb pro patologické hráče a uživatele alkoholu; rozvoj nových intervencí,

poskytování informací a poradenství prostřednictvím telefonu, internetu a nových médií; projekty zaměřené na prevenci a snižování rizik užívání návykových látek v prostředí zábavy a nočního života.

V letech 2013–2015 vypisovala RVKPP dotační řízení na podporu projektů v oblasti prevence a léčby problémového hráčství ve výši 3–5 mil. Kč ročně. V roce 2016 byla tato částka zvýšena na přibližně 24,5 mil. Kč a nově byly podpořeny projekty v oblasti alkoholu a tabáku ve výši 1,6 mil. Kč. V roce 2017 byla vyhrazena na podporu projektů v oblasti prevence a léčby problémového hráčství částka ve výši 20,6 mil. Kč.

Tab. 12: Financování projektů zaměřených na hazardní hraní v letech 2013-2017

Rok	Počet podpořených projektů	Výše přidělených dotací (v Kč)
2013	16	5.000.000
2014	11	3.000.000
2015	17	5.000.000
2016	50	24.516.000
2017	35	20.596.820

Tab. 13: Počet a struktura programů/služeb podpořených v oblasti hazardního hraní v jednotlivých letech

Typ služby/projektu	2013	2014	2015	2016	2017
Preventivní programy	-	-	2	9	7
Poradenství	3	2	2	3	3
Ambulantní léčba	10	9	13	23	17
Následná péče/doléčování	-	-	-	3	3
On-line poradenství	-	-	-	2	1
Informace, výzkum, hodnocení	3	-	-	10	4
CELKEM	16	11	17	50	35

Cílem **preventivních programů** je předcházet rizikovému chování (hazardnímu hraní), oddálit jeho začátek do pozdějšího věku. Podpora preventivních programů je primární odpovědností ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Míra realizace preventivních opatření v oblasti hazardního hraní je v ČR obecně velmi nízká. Prevence problémového hráčství u dětí a mládeže je formálně součástí systému školské prevence rizikového chování, avšak tyto preventivní programy se problematiky hraní hazardních her dotýkají spíše okrajově, a to z důvodů nízké poptávky ze strany škol.

Podpora prevence není prioritním zaměřením dotačního titulu RVKPP. S cílem stimulovat rozvoj preventivních programů v oblasti hazardního hraní však RVKPP v roce 2016 podpořila 9 a v roce 2017 7 projektů specifické prevence zaměřených na prevenci hazardního hraní, nebo prevenci hazardního hraní a užívání návykových látek mezi dětmi a mládeží. Podpořené projekty jsou koncipovány jako dlouhodobé s cílem předcházet výskytu určité specifické formy rizikového chování, v tomto případě hry hazardních her, rizikového chování na internetu a užívání návykových látek.

Celkem 15 projektů se týkalo preventivních programů ve školách, jeden z nich se navíc zaměřil na širší cílovou skupinu (dospělá veřejnost, senioři). Jeden projekt byl zaměřen na vzdělávání preventivních pracovníků v preventivním programu zaměřeném na hazardní hraní. Rovněž dva další projekty léčebného charakteru uvádějí, že poskytují částečně preventivní aktivity. Prevenci tedy de facto zahrnuje 17 projektů. Je potřeba uvést, že

problematika prevence rizikového chování je natolik obsáhlá, že témata hraní, netolismu atd. se promítají částečně i do nabídky většiny programů primární prevence. Bývá tedy obtížné jednotlivé bloky s touto problematikou oddělovat. V tabulce níže jsou uvedené přímo specializované bloky, které se této problematice věnují.

Tab. 14: Vybrané ukazatele všeobecné a selektivní primární prevence hazardního hraní podpořených projektů z dotačního řízení RVKPP.

Ukazatel	2016	2017
Počet programů	8	7
Počet bloků primární prevence	790	490
Počet institucí	139	435
Počet tříd	421	800
Počet dětí	11.583	12.884
Počet pedagogů, rodičů apod.	426	1 540

Z hlediska dostupnosti a geografického pokrytí byly z dotačního řízení RVKPP podpořeny programy v 5 krajích.

Ambulantní péče sestává zejména z komplexní diagnostiky, individuální a skupinové psychoterapie, poradenství, sociální práce, farmakoterapie, socioterapie, rodinné terapie a edukace příbuzných osob pacientů/klientů. Výhodou ambulantní léčby je to, že se nevyžaduje pracovní neschopnost. Většina adiktologických programů pro problémové, patologické hráče a jejich blízké má ordinace hodiny přizpůsobeny tak, aby je lidé mohli navštěvovat i po pracovní době. Snižuje se tak bariéra vstupu do léčby. Prioritním zaměřením dotačního titulu **zvýšení dostupnosti sítě služeb ambulantní péče** je přispět k růstu počtu klientů kontaktující tyto služby.

V roce 2017 podpořila RVKPP 17 projektů ambulantní léčby pro hazardní hráče a 3 programy poradenství (realizované v menších městech v rámci kontaktních poradenských služeb). Ambulantní léčba pro hazardní hráče je tak poskytována ve 39 městech.

V rámci uvedených projektů byl podpořen vznik krajských center pro léčbu patologického hráčství v 9 krajích – hl. m. Praze, Jihomoravském, Jihočeském, Králověhradeckém, Libereckém, Olomouckém, Plzeňském, Ústeckém, Zlínském). Krajská centra by se postupně měla vybudovat tak, aby nabízela komplexní péči od vyhledávání klientů, přes ambulantní léčbu, doléčování, dluhové poradenství apod. Krajská centra by svými detašovanými pracovišti měla pokrýt další regiony/města kraje.

Tab. 15: Klienti ambulantních programů a programů poradenství pro hazardní hráče podpořených v dotačním řízení RVKPP

Ukazatel	2015	2016	2017
Počet měst, ve kterých existuje program pro hazardní hráče	21	46	39
- z toho počet krajských center pro hazardní hráče	-	7	9
Počet všech klientů s nelátkovou závislostí	400	1.078	1.177
- z toho počet klientů patologických hráčů	384	1.017	1.118
Počet klientů osob blízkých	283	531	496

* Počet měst není shodný s počtem projektů podpořených z dotačního řízení – v rámci jednoho projektu může být podpořeno několik pracovišť péče pro hazardní hráče.

Mimo tyto programy pro hazardní hráče poskytly ostatní adiktologické služby v roce 2017 pomoc 102 klientům s nelátkovou závislostí, z toho 81 patologickým hráčům.

Tab. 16: Počet vybraných výkonů v specializovaných ambulantních programech pro hazardní hráče podpořených v dotačním řízení RVKPP

Poskytovaná služba	Počet výkonů		
	2015	2016	2017
Celkový počet kontaktů (přímé + nepřímé)	4.172	12.871	17.998
Individuální poradenství	869	5.884	8.192
Sociální práce	271	1.360	2.106
Práce s rodinou	124	357	490
Telefonické, písemné a internetové poraden	455	2.552	5.232

Mezi lety 2015 a 2017 můžeme zaznamenat významný nárůst počtu klientů s nelátkovou závislostí v adiktologických službách pro hazardní hráče. Důvodem může být dopad lokální informačních kampaní a významně vyšší dostupnost ambulantních služeb pro problémové, patologické hráče a jejich blízké. V roce 2017 narůstá i intenzita pomoci (nárůst počtu kontaktů, individuálního poradenství sociální práce).

Programy následné péče/doléčování jsou zaměřené na podporu a udržení abstinence klientů/pacientů po léčbě v základním léčebném programu a pomáhají jim v navracení do podmínek běžného života. Programy poskytují podpůrnou individuální a skupinovou psychoterapii, sociální práci, prevenci relapsu, nabídku volnočasových aktivit a dle svých možností i chráněné bydlení a chráněná pracovní místa a rekvalifikaci.

V rámci dotačního řízení RVKPP byly v roce 2017 podpořeny 3 projekty následné péče pro hazardní hráče.

Tab. 17: Programy následné péče podpořené z RVKPP

Ukazatel	2015	2016	2017
Počet programů	3	3	3
Počet klientů patologických hráčů	35	46	33
Počet klientů – osob blízkých	6	16	11
Kapacita chráněného bydlení (počet míst)	15	17	14

Tab. 18: Vybrané služby programů následné péče a počty výkonů provedených u projektů podpořených z dotačního řízení RVKPP

Poskytovaná služba	Počet výkonů		
	2015	2016	2017
Celkový počet kontaktů (přímé + nepřímé)	1.476	2.534	1.885
Individuální poradenství	359	293	123
Individuální psychoterapie	154	420	471
Sociální práce	148	268	229

On-line léčba resp. léčba využívající moderní technologie (internet) je novým trendem v léčbě závislostí, zejména v zahraničí. V ČR není zatím velmi rozšířena. Léčba přes internet je strukturovaná, časově ohraničena na 6 až 8 týdnů, vede klienta přes deník, různé materiály a úkoly a je realizovaná pod dohledem terapeuta, který je s klientem v kontaktu min. 1 týdně.

V roce 2017 byl zahájen plný provoz stránek zabývajících se on-line léčbou v oblasti hazardního hraní www.koncimshranim.cz.

Tab. 19: Klienti programu on-line léčby a poradenství pro hazardní hráče podpořeného v dotačním řízení RVKPP

Ukazatel	2017
Počet všech klientů s nelátkovou závislostí	709
- z toho počet klientů patologických hráčů	709

Tab. 20: Vybrané služby programu on-line léčby a poradenství pro hazardní hráče podpořeného v dotačním řízení RVKPP

Poskytovaná služba	2017
Celkový počet kontaktů (přímé + nepřímé)	841
Individuální poradenství	19
Vstupní zhodnocení stavu	11

Adiktologické služby poskytují také poradenství přes internet prostřednictvím on-line poraden. V listopadu 2017 SANANIM spustil novou on-line službu koncimshranim.cz zaměřenou na pomoc lidem, kteří mají problémy s hazardem. Služba je určena hazardním hráčům všech věkových kategorií. Je zdarma a jediné, co by mělo být uživateli služby společné, je motivace ke změně. Hráč, který začíná pociťovat problémy se svým hraním, absolvuje osmitýdenní strukturovaný online program. V něm získá takové znalosti a dovednosti, které mu umožní hazardní hraní lépe korigovat.

V oblasti služeb pro uživatele legálních návykových látek (alkoholu a tabáku) byl v roce 2017 z dotačního řízení RVKPP podpořen provoz **Národní linky pro odvykání kouření (800 35 00 00)**, která poskytuje v pracovních dnech od 10 do 18 hodin bezplatnou pomoc kuřákům s odvykáním. Linka obsloužila celkem 1.294 hovorů, z nichž každý trval průměrně téměř 12 minut. V rámci tohoto projektu byl spuštěn v listopadu 2017 také web pro odvykání kouření, jež navštěvuje měsíčně přibližně 1.050 uživatelů.

Tab. 21: Klienti programu Národní linky pro odvykání kouření

Ukazatel	2016*	2017
Celkový počet hovorů	240	1.294
Počet klientů uživatelů	117	366
Délka hovoru (minut)	10	11,8

* provoz od 01.09. do 31.12.2016

2.3. Dotační oblast zaměřena na projekty informační, výzkumné a na plnění aktivit akčních plánů realizace Národní strategie protidrogové politiky

V rámci dotačního řízení RVKPP byly podpořené i **výzkumné projekty**. Celkem šlo o tři výzkumné projekty zaměřené na oblast hazardního hraní, dva projekty zaměřené na oblast alkoholu, dva informační projekty zaměřené na oblast tabáku a návykových látek obecně a tři projekty zaměřené na nelegální drogy. Celkem bylo v roce 2017 podpořeno 10 výzkumných a/nebo informačních projektů v celkové výši 4.977 tis. Kč.

V oblasti výzkumu dopadů a prevence rizikových forem **hazardního hraní** byl v roce 2017 ukončen projekt Experimentální ověření vybraných opatření pro zodpovědné hraní. Experimenty potvrdily, že konkrétní obsah i grafická forma zpětné vazby pro hráče hazardních her má značný vliv na chování hráčů (přinejmenším v daných simulovaných podmínkách), a tak by měly být vzaty v úvahu při specifikaci konkrétních opatření pro zodpovědné hraní. Závěrečná zpráva obsahuje doporučení pro úpravy podzákonných norem a pro novelizaci příslušného zákona. Součástí závěrečné zprávy jsou i doporučení vzhledem k budoucímu výzkumu ve vztahu ke zkoumané problematice

Také byla v roce 2017 ukončena realizace projektu Vytvoření metodiky a softwaru pro určení socioekonomických dopadů hazardního hraní ve městech, obcích a městských částech, který pomůže zástupcům obcí zhodnotit vhodnost regulace a její míru s ohledem na dostupnost hazardu v okolních obcích a předložit argumenty průmyslu k případné spoluúčasti na snížení negativních dopadů. Mimo jiné byla zpracována závěrečná studie navrhuje optimální postup hodnocení lokálních socioekonomických dopadů hazardních her. Výstupy z projektu budou ve spolupráci s MF a MV sdíleny se zástupci samospráv.

V roce 2017 pokračoval výzkumný projekt Hazardní hraní na elektronických hracích zařízeních (EHZ) v Královéhradeckém a Pardubickém kraji. V rámci projektu vznikne popis chování hráčů na EHZ ve vybraných lokalitách a závěry budou obsahovat také doporučení pro práci s problémovými hráči a rozvoj nových prvků kontaktu s hráči v prostředí heren a kasin. Projekt bude ukončen v roce 2018.

V oblasti **alkoholu** byl z dotačního titulu podpořen Interaktivní program pro redukci škodlivého pití alkoholu. Tento program formou aplikace poskytuje zpětnou vazbu o stupni rizikovitosti pití alkoholu na základě dat vložených uživateli. Správci aplikace pak poskytuje data k hodnocení míry škodlivého pití na vzorku populace tvořeného z respondentů. V roce 2017 webovou aplikaci vyplnilo celkem 637 respondentů, přičemž výzkumný tým se zabýval vyhodnocením dat a měřením účinnosti této aplikace. Projekt je plánován s přesahem do roku 2018.

Projekt Analýza společenských nákladů konzumace alkoholu v České republice má za cíl prostřednictvím nákladové studie kvantifikovat náklady spojené se škodlivým užíváním alkoholu. Součástí výzkumného projektu je práce rozsáhlou datovou základnou poskytnutou vybranými pojišťovnami. Výstupy projektu umožní na základě evidence zhodnotit potřebnost snížení cenové a místní dostupnosti alkoholických nápojů a poskytnou argumenty pro případnou další regulaci těchto produktů.

V rámci výzkumu zaměřeného na **nelegální návykové látky** bylo provedeno komplexní mapování připravenosti oblastí harm reduction a léčby na výzkum efektivity farmakoterapie a případné zavádění farmakoterapie závislosti na metamfetaminu v České republice. Jedná se o víceletý projekt zaměřený na mapování různých oblastí adiktologických služeb, klientů a pacientů těchto služeb ve vztahu k farmakoterapii závislosti na metamfetaminu (pervitinu). V roce 2017 byl kladen důraz na lepší pochopení individuálních drogových trajektorií uživatelů stimulancií. Projekt má přidanou hodnotu také v tom, že je součástí většího mezinárodního projektu a umožňuje proto i srovnání s jinými zeměmi.

V oblasti **informování odborné a laické veřejnosti** o rizicích nadměrného pití a kouření tabákových výrobků byl podpořen projekt Informační kampaně o závislostech v rámci ČR a propagace služeb pro uživatele návykových látek a hazardní hráče. Výstupem projektu je informačně preventivní kampaň Zůstaň nad vlivem, která probíhá zejména na sociálních

sítích a je cílená na nezletilé. Nabídnuty jsou informace o rizikosti užívání návykových látek a odkazy na pomáhající služby v případě problémů s drogami. Dalšími projekty podpořenými z dotačního řízení v oblasti zvýšení informovanosti odborné a laické veřejnosti jsou Časopis adiktologie či Drogové informační centrum SANANIM.

3. Výsledky protidrogové politiky

Efektivita dotačního řízení RVKPP

Podrobné zhodnocení stavu protidrogové politiky, situace v oblasti užívání nelegálních návykových látek a v oblasti hazardního hraní v ČR, včetně informací o aktivitách, opatřeních a činnosti služeb pro uživatele drog a hazardní hráče, jsou pravidelně zpracovávány ve Výroční zprávě o stavu ve věcech drog v České republice a ve Výroční zprávě o stavu ve věci hazardního hraní v ČR⁴⁴, které jsou každoročně předkládány vládě na podzim kalendářního roku a zasílány všem členům vlády a Parlamentu České republiky. Členové vlády ČR a Parlamentu ČR jsou také pravidelnými příjemci čtvrtletníku Zaostřeno na drogy, které se věnuje mimo jiné i vyhodnocování stavu v dílčích oblastech protidrogové politiky.

Níže uvedené zhodnocení je velmi stručným shrnutím nejzákladnějších aspektů protidrogové politiky, na které má dotační řízení RVKPP a jím podporované projekty, nejvyšší potenciál vlivu.

- Mnohé vlády, a to nejen rozvinutých zemí, vydávají mnohonásobně více prostředků na protidrogovou politiku než ČR, a to i po relativním přepočtu například na HDP. **Přes nedostatek finančních prostředků se daří dosahovat pozitivních výsledků hlavních segmentech protidrogové politiky** – protidrogová politika, zejména v oblasti nelegálních drog je nákladově efektivní.
- **Programy snižování rizik, programy substituční léčby apod. jsou opakovaně podrobované vědeckým studiím**, které opakovaně potvrzují jejich efektivitu v ochraně veřejného zdraví, snižování zdravotních rizik, jako i snižování kriminality a ochraně veřejného pořádku (viz studie Evropského monitorovacího střediska pro drogy a závislosti, Světové zdravotnické organizace, UNODC apod.).
- **Rada studií ukazuje, že finanční prostředky, které jsou investovány do sítě léčebných opatření, jsou efektivně vynaložené finanční prostředky pro stát.**
- Orientačně je možno na základě dostupných důkazů odhadnout, že za 1 Kč vloženou do léčby závislosti společnosti ušetří nejméně 6 Kč⁴⁵.
- Odhaduje se, že rok jednoho uživatele na ulici přijde společnost na 1 mil. Kč (v důsledku negativních sociálních důsledků užívání drog), rok vězení stojí asi 500 tis. Kč, naproti tomu rok pobytové léčby jednoho závislého stojí asi 300 tis. Kč (15–20 % z toho si hradí sám), rok substituční léčby stojí ještě méně. Navíc zde patří ještě úspory po návratu léčených uživatelů drog z léčby, kdy začnou pracovat a svůj dluh společnosti splácet.
- Efektivitu podporovaných služeb pro uživatele drog z veřejných prostředků, a tedy i z dotačního titulu RVKPP je možné vidět ze smutného srovnání šíření HIV mezi

⁴⁴ Výroční zprávy jsou zpracovávány Národním monitorovacím střediskem pro drogy a závislosti

⁴⁵ Radimecký, J. (2010). Druhé memorandum poskytovatelů protidrogových služeb vládě ČR, Jde o zjednodušený propočten na české poměry. Studie efektivity léčby uživatelů drog dostupné na: www.dtors.org.uk/NTORS.aspx nebo <http://www.datos.org/> nebo v ČR: Zábranský, T., Běláčková, V., Štefunková M., Vopravil, J., Langrová, M., Grant IGA MZ NS 10034-4 – Společenské náklady užívání alkoholu, tabáku a nelegálních drog www.adiktologie.cz/naklady

injekčními uživateli drog a v ostatních skupinách obyvatel mimo uživatelů drog v ČR. Dotační program prevence HIV v gesci ministerstva zdravotnictví byl v posledních letech radikálně snížen na minimum – programy prevence HIV se tedy finančně de facto nepodporují. Naproti tomu, byť s problémy, se dotační program na programy pro uživatele drog podařilo v posledních letech udržet. Z níže uvedeného grafu je vidět výsledky, ze kterých je zřejmý význam podpory těchto programů – zatímco u injekčních uživatelů drog je nový výskyt HIV nízký, pod 1%, u ostatních skupin obyvatel (zejména muži mající sex s muži) je vidět rapidní nárůst nových případů HIV od r. 2011. V roce 2016 dosahoval počet nově zjištěných případů HIV 286, z toho injekční užívání drog bylo důvodem nákazy pouze v 7 případech.

Tab. 22: Počet nově zjištěných případů HIV v ČR do r. 2015 podle způsobu přenosu

Ukazatel	1985– 2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Injekční užívání drog (IUD)	62	4	4	7	5	6	9	3	7
Muži mající sex s muži/IUD	24	3	3	5	5	4	6	6	4
Jiný s IUD v anamnéze	38	3	5	3	2	3	6	6	12
Ostatní bez IUD v anamnéze	1 062	146	168	138	200	222	211	251	263
Celkem	1 186	156	180	153	212	235	232	266	286

Zdroj: Státní zdravotní ústav Praha

- **V kontaktu s pomáhajícími službami je 70 % odhadované populace problémových uživatelů drog**, což je v kontextu ostatních evropských zemí nadprůměrem.
- V ČR je **velmi nízký výskyt infekcí mezi injekčními uživateli drog** – promořenost HIV je stále pod 1 %. Ve srovnání se zbytkem EU a obzvláště ve světovém srovnání vykazuje ČR jedny z nejlepších výsledků.
- **Prevalence žloutenky typu C mezi injekčními uživateli drog se spíše snižuje** a pohybuje se na hodnotách 15–50 % podle charakteristik vzorku vyšetřených.
- **Počet žloutenek typu B dlouhodobě klesá.**
- I přesto, že míra způsobu užívání drog injekční aplikaci mezi problémovými uživateli drog je v ČR vysoká, **dlouhodobě klesá mezi injekčními uživateli drog míra rizikového chování**, jako je sdílení jehel.
- Ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi je v ČR také **velmi nízký výskyt předávkování na nelegální drogy** (cca 40–50 ročně).
- Černý trh s heroinem se díky nabídce substituční léčby podařilo v průběhu 10 let zredukovat na polovinu. Stále však přetrvává problém s výrobou pervitinu. Přetrvává také problém s nízkou, resp. téměř žádnou úhradou substituční léčby ze zdravotního pojištění, což pohání černý trh se substitučními látkami.
- **Celková společenská zátěž v důsledku nelegálních drog**, tzv. společenské náklady dosáhla v r. 2007 (poslední dostupný údaj) částky 6,7 mld. Kč, což představuje cca 0,19 % HDP. To je přibližně **10krát méně než v USA a 2,5krát méně, než je průměr v jiných rozvinutých zemích**. Také tento údaj přispívá k svědectví o vysoké efektivitě české protidrogové politiky v oblasti nelegálních drog.

Vybudováním a udržením sítě služeb pro uživatele drog přes dotační program(y) se daří v ČR držet uvedené ukazatele na nejnižší úrovni v rámci EU. Tato příznivá situace, se však může změnit, pokud se tato síť destabilizuje.

- Při pohledu na dlouhodobé trendy, lze dále pozorovat **pokles aktuálního užívání konopných látek v obecné populaci**, zejména v mladších věkových skupinách, což je důležitý milník.

- Dále **mezi dětmi a mládeží** pozorujeme aktuálně po dlouhodobém nárůstu v minulých letech **pokles užívání návykových látek, včetně pravidelného kouření i pravidelné konzumace alkoholu**. Např. počet denních kuřáků mezi 16letými studenty klesl z 26 % na 16 %. Pokles užívání byl dále zaznamenán u všech sledovaných nelegálních drog včetně konopných látek.
- Také **dochází k nárůstu průměrného věku první zkušenosti s cigaretou a alkoholem**.
- **Konzumace návykových látek včetně konopných drog se také postupně posouvá do vyššího věku.**

Přes výše zmíněné pozitivní výsledky, bohužel v některých aspektech ČR nevykazuje pozitivní čísla, např. ČR patří mezi země, kde je nejvyšší míra zkušenosti s užíváním alkoholu, tabáku a konopí jak v obecné populaci, tak i mezi mládeží, byť, jak je výše uvedeno, dochází zde k důležitým milníkům. Dostupnost návykových látek je v ČR vysoká. V české společnosti převládá vysoká tolerance ke kouření tabáku, konzumaci alkoholu a zvyšuje se přijatelnost užívání konopných látek. **Česká republika dosud nebyla schopna, na rozdíl od jiných zemí, na tuto vysokou konzumaci legálních látek a konopných drog a vysokou dostupnost těchto látek adekvátně reagovat** a vyčlenit dostatečné finanční prostředky na implementaci specializovaných preventivních a léčebných intervencí pro cílovou skupinu zejména mladých lidí nadměrně užívajících konopí, nebo alkohol, nebo na informační aktivity s veřejností ke změně postoju k návykovým látkám či hazardnímu hraní. **Na oblast specifické drogové prevence vynakládá stát ze svého rozpočtu necelých 20 mil. Kč a celonárodní informační aktivity v oblasti užívání návykových látek a hazardního hraní jsou spíše ojedinělé, resp. žádné.**

Stejně tak nedostatek finančních prostředků brání řešení aktuálních problémů protidrogové politiky – vysoký podíl uživatelů pervitinu a absence specializovaných intervencí pro tuto cílovou skupinu, roztržitost systému péče o uživatele alkoholu, tabáku a nelegálních drog, nezajištěný systém preventivních a léčebných opatření pro hazardní hráče apod.

V ČR se přitom odhaduje cca 2 mil. denních kuřáků, 1,6 mil. uživatelů alkoholu v riziku (denních konzumentů alkoholu je cca 600 tis., denních konzumentů vysokých dávek cca 100 tis.), cca 125 tis. osob uživatelů konopí v riziku, 45 tis. injekčních uživatelů (pervitinu a opioidů), 80-120 tis. patologických hráčů.

Navíc, stávající finanční prostředky na dotace pro programy protidrogové politiky jsou na hraně udržitelnosti existující vybudované sítě pro uživatele nelegálních drog a neumožňují její rozvoj a reagování a aktuální drogovou situaci. Posledně provedené průzkumy ukazují, že dostupnost programů není rovnoměrná – nízkoprahový program chybí v 21 okresech, AT ambulance v 37 okresech, substituční léčba v 25 okresech, specializovaný doléčovací program v 61 okresech, detoxifikace v 55 okresech a 2 krajích, AT lůžková péče ve 4 krajích, terapeutická komunita ve 3 krajích. Z důvodu nedostatku financí se snižuje časová dostupnost služeb a jejich personální zabezpečení (zejména je nedostatek psychoterapeutů, psychiatrů a dalších lékařů). Obzvláště špatná situace je v Karlovarském kraji, kde chybí specializované programy primární prevence, detoxifikace, substituční program, doléčovací program i terapeutická komunita.

4. Hospodárnost v rámci dotačního řízení

Ve financování služeb pro uživatele drog i hazardní hráče neexistuje zatím v ČR jiný způsob zajištění financování služeb pro uživatele drog, než přes dotační řízení.

V roce 2005 by zaveden systém certifikací odborné způsobilosti pro zařízení poskytujících adiktologické služby – pro uživatele návykových látek a hazardní hráče, který zajišťuje hospodárnost vynakládání finančních prostředků na protidrogovou politiku. Kvalita služeb je v rámci tohoto systému ověřována externím týmem 3 odborníků nejméně každé 4 roky. Tímto systémem má stát a další veřejné zdroje garanci, že investované finanční prostředky na programy podléhající certifikaci jsou alokovány do programů, u kterých je garance odborné kvality.

V rámci dotačního řízení jsou projekty/služby posuzovány na úrovni celého projektu/služby. V rámci hodnocení hospodárnosti jsou hodnoceny celkové náklady projektu/celkový rozpočet s celkovými dosaženými výsledky/výkony projektu.

Toto hodnocení vychází z předpokladu, že aktivity projektu, zejména ve standardizovaných typech služeb pro uživatele drog lze vyjádřit prostřednictvím definovaných jednotek činnosti či výkonu a počet těchto výkonů lze vztáhnout na náklady projektu. Projekty soutěží mezi sebou. Výsledky posouzení hospodárnosti, tedy celkové náklady vs. celkové výstupy/výkony se promítnou do návrhu dotace pro konkrétní projekt. Projekt, který ve srovnání s jinými projekty nedosahuje, vzhledem ke svému celkovému rozpočtu adekvátních výkonů je na návrhu dotace krácen, resp. není podpořen.

Navíc Úřad vlády stanovuje podmínky čerpání dotačních prostředků – tzn. definuje limity uznatelných mzdových nákladů a vymezuje neuznatelné náklady, které nelze z dotace hradit.

Systém hodnocení projektů v rámci dotačního řízení RVKPP je tedy nastaven tak, že umožňuje prostřednictvím vnitřní normy hodnotit hospodárnost, efektivitu a účelnost předložených projektů, tj. z pohledu tzv. 3E. Hodnotící systém je postaven na 5 pilířích hodnocení: hodnocení kvality projektu, naplnění priorit dotačního řízení, hodnocení potřebnosti a dostupnosti služby/projektu, nákladové efektivity a rozpočtu. Návaznost jednotlivých kroků hodnocení na kritéria 3E popisuje níže uvedený přehled.

Hodnocení kvality projektu

Hodnocení kvality projektu přispívá k hodnocení „hospodárnosti“, tj. hodnotí se kvalita ve vztahu k nákladové efektivitě projektu (a také účelnosti). Projekt, který je kvalitní, nákladově efektivní a s vysokou mírou naplnění požadované účelnosti bude zařazen do první hladiny – tj. jeho požadavek je krácen nejméně.

Hodnocení naplnění priorit dotačního řízení

Hodnocení naplnění priorit dotačního řízení přispívá ke sledování kritéria „účelnosti“ projektu a spolugarantuje, že projekt je schopen produkovat preferovaný užitek/efekt.

Hodnocení míry potřebnosti a dostupnosti projektu/služby

Hodnocení míry potřebnosti a dostupnosti projektů/služeb přispívá ke sledování kritéria „účelnosti“ projektu a spolugarantuje, že projekt je schopen produkovat očekávaný užitek/efekt.

Hodnocení nákladové efektivity

Pomocí hodnocení nákladové efektivity je možné sledovat jak kritérium „efektivnosti“ tzn. poměr mezi vstupy a výstupy projektů, tak do určité míry i „hospodárnosti“, neboť relativně nehospodárné služby, tedy ty s vyššími náklady na určitý objem výstupů získávají automaticky méně bodů.

Hodnocení rozpočtu projektu

Prostřednictvím posuzování rozpočtu projektu z hlediska dodržení vymezených uznatelných a neuznatelných nákladů, včetně vymezených limitů mezd hrazených z dotace RVKPP (stanoveno ve směrnici⁴⁶) a kontroly položek rozpočtu sekretariátem RVKPP z hlediska cenové přiměřenosti je další pojistkou hodnocení „hospodárnosti“ a „účelnosti“ rozpočtu předloženého projektu.

Kritéria hodnocení využívané při hodnocení nákladové efektivity projektů podaných do dotačního řízení RVKPP:

Typ/skupina služeb	Ukazatele nákladové efektivity
Terénní programy	Náklady na klienta = celkové N na službu / počet klientů Náklady na jeden kontakt = celkové N služby / počet kontaktů Náklady na 1 distribuovanou jehlu/stříkačku = celkové náklady služby / počet distribuovaných jehel Náklady na výkon poradenství = celkové N služby / součet výkonů individuální poradenství + skupinové poradenství + krizová intervence) Náklady na „zdravotní“ výkon = celkové N služby / součet výkonů počet výměn + testy HIV, HCV, HBV, syfilis + zdravotní ošetření + první pomoc)
Kontaktní centra	Náklady na klienta = celkové N na službu / počet klientů Náklady na jeden kontakt = celkové N služby / počet kontaktů Náklady na 1 distribuovanou jehlu/stříkačku = celkové náklady služby / počet distribuovaných jehel Náklady na výkon poradenství = celkové N služby / součet výkonů individuální poradenství + skupinové poradenství + krizová intervence) Náklady na „zdravotní“ výkon = celkové N služby / součet výkonů počet výměn + testy HIV, HCV, HBV, syfilis + zdravotní ošetření + první pomoc)
Spojené projekty kontaktní centra a terénní programy	Náklady na klienta = celkové N na službu / počet klientů Náklady na jeden kontakt = celkové N služby / počet kontaktů Náklady na 1 distribuovanou jehlu/stříkačku = celkové náklady služby / počet distribuovaných jehel Náklady na výkon poradenství = celkové N služby / součet výkonů individuální poradenství + skupinové poradenství + krizová intervence) Náklady na „zdravotní“ výkon = celkové N služby / součet výkonů počet výměn + testy HIV, HCV, HBV, syfilis + zdravotní ošetření + první pomoc)

⁴⁶ Směrnice vedoucího Úřadu vlády o poskytování neinvestičních dotací k financování programů protidrogové politiky (platné znění je zveřejněné na stránkách elektronické aplikace dotačního řízení dotace-drogy.vlada.cz)

Ambulantní léčba, substituční léčba, následná péče bez chráněného bydlení, stacionář a intenzivní ambulantní léčba

Náklady na jednoho klienta = celkové N služby / počet klientů
Náklady na jeden kontakt = celkové N služby / počet kontaktů (resp. klientodů)
Náklady na výkon1 = celkové N služby / součet výkonů sociální práce + individuální terapie, poradenství + krizová intervence
Náklady na výkon2 = celkové N služby / součet výkonů skupinová terapie, poradenství + rodinná terapie, poradenství + rodičovská skupina
Náklady na výkon3 = celkové N / součet výkonů psychiatrické vyšetření + somatické vyšetření (ošetření)

Následná péče s chráněným bydlením

Náklady na jednoho klienta = celkové N služby / počet klientů
Náklady na jeden klientoden = celkové N služby / počet klientodů
Náklady na lůžkoden = celkové N služby / počet lůžkodnů v chráněném bydlení
Náklady na výkon1 = celkové N služby / součet výkonů skupinová terapie, poradenství + rodinná terapie, poradenství + rodičovská skupina
Náklady na výkon2 = celkové N služby / součet výkonů sociální práce + individuální terapie, poradenství + krizová intervence

Rezidenční léčba terapeutická komunita

Náklady na klienta = celkové N služby / počet klientů
Náklady na jeden lůžkoden = celkové N služby / počet lůžkodnů
Náklady na pracovní terapii = celkové N služby / počet výkonů pracovní terapie
Náklady na výkon1 = celkové N služby / součet výkonů skupinová terapie, poradenství + rodinná terapie, poradenství + rodičovská skupina
Náklady na výkon2 = celkové N služby / součet výkonů sociální práce + individuální terapie, poradenství + krizová intervence

Adiktologické služby pro osoby ve vězení

Náklady na klienta = celkové N služby / počet klientů
Náklady na výkon1 = celkové N služby / součet výkonů sociální práce + individuální terapie, poradenství + krizová intervence
Náklady na výkon2 = celkové N služby / součet výkonů skupinová terapie, poradenství + rodinná terapie, poradenství + rodičovská skupina

Primární prevence

Náklady na hodinu všeobecné prevence = celkové N služby / celkový počet hodin výkonů všeobecné primární prevence
Náklady na hodinu selektivní prevence = celkové N služby / celkový počet hodin výkonů selektivní primární prevence
Náklady na hodinu indikované prevence = celkové N služby / celkový počet hodin výkonů indikované primární prevence

Projekty poradenství a léčby pro nové cílové skupiny, zejména patologických hráčů

náklad na klienta = celkové N služby / počet klientů
náklad na kontakt = celkové N služby / počet kontaktů
náklad na výkon individuálního poradenství = celkové N služby / počet výkonů individuálního poradenství

5. Vývoj financování v rámci dotačního řízení RVKPP

Tab. 23: Přehled souhrnných dat z dotačních řízení pro oblast nelegálních návykových látek v letech 2010-2015

Rok	Požadavek z žádostí o dotaci celkem za rok v Kč	Dotace od RVKPP za rok v Kč	Finančně nekryté požadavky od RVKPP v Kč	Míra finančního krytí požadavku na dotaci od RVKPP v %
2010	139.570.699	81.993.000	-57.577.699	59
2011	125.232.401	84.696.000	-40.536.401	68
2012	123.813.437	85.764.000	-38.049.437	69
2013	124.734.857	86.350.000	-38.384.857	69
2014	128.851.307	86.631.000	-42.220.307	67
2015	129.247.367	86.156.000	-43.091.367	67

Tab. 24: Přehled souhrnných dat z dotačních řízení pro oblast patologického hráčství v letech 2013-2015

Rok	Požadavek z žádostí o dotaci celkem za rok v Kč	Dotace od RVKPP za rok v Kč	Finančně nekryté požadavky od RVKPP v Kč	Míra finančního krytí požadavku na dotaci od RVKPP v %
2013	5.387.402	5.000.000	- 387.402	93
2014	4.287.852	3.000.000	- 1.287.852	70
2015	5.670.385	5.000.000	- 670.385	88

Tab. 25: Přehled souhrnných dat z dotačního řízení (integrované) protidrogové politiky v letech 2016-2017

Rok	Požadavek z žádostí o dotaci celkem za rok v Kč	Dotace od RVKPP za rok v Kč	Finančně nekryté požadavky od RVKPP v Kč	Míra finančního krytí požadavku na dotaci od RVKPP v %
2016	205.639.297	118.234.000	- 87.405.297	57,5
2017	186.599.556	129.000.000	- 57.599.556	69,1

Tab. 26: Struktura výdajů na jednotlivé oblasti protidrogové oblasti v roce 2017

Ukazatel	Finanční prostředky	Počet projektů
Nelegální látky	102.351.000	154
Hazardní hraní	20.126.000	32
Alkohol	1.126.000	3
Tabák	1.624.000	1
Všechny závislosti	3.773.000	10
Celkem	*129.000.000	200

* Ve skutečnosti bylo čerpáno celkem 128.902.000 Kč vzhledem k tomu, že v průběhu roku 2017 organizace Krystal Help z.ú. vrátila 98.000 Kč.
